

ПРИКАЗКИ ОТ ЦЯЛ СВЯТ

Українські
народні
приказки

НАРОДНА КУЛЬТУРА

УКРАИНСКИ НАРОДНИ ПРИКАЗКИ

Превод: Ран Босилек

chitanka.info

РЪКАВИЧКА

Вървял дядо из гората. Куче тичало след него. Вървял дядо, вървял — изтървал си кожената ръкавичка. Дошло малко мишленце.

— Гледай, гледай ръкавичка! — И то се навряло в нея. — Тук вече ще си живея.

През туй време Жаборана — подскок-подскок! — приближава, ръкавичката съглежда и попитва:

— Кой живее в тази ръкавичка?

— Малкото мишленце. А ти кой си?

— Жаборана-подскокана. Пусни и мене да вляза!

— Влез!

Стават двама.

Тича Заю, ръкавичката съглежда и запитва:

— Кой живее в тази ръкавичка?

— Мишле малко, тук е още Жаборана. А ти кой си?

— Заю-Баю бързокрачо. Пуснете и мен да вляза!

— Влез!

Стават трима. Тича Лиса.

— Кой живее в тази ръкавичка?

— Тук живеят мишле малко, подскокана Жаборана, Заю-Баю бързокраки. А ти кой си?

— Кума Лиса. Пуснете и мен да вляза!

— Влез!

Ето ги четирма вече. Задава се Кумчо Вълчо. Ръкавичката съглежда и запитва:

— Кой живее в тази ръкавичка?

— Мишле малко, подскокана Жаборана, Заю-Баю бързокраки, хитроумната Лисана. А ти кой си?

— Кумчо Вълчо. Пуснете и мен да вляза!

— Влез!

И той влязъл. Вече станали петима. Задава се и Глиганчо:

— Грух-грух! Грух-грух! Кой живее в тази ръкавичка?

— Мишле малко, подскокана Жаборана, Заю-Баю бързокраки, хитроумната Лисана, дебеловратият Вълчо. А ти кой си?

— Дългомуцунест Глиганчо. Пуснете и мен да вляза!

— Да те пуснем, ала сме на тясно вече.

— Все ще се побера някак.

— Влез тогава!

И той влязъл. Вече станали шестима. И на всички им е тясно. Не могат да се обърнат.

Затрещяват дървесата. Иде тежкокрака Меца. Заревава отдалече:

— Кой живее в тази ръкавица?

— Мишле малко, подскокана Жаборана, Заю-Баю бързокраки, хитроумната Лисана, дебеловратият Вълчо, дългомуцунест Глиганчо. А ти кой си?

— Тежкокраката Мецана. Пуснете и мен да вляза!

— Да те пуснем, но едвам сме се побрали.

— Още малко се стеснете, ала и мене пуснете!

— Влез, но лекичко пристъпвай — гледай да не ни премажеш!

И тя влязла. Вече станали седмина. И на всички им е тясно. Не могат да се помръднат. Ръкавичката ще спукат.

Подирил си в това време дядо своята ръкавичка. Бре, къде е? Тука, там — дядо върнал се по пътя. Тича кучето пред него. Гледа — ръкавичката се мърда. Кучето залайва:

— Бау-бау-бау!

И изплашени изскачат малко сивичко мишленце, подскокана Жаборана, Заю-Баю бързокраки, хитроумната Лисана, дебеловратият Вълчо, дългомуцунест Глиганчо, тежкокраката Мецана. Всички хукват из гората.

Прибрал дядо отсред пътя кожената ръкавичка и пак тръгнал предоволен.

СЛАМЕНОТО ТЕЛЕНЦЕ

Живеели си едно време дядо и баба. Дядо бил смолар, а баба шетала в къщи.

Баба току думала на дядо:

— Направи ми сламено теленце.

— За какво ти е сламено теленце, глупава бабо?

— Ех, за какво ми е, ще си го паса, дядо.

Нямало що да стори дядо — направил сламено теленце и му засмолил със смола корема.

Баба взела на сутринта хурката и подкарала на паша теленцето.

Преде в горичката, гледа теленцето и току си приповтаря:

*Паси, теле бабино!
Паси, теле галено —
от слама направено,
със смола донадено!*

Баба прела, прела — дрямка я обзела. Сладко си заспала. Задала се Баба Меца, втурнала се към теленцето, силно заревала:

*Казвай, казвай кой си ти
тука в мечите гори!*

Теленцето отвърнало:

*Аз съм теле галено,
от слама направено,
със смола донадено!*

— Аха, смола! — рекла Меца. — Виждам: ти си надебело насмолено. И на мене смола ми трябва. Дай ми малко да си залепя корема. Кучета ми го раздраха.

Мълчало теленцето. Разсърдила се Мецана. Хванала го с лапи за смоления корем и залепнала о него.

Заревала Баба Меца. Събудила се бабата. Почнала да вика:

— Тичай, дядо, тичай! Теленцето ни мечка хвана!

Дошъл дядо, вързал Баба Меца, отвел я в къщи, запрял я в избата.

На другия ден баба пак взела хурката и подкарала на паша теленцето. Преде си тя в горичката, не изпуска от очи добичето и току си повтаря:

*Паси, теле бабино!
Паси, теле галено —
от слама направено,
със смола донадено!*

Баба прела, прела — дрямка я обзела. Домъкнал се Кумчо Вълчо и заревал:

*Казвай, казвай кой си ти
тук сред вълчите гори!*

Теленцето отвърнало:

*Аз съм теле галено,
от слама направено,
със смола донадено!*

— Охо, смола ли? — рекъл Вълчо. — Дай ми малко да си залепя корема! Кучета ми го раздраха.

— Вземи си, Вълчо!

Хванал Вълчо смолата. Залепнал о теленцето. Уплашил се и ревнол. Стреснала се бабата. Започнала да вика:

— Тичай, дядо, тичай! Телето ни жив вълк хвана!

Дотърчал дядо, вързал Кумча Вълча, отвел го в къщи, натикал го в избата.

На третия ден пак си пасяла баба теленцето в гората. Както си предяла, така си заспала.

Пристигнала Кума Лиса. Ядовито заскимтяла:

*Казвай, казвай кой си ти
тук във лисини гори!*

Теленцето се обадило:

*Аз съм теле галено,
от слама направено,
със смола донадено!*

— Още от снощи смола диря. Дай ми малко — кожата си да покривя! Кучета ми я раздраха.

— Вземи си, Кума Лисано!

Хванала Лиса смолата. Залепнала о телето. Уплашила се, заскимтяла.

Събудила се баба. Завикала, колкото й глас държи:

— Тичай, дядо, тичай! Теленцето лисица хвана!
Дотърчал дядо. Хванал Кума Лисана. Тикнал и нея в избата.
На другия ден седнал дядо в избата. Почнал нож да точи. Точи и сам на себе си говори:
— Ще одера мечката. От кожата богат кожух ще стане!
Чула Мецана, уплашила се. Ударила на молба:
— Пусни ме, дядо! Не ме погубвай! Ще ти донеса мед, колкото искаш!
— Няма ли да ме излъжеш?
— Няма.
— Добре, иди си със здраве! — И дядо пуснал Мецана.
Пак почнал да точи ножа. Попитал го Вълчо:
— Дядо, защо точиш ножа?
— От твоята кожа топъл калпак ще си ушия през зимата.
— Пусни и мене, дядо! Ще ти докарам овчици.
— Само гледай да ме не излъжеш!
Пуснал и Кумча Вълча.
Взел пак да точи ножа.
— Кажу, дядо, защо точиш ножа? — попитала Кума Лиса.
— Хубава ти е кожичката — отговорил дядо. — И моята баба ще носи лисича яка.
— Не ми одирай кожичката! Ще ти донеса и кокошки, и патици, и гъски.
— Гледай само да ме не излъжеш! — Пуснал той и Кума Лисана.
На сутринта рано-рано: „чук-чук“ на вратата.
— Дядо, дядо, чукат! — рекла бабата. — Иди виж кой е!
Отворил дядо. Гледа — Баба Меца цял кошер мед домъкнала.
Прибрал дядо меда, а на вратата пак: „чук-чук“.
Вълчо овце докарал. А след него Кума Лиса донесла и кокошки, и патици, и гъски.
Зарадвал се дядо. Зарадвала се и баба. И заживели си те от честито по-честито!

ВЪЛК, КУЧЕ И КОТАРАК

Един селянин имал старо куче. То не можело да пази ни къщата, ни стадото, затова стопанинът му го изгонил. Ходело кучето по полето. Хранело се с мишки и каквото му попадне.

Една нощ го срещнал вълкът и го попитал:

— Къде отиваш, приятелю?

— Когато бях младо, пазех къщата и стадото. Като остарях, господарят ме изпъди.

— Не бой се! — рекъл Вълчо. — Искаш ли да похапнеш?

— Искам.

— Хайде с мен! Аз ще те нахраня.

Тръгнали. Вървели, вървели... Вълчо съгледал овце. Рекъл на кучето:

— Я иди виж какво пасе там насреща!

Отишло кучето, видяло, върнало се и рекло:

— Овце пасат насреща.

— Пустите опустели! Ще ни се набият зъбите с вълна и не можем се наяде. Гладни ще останем. Да вървим по-нататък!

Вървели, що вървели, Кумчо Вълчо съгледал гъски. Рекъл на кучето:

— Иди виж какво пасе там пред нас!

Отишло кучето, погледнало, върнало се и рекло:

— Гъски.

— Пустите опустели! Ще ни се набият зъбите с перушина и не можем се наяде. Да вървим по-нататък!

Вървели по-нататък. Вълчо съгледал кон и рекъл на кучето:

— Иди виж какво пасе там пред нас!

Отишло кучето, върнало се и рекло:

— Кон.

— Ето ти сладко ядене — казал Вълчо.

Упътили се към коня. Вълчо почнал да рови и да гризе земята, за да се разлюти. После рекъл на кучето:

— Гледай: трепери ли ми опашката?

Погледнало кучето.

— Трепери!

— А сега виж на кръв ли гледат очите ми!

— На кръв — отговорило кучето.

Вълчо се хвърлил върху коня, съборил го и го разкъсал. Почнали да го ядат с кучето.

Младият Вълчо лапал, лапал — наял се бързо, а кучето гризало, гризало, но почти нищо не изяло. Надошли други кучета и го прогонили.

Тръгнало пак кучето. Гледа — насреща му котарак, такъв като него — ходи по полето, лови мишки.

— Здравей, Котаранчо! Къде си тръгнал?

— Където ми видят очите. Когато бях млад, ловях мишки в дома на господаря. Като остарях, изпъди ме господарят и сега се скитам по полето.

Кучето го утешило:

— Не бой се, братко! Аз ще те нахраня.

Кучето рекло да постъпи като Вълча.

Тръгнали двамата.

Кучето съгледало овце и рекло на котарака:

— Тичай, братко, да видиш какво пасе там!

Котаракът се затекъл, видял, върнал се и казал:

— Овце.

— Пуси да опустеят! — рекло кучето. — Ще ни се набият зъбите с вълна и не можем се наяде. Да вървим по-нататък!

Вървели, що вървели, кучето съгледало гъски и рекло на котарака:

— Иди, братко, да видиш какво пасе там насреца!

Затирил се котаракът, върнал се и рекъл:

— Гъски.

— Пуси опустели! — казало кучето. — Ще ни се набият зъбите с перушина и няма да се наядем.

Тръгнали по-нататък.

Вървели, вървели, кучето съгледало кон и сбутало котарака:

— Иди, братко, да видиш какво пасе там!

Припнал котаракът, разбрал, върнал се и рекъл:

— Кон.

— Ето ти сладко ядене за нас! — казало кучето.

Кучето загризало земята, за да се разлюти, и попитало котарака:

— Гледай, братко, трепери ли ми от яд опашката?

— Не — отговорил котаракът, — не трепери.

Кучето пак почнало да хруска пръст, за да се разлюти повече, и пак попитало:

— А сега трепери ли? Хайде, кажи, че трепери!

Погледнал котаракът и рекъл:

— Почна малко да трепери.

— Така ще затрепери и конят, Котаранчо!

Кучето пак загризало пръст със зъби и попитало котарака:

— Гледат ли ми на кръв очите?

— Не.

— Лъжеш! Кажи: на кръв гледат!

— Добре: на кръв гледат — рекъл котаракът.

Разярило се кучето и се хвърлило върху коня. Но конят го ритнал по главата. То се търкулнало и изблецило очи. Котаракът се приближил до него, погледнал го и рекъл:

— Ех, братленце, сега наистина на кръв ти гледат очите!

ПАН КОТАРАН

Един селянин имал котарак — толкова стар, че и мишки не можел да лови. Мислел си селянинът: „За какво ми е такъв котарак? Ще го занеса в гората.“ Занесъл го.

Седнал котаракът под една ела и заплакал.

Дошла Кума Лиса и го попитала:

— Кой си ти?

Котаракът се наежил и отговорил:

— Фу-фу! Аз съм пан Котаран!

Зарадвала се Кума Лиса, че се запознала с такъв знатен котарак и рекла:

— Ожени се за мене. Ще сме си lika-прилика. Ще ти бъда добра стопанка. Ще те храня всеки ден.

— Добре — рекъл Котаран, — ще се оженя.

Сговорили се и отишли да живеят в Лисината къщичка.

Кума Лиса угаждала на Котарана. Ту кокошчица ще му хване, ту някакво горско животинче ще му донесе. Тя де яла, де не, но на Котарана винаги ще намери нещо за ядене.

Срещнал я един ден Заю-Баю и рекъл:

— Лисичке-сестричке, ще дойда утре при тебе да се сватосаме.

— Недей идва, Зайо-Байо. Пан Котаран при мене живее. Къс по къс ще те разкъса!

През това време се задал Котаран. Наежил се, извил се на дъга и зафучал:

— Фу-фу!

Уплашил се Заю-Баю. Избягал в гората и разказал на вълка, мечката и глигана какъв страшен звяр видял — пан Котаран!

Решили някак да му угодят и намислили да поканят Котарана и Кума Лиса на обяд.

Почнали да се съветват как по-добре да пригответ гощавката на гостите.

Вълкът казал:

— Ще донеса масло и месо, за да стане обедът по-хубав.

Глиганът се обадил:

— Аз ще отида за цвекло и картофи.

Мечката добавила:

— От мене пък мед за закуска искайте.

Най-подире Заю-Баю се обадил:

— Аз пък за зеле ще тичам.

Приготовили обета. Сложили трапезата. Почнали да се препират кой да покани Кума Лиса и пан Котаран.

Мечката рекла:

— Аз съм дебеличка. Задъхвам се.

Глиганът казал:

— Аз, другари, бавно ходя.

Кумчо Вълчо пък добавил:

— Аз съм стар, не дочувам.

Трябвало Заю да отиде.

Затирил се Заю. Стигнал до Лисината къщичка. Почукал на прозорчето: чук-чук-чук!

Изскочила Кума Лиса. Гледа — Заю стои на задни лапи. Попитала го:

— Що ти трябва, Зайо-Байо?

— Кумчо Вълчо, Баба Меца, Глиганчо и аз ви каним, Лисичке-сестричке, да ни дойдете с пан Котаран на обед.

Казал Заю и пак хукнал. Щом се върнал, попитала го Баба Меца:

— Поръча ли им да си донесат лъжици за чорбата?

— Ох, забравих, Бабо Мецо!

И Заю пак дотичал при Кума Лиса. Почукал на прозорчето и извикал:

— Не забравяйте да си вземете лъжици за чорбата!

Кума Лиса отговорила:

— Добре, добре, ще си вземем!

Пригответи се Котаран и Кума Лиса и тръгнали. Като приближили трапезата, Котаран се наежил, засвяткал с очи и зафучал:

— Фу-фу-фу!

Кумчо Вълчо се уплашил и се мушнал в храсталака, глиганът се наврял под трапезата, Баба Меца се покатерила на високо дърво, а зайчето се скрило в една дупка.

Котаран подушил печеното месо, хвърлил се на трапезата, замяукал и залапал. Като изял месото, пак замяукал:

— Мяу-мяу-мяу!

На изплашените животни се сторило, че вика: „Малко-малко-малко!“ — и всички си помислили: „Бре, че лаком! Всичко му е малко!“

Котаран лапал, лапал — наситил се. Легнал да спи на трапезата.

През това време глиганът помръднал опашка под трапезата. Котаран помислил, че мишка шава, хвърлил се да я хване, но се стреснал от глигана и скочил на дървото, дето била Баба Меца. Тя помислила, че Котаран дири нея. Попълзляла по-нагоре. Клоните под краката ѝ се пречупили и тя тупнала върху Вълчо. Хукнал Вълчо, а след него и Заю-Баю. Стигнала ги и Мецана.

Котаран се качил пак на трапезата и почнал да яде мед и масло. Изяли с Кума Лиса всичко, що намерили, и си отишли.

А Вълчо, Меца, Глиганчо и Заю бягали, бягали — чак на третия ден се спрели. Поели дъх и си рекли:

— Гледай ти звяр, гледай чудо! Такъв малък, а всички ни до един щеше да излапа!

КОТАРАК И ПЕТЕЛ

Имало едно време котарак и петел. Те се обичали много и живеели всякога заедно в една къщурка.

Един ден котаракът казал на петела:

— Аз отивам за дърва в гората. Ти стой тука, петленце! Яж си бели кравайчета и никого не пуцай в къщурката! И ти сам не излизай, който и да те вика.

— Добре, добре — отвърнал Петльо и затворил здраво вратата след котарака.

След малко пристигнала Кума Лиса и почнала да подмамва Петля:

*Излез, излез, петленце,
с ранобудно гласенце!*

*Нося едра пшеница,
имам бистра водица!
Не дойдеш ли ти тука,
прозорчето ще спукам!*

А петлето ѝ отговорило:

*Ко-ко! Ко-ко! Скрит да чакам
ми поръча котарака.*

Кума Лиса разбила прозорчето, влязла вътре, грабнала петлето и избягала. А петлето викало, колкото му глас държи:

*Де си, котаранче!
Отърви ме, братче!
Отниси ме Лиса
зад гори зелени,
зад води студени!
Тичай, избави ме!*

Чул го котаракът. Дотърчал, грабнал го от Кума Лиса. Занесъл го в къщи и пак му поръчал:

— Сега отивам по-далече. Ако дойде Кума Лиса, не ѝ се обаждай!

И заминал.

Кума Лиса видяла, че котаракът заминал и тозчас пристигнала. Дошла под прозорчето, почукала и почнала да нарежда:

*Излез, излез, петленце,
с ранобудно гласенце!
Нося едра пшеница,
имам бистра водица!
Не дойдеш ли тука,*

прозорчето ще спукам!

Не се стърпял Петльо — обадил се:

*Ко-ко! Ко-ко! Скрит да чакам
ми поръча котарака.*

Скочила Кума Лиса вътре, налапала се с чорба и каша, грабнала петлето и избягала. А петлето пак се развикало:

*Де си, котаранче!
Отърви ме, братче!
Отниси ме Лиса
зад гори зелени,
зад води студени!
Тичай, избави ме!*

Викало петлето, но не го чул котаракът. Още по-силно завикало. Дотърчал котаракът, отнел петлето от Кума Лиса, донесъл го в къщи и още по-строго му поръчал:

— Сега отивам още по-далече. Сега колкото и да викаш, няма да те чуя. Затова стой си, петленце, в къщурката! Яж си кравайчета! Като дойде Кума Лиса и почне да те подмамва, ти не ѝ се обаждай!

Щом заминал котаракът, Кума Лиса пристигнала и почнала да повтаря:

*Излез, излез, петленце,
с ранобудно гласенце!
Нося едра пшеница,
имам бистра водица!
Не дойдеш ли тука,
прозорчето ще спукам!*

Петлето пак не се стърпяло — отговорило:

*Ко-ко! Ко-ко! Скрит да чакам
ми поръча котарака.*

Скочила Кума Лиса през прозореца вътре, налапала се с чорба и каша, грабнала петлето и избягала. Викнало петлето един път, викнало втори път, трети...

Но котаракът бил далеко, много далеко, та нищо не чул. И отнесла Кума Лиса петлето в къщи.

Върнал се вечерта котаракът. Гледа — няма петлето. Разтъжил се много. Мислил, мислил, най-последно намислил: взел тамбурата и

торбата, та право в Лисината къщичка.

Кума Лиса не била в къщи — отишла на лов. Оставила пет лисичета да играят в къщи — четири щерки и едно синче, Влади.

Котаракът дошъл под прозореца, засвирил на тамбурата и запял:

*На полянка сред горичка
дом си имала лисичка
и четири щерки млади,
и синче напето — Влади.*

*Излезнете,
погледнете
как си свиря
леко-леко,
а се чуе
надалеко!*

Най-голямата щерка не се стърпяла и рекла на другите лисичета:
— Вие стойте тука, пък аз ще изляза да погледам как свиря и пее нашият гостенин.

Щом излязла, котаракът я тупнал по челото с тамбурата и — хоп!
— в торбата. После пак запял:

*На полянка сред горичка
дом си имала лисичка
и четири щерки млади,
и синче напето — Влади.*

*Излезнете,
погледнете
как си свиря
леко-леко,
а се чуе
надалеко!*

Не утраяла и другата Лисина щерка. Излязла и тя навънка, а котаракът — бух! — по челото с тамбурата и хоп — в торбата. После пак засвирил и запял:

*На полянка сред горичка
дом си имала лисичка...*

Изскочила третата сестра, а котаракът и нея — тюк, излязла четвъртата — и нея също. Изскочило и синчето — и него. Натикал всички лисичета в торбата.

Завързал котаракът торбата с връв и влязъл в Лисината къщурка. Гледа — петлето лежи полуживо на пейката. Перата му оскубани, кракът му откъснат. А на печката се топли вода, да го сварят на чорбица.

Котаракът хванал петлето за опашката и промълвил:

— Петленце, братленце, съвземи се!

Потрепнало петлето, поискало да стане на крака и закукурига — то стои ли се на един крак! Котаракът взел откъснатия крак, наместил го на старото място и го превързал. Набол и оскубаните пера. Ококорило се петлето.

Изяли те всичко, каквото имало у Лисини, изпочупили паниците, изсипали лисичетата от торбата и се прибрали в своята къщурка.

И досега си живеят тихичко и спокойно. Петлето слуша вече котарака. Теглилата и бедата му докарали ума в главата.

ТЕЛЕСИЧКО

Живели си някога дядо и баба. Остарели те, а си нямали детенце. Тъгували и често се оплаквали: „Кой ще ни гледа на старини? Как ще прекараме самички?“

Баба се примолила на дядо:

— Я иди, дядо, в гората! Издялай дръвченце — да прилича на малко детенце! Направи люлчица! Ще си сложа дръвцето в люлчицата, ще го люлея и ще му пея. Ще ми бъде забавка.

Дядо отначало не искал. Молила се, молила се баба, най-подир дядо я послушал. Отишъл в гората. Издялал, изгладил дръвченце също като малко детенце.

Направил люлчица.

Сложила баба дръвченцето в люлчицата. Залюляла го и запяла му:

*Нани, нани, Телесичко!
Месих питка от пшеничка,
сготвих сладичка чорбичка.
Нани, нани, Телесичко!*

Люляла го баба, пяла му. Пяла му, люляла го. Дошло време за спане. Заспали си дядо и баба. Като се събудили сутринта, що да видят — дръвченцето станало момченце — къдроглавичко, хубавичко: за чудо и приказ! Зарадвали се и нарекли синчето Телесичко.

Колкото растял Телесичко, все по-хубав ставал. Не можели да му се нарадват дядо и баба.

Поотрасло момченцето. Един ден рекло на дядо:

— Направи ми, татенце, златна лодка и сребърно гребло. Ще ходя за риба, та да ви прехранвам.

Направил му дядо златна лодка и сребърно гребло. Пуснали лодката в реката. Подкарал я Телесичко. Плува той по реката, лови риба, та да храни и дядо, и баба. Налови, даде им я и пак тръгне. Носи му баба ядене и му дума:

— Щом чуеш, синко, че те викам, приближи се към брега. Доловиш ли чужд глас, плувай по-далечко!

Сготвила баба пладнинка. Донесла я на брега и завикала:

*Телесичко, Телесичко!
Месих питка от пшеничка,
сготвих сладичка чорбичка.
Ела, похапни сега!
Приближи се до брега!*

Чул я Телесичко и викнал:

*Плувай, плувай, лодчице!
Майка ми е до брега.
Пладнинка ми донесла.*

Доплувал Телесичко, излязъл на брега, похапнал, посръбнал. Качил се пак на златната лодчица, подкарал я със сребърното гребло и отплувал далече за риба.

Страшна змия подслушала как майката извиква Телесичко, дошла до брега и викнала с дебел глас:

*Телесичко, Телесичко!
Месих питка от пшеничка,
сготвих сладичка чорбичка.
Ела, похапни сега!
Приблужи се до брега!*

Чул я Телесичко. Рекъл си:
— Това не е гласът на моята майка.
После викнал:

*Плувай, плувай, лодчице!
По-далечко отплувай!*

Загребал Телесичко, отдалечил се от брега. А змията чакала, чакала, па си отишла.

Сготвила баба обед, донесла го на брега и завикала:

*Телесичко, Телесичко!
Месих питка от пшеничка,
сготвих сладичка чорбичка.
Ела, похапни сега!
Приблужи се до брега!*

Чул я Телесичко. Извикал:

Плувай, плувай лодчице!

*Майка ми е на брега!
Чорбица ми донесла!*

Доплувал до брега. Слязъл от лодката. Похапнал, посърбнал, дал
риба на майка си, качил се пак на лодката и отплувал.

Дошла змията на брега. Викнала с дебел глас:

*Телесичко, Телесичко!
Месих питка от пшеничка,
сготвих сладичка чорбичка.
Ела, похапни сега!*

Приближи се до брега!

Разбрал Телесичко, че това не е майчиният му глас, плеснал с греблата и викнал:

*Плувай, плувай, лодчице,
по-далечко от брега!*

Отдалечил се Телесичко. Змията отишла при ковача и му рекла:
— Ковачо, ковачо! Изкови ми тънък гласец като на Телесичковата майка!

Изковал ѝ ковачът. Тя отишла на брега. Започнала да вика:

*Телесичко, Телесичко!
Месих питка от пшеничка,
сготвих сладичка чорбичка.
Ела, похапни сега!
Приближи се до брега!*

Телесичко помислил, че това е гласът на майка му. Той хванал здраво греблото и завикал:

*Плувай, плувай, лодчице!
Приближи се до брега!
Майка ми е там сега.*

Щом доплувал до брега, хванала го змията и го помъкнала към своята къщичка. Мъкнала го, мъкнала, най-подире стигнали. Провикнала се отдалече змията:

— Щерко, щерко Аленке, отвори ни да влезем!
Аленка отворила. Щом влезли, змията заговорила:

— Запали пещта, щерко Аленке, и опечи Телесичко! Аз пък гости ще поканя.

И тръгнала да свиква гостите.

Аленка напалила пещта жарко-прежарко, па рекла:

— Седни, Телесичко, на лопатата!

Той отвърнал:

— Не умея. Как се сяда?

— Седни по-скоро! — викнала Аленка.

Телесичко сложил ръката си на лопатата.

— Така ли се сяда? — попитал.

— Не така! Съвсем седни!

Той си сложил главата.

— Така ли?

— Не така, не! Цял седни!

— Е, как? Да не би да е така? — И той стъпил с един крак.

— Ех, че си голям простак! Не, не така!

— Зная, че съм простак — отговорил Телесичко. — Но ти покажи ми как!

Тя започнала да му показва. Щом седнала, Телесичко хванал здраво лопатата и метнал Аленка в пещта. Закрил отвора на пещта, заключил къщурката и се покачил на високия явор.

Пристигнала змията с гостите.

— Щерко, щерко Аленке, отвори ни да влезем!

Никой не се обадил:

— Отвори, щерко Аленке!

Никой не отговорил.

— Дяволската му Аленка! Къде ли се е дянала?

Змията сама отворила и поканила гостите. Насядали около трапезата. Змията отворила пещта, извадила печеното и го сложила пред гостите. Залапали всички. Мислели си, че с Телесичковото месо се гощават.

Като се наяли, излезли вън да се потъркалят.

Търкаляли се и си думали:

— Телесичково месце хапнахме. Сега от насита се търкаляме!

Телесичко се обадил от дървото:

— Аленкино месце хапнахте. Търкаляйте се, търкаляйте!

Слушат змиите и се чудят — кой дявол се обажда! И пак си повтарят:

— Телесичково месце хапнахме. Сега от насита се търкаляме!

А Телесичко от дървото:

— Аленкино месце хапнахте. Търкаляйте се, търкаляйте!

Бре, какво е това чудо! Кой се обажда?

Тук потърсили, там погледнали — съгледали Телесичко на дървото. Хвърлили се върху явора, почнали да му гризат стъблото. Гризали, гризали — изхабили си зъбите. Допълзели при ковача:

— Ковачо, ковачо, изкови ни остри зъби — да прегризем явора.

Ковачът им изковал остри зъби. Почнали отново да гризат явора!

Гризали, гризали — ще го прегризат...

През това време прелетяло ято гъски. Телесичко им се помолил:

*Гъски, гъски лекокрили,
приближете, мои мили,
от дървото ме вземете,
в небесата полетете,
в роден кът ме отнесете!*

Гъските му отговорили:

— Ние сме предните. Нека те вземат средните!

А змиите гризат ли, гризат... Прелетяло друго ято. Телесичко ги помолил:

*Гъски, гъски лекокрили,
приближете, мои мили,
от дървото ме вземете,
в небесата полетете,
в роден кът ме отнесете!*

Гъските му отговорили:

— Ние сме средните. Помоли последните!

А яворът вече треци. Отдъхват си змиите и пак почват да гризат, отдъхват и пак... Прелетяло друго ято гъски. Телесичко и тях помолил:

*Гъски, гъски лекокрили,
приближете, мои мили,
от дървото ме вземете,
в небесата полетете,
в роден кът ме отнесете!*

Гъските отговорили:

— Чакай последния гъсок! — И отлетели.

Чака Телесичко, а яворът всеки миг ще падне, ще дойде краят!
Гледа — гъсок лети в небесата — сам-самичък. Отделил се от другите,
едвам лети. Надал вик Телесичко:

*Ей, гъсоче, избави ме,
в роден кът ти отнеси ме!
Ти ми най-добър изглеждаш,
ти си моята надежда!*

Гъсокът отговорил:

— Седни върху мене!

Качил се Телесичко върху гърба на гъсока. Понесъл го гъсокът,
но бил уморен — летял ниско-ниско. А змията — след него. Ще го
догони, ще го хване... Но все пак не го настигнала. Гъсокът го отнесъл
в двора на дядовата къща. Оставил го пред вратата. А сам почнал да се
разхожда и да пасе из двора.

Стои Телесичко пред вратата и слуша какво става в къщи. А баба
напекла млинчета, вади ги от пещта и си говори:

— Това млинче, дядо, за тебе, това — за мене!

Телесичко се обадил от двора:

— А за мене?

Изважда пак баба млинчета:

— Ето ти, дядо, млинче за тебе, а това — за мене!

Телесичко пак се обадил:

— А за мене?

Чули дядо и баба, спогледали се. Кой се обажда?

— Чу ли, дядо, като че вика някой?

— Така ти се е сторило, бабо.

Баба пак извадила млинчета и пак заговорила:

— Това за тебе, а това — за мене!

— А за мене? — обадил се от двора Телесичко.

— Все пак вика някой! — рекла баба и право на прозореца. Гледа — Телесичко на двора!

Излезли дядо и баба. Хванали за ръце Телесичко, влезли в къщи. Не знаели де да се дянат от радост!

А гъсокът се разхожда из двора. Видяла го баба:

— Гледай какъв харен гъсок се разхожда! Ще го хвана и ще го заколя да нагостим гостенина.

Телесичко се обадил:

— Не, майчице, не го коли, а го нахрани! Ако не беше тоя гъсок, аз нямаше да бъда сега тук.

Нахранили го, напоили го. Гъсокът придобил нови сили и си отлетял доволен.

Ето на вас приказчица, а на мене — кравайчета, нанизани на връвчица.

СИВКО

Един селянин имал куче Сивко, старо-престаро. Той го изгонил от къщи. Тръгнал Сивко немил-недраг по полето. Върви и си мисли: „Колко години служих на господаря, пазих му имота, а сега на старини късче хляб не ми дава и от двора ме изпъди!“

През това време Кумчо Вълчо настигнал кучето и го попитал:

— Защо се скиташ тука, побратиме?

Сивко му отговорил:

— Изгони ме господарят, затова се скитам.

— Аз ще ти помогна — рекъл Вълчо — и твоят господар пак ще те прибере в къщи.

Зарадвал се Сивко:

— Ех, ако ми помогнеш, Вълчо, никога не ще забравя добрината ти. Все ще гледам как-как да се отплатя.

Вълчо рекъл:

— Слушай какво ще ти кажа! Като излязат господарите ти да жънат и стопанката сложи детето да спи под купните, ти се навъртай около детето. Аз ще го грабна, ти ще се впуснеш след мен. Тогава ще се престоря, че съм се изплашил, ще изпусна детето и ти ще минеш за спасител.

Излезли господарите да жънат в полето. Стопанката сложила детето си под купена. Изведнъж дотърчал вълк. Грабнал детето и хукнал из полето. Сивко се спуснал след него, а господарят викнал изплашен:

— Дръж, Сивко, дръж, братко!

Сивко догонил Вълча, отнел детето, донесъл го и го оставил пред господаря. Тогава господарят извадил от торбата хляб и сланина, дал ги на Сивка и рекъл:

— Яж, Сивчо! Ти спаси детето ми!

Вечерта, когато си тръгнали от полето, прибрали и Сивка. Като стигнали в къщи, господарят рекъл на стопанката:

— Жено, разточи тлъста баница!

Когато опекли баницата, господарят сложил Сивка на трапезата, седнал до него и рекъл:

— Дай, жено, да вечеряме!

Жена му сложила баницата. Господарят поднесъл на Сивка най-голямото парче и почнал да го духа, да не си изпари Сивко устата.

Лапал Сивко и си мислел „За такава добрина трябва да се отплатя на Вълча, както прилича.“

Господарят заженил дъщеря. Сивко отишъл в полето, намерил Вълча и му рекъл:

— Ела в неделя вечер при нашата ограда. Аз ще те промъкна в къщи и ще ти се отплатя с добро за доброто.

В неделя вечер Вълчо дошъл при оградата. В този ден била сватбата на господарската дъщеря. Сивко превел дебнешката Вълча и го скрил под софрата. После взел от софрата стъкло ракия и хубав къс месо и ги занесъл на Вълча. Гостите искали да набият кучето, но господарят се застъпил:

— Оставете Сивка! Той спаси детето ми. Додето съм жив, ще му бъда благодарен!

Сивко вземал от трапезата най-тлъстите мръвки и ги носел на Вълча. Нахранил го и го напоил до насита. Вълчо се развеселил и рекъл:

— Искам да попея, Сивко!

Сивко се изплашил:

— Стой, не прави тая глупост, Вълчо! Зле ще си изпатиш! Ще ти дам още ракийца да сръбнеш, само гласът ти да се не чува!

Вълчо сръбнал пак ракийца и казал:

— Сега вече ще попея!

Па като извил един глас под трапезата!... Гостите скочили от местата си. Тук певец, там певец — намерили Вълча под трапезата. Едни избягали от страх, а други се нахвърлили да пребият Вълча. Но Сивко легнал върху вълка, сякаш искал да го удуши. Господарят се развикал:

— Чакайте! Не бийте Вълча! Така и Сивка ще убиете. Той сам ще се разправи с него! Не се месете!

Извел Сивко Вълча на полето и му рекъл:

— Ти ми направи добро, и аз на тебе! Хайде, иди си сега с живот и здраве.

И се разделили.

КЛАНА-НЕДОКЛАНА

Живели си някога дядо и баба. Отишъл дядо на пазар. Купил козичка. Довел я в къщи. На сутринта дядо пратил големия си син да пасе козата.

Пасъл я синът до късна вечеря. Докарал я от паша. Дядо, обут с червени чизми, стоял на вратата. Попитал козата:

*Кажу, моя козичке,
похапна ли тревица,
посръбна ли водица?*

Козата отговорила:

*Не съм яла тревица,
не съм пила водица.
Сдъвках суха сламчица,
глътнах мътна капчица.
Това, дядо, похапнах,
това само посръбнах.*

Ядосал се дядо, изгонил момчето. На другия ден изпратил по-малкия син да пасе козата.

Пасъл я, пасъл синът. Вечерта я докарал. Стоял дядо с червени чизми на вратата и попитал козата:

*Кажу, моя козичке,
похапна ли тревица,
посръбна ли водица?*

Козата отвърнала:

*Не съм яла тревица,
не съм пила водица.
Сдъвках суха сламчица,
глътнах мътна капчица.
Това, дядо, похапнах,
това само посръбнах.*

Изгонил дядо и тоя син.

На третия ден пратил баба да пасе козата. Пасла я баба цял ден из гората. Докарала я вечерта. Стои дядо с червени чизми на вратата и пак пита козата:

*Кажу, моя козичке,
похапна ли тревица,
посръбна ли водица?*

Козата отговорила:

*Не съм яла тревица,
не съм пила водица.
Сдъвках суха сламчица,
глътнах мътна капчица.
Това, дядо, похапнах,
това само посрѣбнах.*

Ядосал се дядо, прогонил и баба.

На четвъртия ден сам подкарал козата. Пасъл я цял ден из гората. Докарал я вечерта. Изтичва пред нея. Застава с червените чизми на вратата и пита козата:

*Кажу, моя козичке,
похапна ли тревица,
посрѣбна ли водица?*

Козата отвърнала:

*Не съм яла тревица,
не съм пила водица.
Сдѣвках суха сламчица,
глѣтнах мѣтна капчица.
Това, дядо, похапнах,
това само посрѣбнах.*

Ядосал се дядо. Наточил ножа и взел да коли козата. Тя се издърпала от ръцете му и избягала в гората. Скрила се в зайковата къщичка.

Върнал се Заю. Гледа — някой се вмъкнал в къщичката му. Престрашил се и попитал:

— Кой е, кой е в моята къщурка?

А козата отговорила отвътре:

*Клана, клана, недоклана,
опашата и рогата,
и брадата, и зѣбата!
Ще те мушна със рогата,
ще те дрѣпна със устата,
ще те стѣпча със краката!
Силата ми е юнашка —
ще те брѣсна със опашка,*

*вънка ще те измета —
и готова ти смъртта!*

Уплашил се Заю, избягал в гората. Спрял се под едно дърво и заплакал. Дошла Баба Меца. Попитала го:

— Защо плачеш, Зайо Байо?

— Как да не плача, Бабо Мецо! Страшен звяр се вмъкнал в моята къщурка!

— Недей плака! — рекла Меца. — Аз ще го прогоня!

Като стигнали до Заювата къщурка, Баба Меца заревала:

— Кой е, кой е в Заювата къща?

А козата заврещяла:

*Клана, клана, недоклана,
опашата и рогата,
и брадата, и зъбата!
Ще те мушна със рогата,
ще те дръпна със устата,
ще те стъпча със краката!
Силата ми е юнашка —
ще те бръсна със опашка,
вънка ще те измета —
и готова ти смъртта!*

Уплашила се Баба Меца и избягала.

Върнал се Заю Баю под дървото и заплакал отново.

Минал Вълчо, попитал го:

— Защо плачеш, Зайо Байо?

— Как да не плача, Кумчо Вълчо! Страшен звяр се вмъкнал в моята къщурка.

— Недей плака! — рекъл Вълчо. — Аз ще го прогоня!

— Как ще го прогониш, Вълчо! Мецана го гони-гони — не го прогони, че ти ли ще го прогониш?

— Ще го прогоня, Зайо! Ще видиш!

Като стигнали до къщурката, Вълчо попитал:

— Кой е, кой е в Заювата къща?
А козата заврещяла:

*Клана, клана, недоклана,
опашата и рогата,
и брадата, и зъбата!
Ще те мушна със рогата,
ще те дръпна със устата,
ще те стъпча със краката!
Силата ми е юнашка —
ще те бръсна със опашка,
вънка ще те измета —
и готова ти смъртта!*

Уплашил се Кумчо Вълчо и дим да го няма — избягал.
Избягало и зайчето под дървото. Взело пак да плаче. Задала се
Кума Лиса. Попитала:

— Защо плачеш, Зайо Байо?

— Как да не плача, Кума Лисо! Страшен звяр се вмъкнал в моята
къщурка!

— Недей плака, Зайо Байо! Ела с мене! Аз ще го прогоня!

— Как ще го прогониш, Лиске! Мецана го гони-гони — не го
прогони, Вълчо го гони-гони — не го прогони, че ти ли ще го
прогониш?!

— Ще го прогоня, Зайо! Ще видиш!

Като стигнали до къщурката, Кума Лиса попитала:

— Кой е, кой е в Заювата къща?

Козата заврещяла:

*Клана, клана, недоклана,
опашата и рогата,
и брадата, и зъбата!
Ще те мушна със рогата,
ще те дръпна със устата,
ще те стъпча със краката!*

*Силата ми е юнашка —
ще те бръсна със опашка,
вънка ще те измета —
и готова ти смъртта!*

Уплашила се и Кума Лиса. Избягала из гората. Избягало и зайчето под дървото. Почнало да плаче. Минал Рачо Кривокрачо. Попитал го:

— Защо плачеш, Зайо Байо?

— Как да не плача! Страшен звяр се вмъкнал в моята колибка!

— Недей плака, Зайо Байо! Ела с мене! Аз ще го прогоня!

— Как ще го прогониш, Раче! Мецана го гони-гони — не го прогони, Вълчо го гони-гони — не го прогони, Лисана го гони-гони — не го прогони, че ти ли ще го прогониш?

— Ще го прогоня, Зайо! Ще видиш!

Попълзлял Рачо Кривокрачо в къщурката на Зая Бая и попитал:

— Кой е, кой е в Заювата къща?

А козата заврецяла:

*Клана, клана, недоклана,
опашата и рогата,
и брадата, и зъбата!
Ще те мушна със рогата,
ще те дръпна със устата,
ще те стъпча със краката!
Силата ми е юнашка —
ще те бръсна със опашка,
вънка ще те измета —
и готова ти смъртта!*

А Рачо Кривокрачо пълзи ли, пълзи. Стигнал до козата и извикал:

Аз съм рак,

*не глупак —
не се плаша от козите,
стискам здраво със щипците,
надълбоко ги забивам,
дето щипна, кръв проливам!*

Той стиснал козата с щипците. Тя изврещяла, изскочила навън и избягала в гората.

— Да си ми жив и здрав, братко! — рекъл Заю на рака. — По-голям юнак излезе от Мецана, от кум Вълча и Лисана. Никога не ще забравя добрината ти голяма!

КУЦОТО ПАТЕНЦЕ

Живели си дядо и баба. Нямали си дечица. Дядо казал един ден:
— Хайде, бабо, за гъби в гората!

Отишли. Гледа баба — в гъсталака гнездо, а в гнездото патенце.
— Виж, дядо, виж — патенце!

Погледнал дядо:

— Да го вземем в къщи. Ще си живее при нас.

Подигнали го. Гледат — крачето му преломено.

Взели го с гнездото. Занесли го в къщи. Оставили патенцето в къщурката, а те се върнали да берат гъби.

Като се прибрали вечерта в къщи — що да видят!

Къщичката разтребена, хлябът опечен, чорбата сварена. Дядо и баба попитали съседите:

— Не знаете ли кой е разтребил къщичката ни, кой е опекъл хляба и сварил чорбата?

Никой не знаел.

На другия ден пак отишли дядо и баба за гъби. Върнали се вечерта в къщи — пак всичко прибрано и гозбата сготвена.

Попитали пак съседите:

— Не сте ли виждали да е идвал някой у нас?

Една съседка се обадила:

— Видях девойче. Вода носеше. Такова хубавичко, само че куцичко.

Дядо и баба мислили, мислили кое може да бъде това девойче.

Баба рекла:

— Хайде да кажем, че ще отидем за гъби, а да се скрием тука, та да видим кой се разпорежда в къщата ни.

Речено — сторено. Скрили се в плевнята. Гледат — от къщи излиза хубаво девойче с кобилица на рамо. Хубаво девойче, но куцичко. Тръгнало то към кладенеца, а дядо и баба влезли в къщи. Гледат — патенцето го няма в гнездото. Само перата останали. Старците взели гнездото и го хвърлили в печката. То там си и изгоряло.

Донесло девойчето вода, видяло дядо и баба — и право към гнездото. А гнездото го няма. Заплакало девойчето.

Раздумвали го дядо и баба:

— Не плачи, гълъбичке, щерка ще ни станеш, наше родно детенце!

А девойчето отвърнало:

— Цял живот бих останала при вас, ако не бяхте ми изгорили гнездото и ако не бяхте ме дебнали.

Дядо и баба плачели и се молели:

— Остани, щерко! Сам-самички сме!

Но девойчето не отстъпвало:

— Не — думало, — не ми повярвахте, дебнахте ме, гнездото ми изгорихте, не мога да остана при вас! Дайте ми хурка и вретенце — да се науча бързо да преда, та да изкарвам прехрана, където отида!

Дали ѝ хурка и вретено. Седнала девойката на двора и почнала да преда. Прелетяло ято патици. Видели я, закрякали, запели:

Дружке, дружке, я кажи

*за нас ли сега тъжиш?
Ние всички по перце
ще ти пуснем от сърце.
Наша пак ще станеш ти
и с нас пак ще полетиш!*

Девојката им отговорила:

*Сам-сама ще си преда,
с вас не ща да отлеџа —
дружно с вас преди летях,
но когаџо окуџах,
изоставихте ме тук
и заминахте на юг!*

Патиците ѝ хвърлили по перце и отлетели.

Долетяло друго яџо. Щом видели девојката и тџа патиџи
закрякали, запели:

*Дружџе, дружџе, я каџи
за нас ли сега тъџиш?
Ние всички по перце
ще ти пуснем от сърце.
Наша пак ще станеш ти
и с нас пак ще полетиш!*

Девојката отговорила:

*Сам-сама ще си преда,
с вас не ща да отлеџа —
дружно с вас преди летях,
но когаџо окуџах,
изоставихте ме тук*

и заминахте на юг!

Патиците ѝ пуснали по перце и отлетели.

Прелетяло друго ято патици. Щом патиците видели девойката, закръжали, запели:

*Дружке, дружке, я кажи
за нас ли така тъжиш?
Ние всички по перце
пущаме ти от сърце —
патица да станеш ти
и с нас пак да отлетиш
към далечен роден край.
Хайде, дружке, не се май!*

Щом паднали перата по девойката, тя се превърнала на патица и отлетяла със своите дружки към родния си край.

ГЛУПАВИЯТ ВЪЛК

Имало един вълк, който едва не умирал от глад — никъде нищо не можел да хване. Отишъл той при един селянин да го моли за прехрана. Престорил се на крайно злощастен.

— Селянино — рекъл, — бъди милостив! Дай ми нещо да похапна, защото иначе ще умра от глад.

— Какво да ти дам за ядене? — попитал селянинът.

— Каквото дадеш, това ще бъде.

— Ето там на поляната пасе поповата кобила. Тя няма да избяга. Хвани я и я изяж.

Втурнал се вълкът — топ-топ! — озовал се при кобилата.

— Здравей, кобило! Селянинът поръча да те изям.

— А ти какъв си, че ще ме ядеш?

— Аз съм вълк.

— Лъжеш, куче си!

— За бога! Вълк съм.

— Е, като си вълк, откъде ще започнеш да ме ядеш?

— От главата.

— Ех, вълчо, вълчо — рекла кобилата. — Ако наистина си решил да ме ядеш, почни от опашката. Докато стигнеш до средата, аз ще паса и ще се наситя: тогава и ти по-сито ще закусиш.

— Защо не! Като е така, така нека бъде! — рекъл вълкът и право за опашката.

Щом я дръпнал за опашката, кобилата дигнала крак и ритнала вълка с копито по муцуната. Вълкът и не разбрал жив ли е, или не е...

Кобилата избягала — стълб прах се вдигнал подир нея. А вълкът седи и си мисли: „Ех, че съм глупак: защо не я хванах веднага за гърлото!“ И пак се повлякъл към селянина да моли за прехрана.

— Селянино — рекъл, — бъди милостив! Дай поне малко да похапна, иначе ще умра от глад.

— Малко ли ти беше кобилата?

Заскимтял вълкът.

— Нека — рекъл — жива да я одерат, ремък по ремък. Не само че не ядох, но и цялата ми муцуна разби.

— Е, щом като е така — рекъл селянинът, — там над брега пасе сит овен. Изяж него!

Отишъл вълкът. Овенът пасял над брега на реката.

— Здравей, Овньо.

— Здравей!

— Селянинът поръча да те изям.

— А ти какъв си, че ще ме ядеш?

— Вълк.

— Лъжеш, куче си.

— За бога — вълк съм.

— А като си вълк — как ще ме ядеш?

— Как ще те ям ли? От главата ще започна.

— Ех, вълчо, вълчо — ако си намислил да ме ядеш, застани най-добре на брега и си разтвори устата — аз сам ще скоча в нея.

Застанал вълкът на стръмнината. Отворил уста — зее като пропаст. А овенът като се затичал, като го ударил в челото — вълкът се търкулнал в реката... Хубаво се наял!

Седнал клетият да плаче: „Какъв съм глупак! Ума ли си загубих? Где се е видяло живо месо само да ти скочи в устата?“

Мислил-мислил — пак при селянина: да моли за прехрана.

— Селянино — рекъл, — бъди милостив! Дай ми какво да е да похапна, а иначе ще умра от глад.

Селянинът казал:

— Какъв си лапач! Трябва нещо само да ти скочи в устата. Какво съм седнал да мисля за тебе! Върви — там на пътя една старица е изгубила сланина. Тя поне ще бъде за тебе, няма къде да избяга.

Послушал вълкът, отишъл на това място, гледа: лежи сланината.

Седнал вълкът и си мисли: „Хубаво, ще я изям, а тя е солена — ще искам да пия. Да отида най-напред да се напия с вода, а после...“ Отишъл.

Докато стигне до реката, докато се върне... Бабата в това време усетила, че сланината я няма; върнала се — гледа: тя лежи на пътя. И я взела. Върнал се вълкът — няма сланина.

Седнал той да плаче: „Какъв съм глупак! Ума ли си изгубих? Къде съм тръгнал да пия, преди да съм ял?“

Седял, седял и така му се дояло — направо ух-х! Пак отишъл при селянина да моли за прехрана.

— Селянино — рекъл, — бъди милостив! Дай ми какво да е да хапна, иначе няма да доживея.

— Дотегна ми с това ядене! Но какво да те правя! Върви — там, близо край селото, пасе свиня. Изяж нея!

Отишъл вълкът.

— Здравей, свинко. Селянинът поръча да те изям.

— А ти какъв си, че ще ме ядеш?

— Вълк.

— Лъжеш. Куче си.

— Не, вълк.

— А нима вълк може да няма какво да яде?

— Няма.

— Щом като няма, качи се на гърба ми, а аз ще те занеса в село. Там сега избират всякакви началства, може и тебе да избера. Тогава ще бъдеш сит.

— Добре, носи ме.

Яхнал свинята. Стигнали до селото. А свинята като заквичала, вълкът се изплашил.

— Защо така квичиш?

— Свиквам хората на събрание, по-скоро да те изберат за началник.

Наизлезли хора из колибите: кой с ръжен, кой с прът, кой с лопата, кой с каквото намери. Спрял дъхът на вълка, толкова се уплашил.

— Кажи, къде тича толкова народ? — попитал той.

— Къде? При тебе.

Като наобиколил народът вълка, като почнали да го бият, да го удрят — отяло му се. Търтил да бяга и срещнал един шивач. Той ходел по пътя с аршин в ръка.

— Ще те изям — рекъл вълкът.

— А ти какъв си, че ще ме ядеш?

— Вълк.

— Лъжеш — куче си.

— За бога, вълк съм.

— Много си малък на ръст, дай да те премеря.

Засукал опашката му на ръка и почнал да го мери с аршина, като повтарял:

— Ето ти аршин надлъж, ето ти аршин нашир...

Вълкът побягнал!... И вече не при селянина, а при вълците...

— Братя вълци! Такава и такава беда ми се случи.

Те се впуснали след шивача. Гледа шивачът — беда. Вижда — наблизко дърво. Той на самия връх на дървото се качил. А вълците окръжили дървото, щракат със зъби... Глупавият вълк рекъл:

— Не, братя, така нищо няма да стане! Другояче ще направим; аз ще се изправа на земята, а вие ще се покачите на мене и един върху друг, като стълба ще стане!

Послушали глупавия вълк, накачили се един върху друг.

Най-горният вълк рекъл:

— Е, шивачо, слизай, ще те ядем!

— Ох — рекъл шивачът, — вълци, братя, смилете се над мене, не ме изядайте!

— Не, не може! Слизай!

— Почакайте — рекъл, — искам преди смъртта да си смръкна емфие.

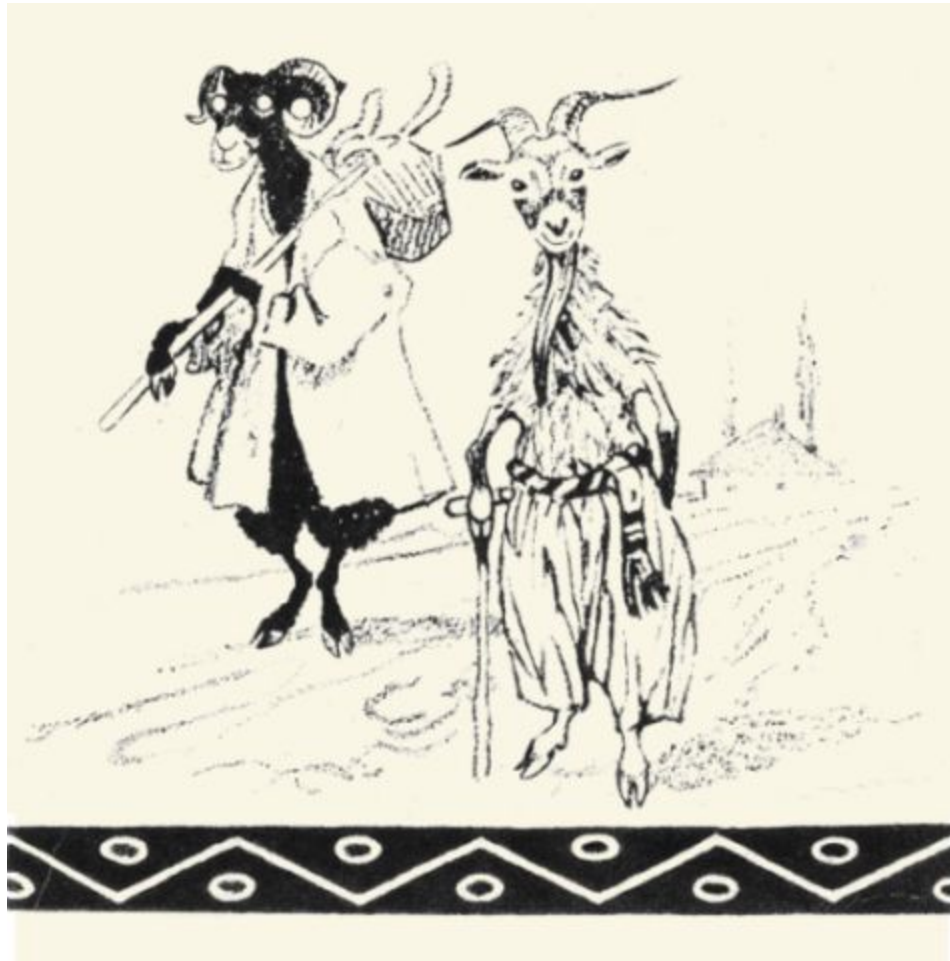
Смръкнал — и апчхи! А на най-долния вълк му се сторило, че шивачът мери най-горния и казва: „Аршин.“ Дръпнал се бедният от страх и всички вълци се натъркаляли... Ех, че купчина! Глупавият вълк търтил да бяга. Другите вълци — по него. А шивачът слязъл от дървото и тихичко се прибрал в къщи. Живее и до днес с жена си и яде... И аз там бях, мед и вино пих, по брадата ми се стече, в устата ми не влезе.

Ето ви приказка, а на мен снопче гевреци.

На мене клас, а торба пари на вас.

КОЗЕЛ И ОВЕН

Живели едно време дядо и баба. Те си имали козел и овен. Козелът и овенът се сдружили: където козелът — там и овенът. Козелът в зеленчуковата градина за зеле — и овенът там; козелът в овощната градина — и овенът след него.

— Ех, бабо — рекъл дядо, — да прогоним козела и овена, а то от тях нито зеленчук, нито овошки можеш опази... Хайде, махайте се и да не сте се вече мярнали тука!

Ушили си козелът и овенът торба и тръгнали.

Вървели, що вървели — гледат: сред полето лежи вълча глава. Овенът бил силен, но не бил смел; а козелът бил смел, но не бил силен.

— Вземи, Овньо, главата, ти си силен!

— Не, вземи я ти, Козльо, ти си смел!

Взели заедно главата и я пъхнали в торбата. Вървели, що вървели — гледат: огън гори.

— Да идем и ние там да пренощуваме, да не ни вълци изядат.

Отишли. Гледат — вълци каша варят.

— Здравейте, юнаци!

— Здравейте, здравейте! Докато се свари кашата, ние от вашето месце ще похапнем.

Козелът се изплашил, а овенът бил вече ни жив, ни мъртъв от страх. Но козелът се съвзел и рекъл:

— Измъкни, братко Овньо, вълчата глава!

Извадил овенът главата.

— Не тая. По-голямата дай! — рекъл козелът.

Овенът пак извадил същата глава.

— Не! Дай най-голямата!

Вълците се изплашили; взели да мислят-размислят как да си оберат дрипите. И как да се не изплашат — толкова вълчи глави видели да измъкват една подир друга от торбата.

Един вълк рекъл:

— Събрали сме се славна дружина, братлета, и кашата добре си ври, но няма с какво да я долеем — за вода ще отида.

Отдалечил се малко, па си рекъл: „По дяволите вашата дружина!“ И избягал.

И другият вълк взел да мисли и да се чуди как да се измъкне.

— Гледай — рекъл, — дяволския син, отиде, та се не върна — няма с какво кашата да долеем; ще взема една пръчка и ще го погна — по-скоро да дойде.

Отишъл и той. И не се върнал.

Третият вълк седял, седял, па рекъл:

— Сега аз ще отида! И двамата за миг ще докарам!

Избягал. Не можел да се нарадва, че жив и здрав се отървал. Тогава козелът казал на овена:

— Лапай, братко, да лапаме! Няма какво да се мисли! Да изядем кашата и беж да ни няма, докато сме още живи и здрави.

През това време първият вълк размислил и си рекъл:

— Как така, братя, се уплашихме от козела и овена? Да се върнем и изядем тия дяволски синове!

Върнали се. Но козелът и овенът били изяли кашата, угасили огъня и се покачили на висок дъб.

Седнали вълците под дъба. Взели да си блъскат главите как да настигнат козела и овена. Погледнали нагоре — те седят на дъба. Козелът, като по-смел, се качил на самия връх, а овенът, като по-страхлив, седял по-ниско.

— Хайде — казали вълците на най-рунтавия измежду тях, — ти си най-стар, измисли как да хванем тия гости неканени!

Легнал рунтавият вълк под дървото и взел да мисли. А овенът седи на клона и трепери. Треперил, треперил, не издържал и паднал право върху вълка. Козелът не мислил дълго и завикал:

— Дай аз да се разправа с рунтавия! — И сам скочил с главата надолу върху вълците.

Вълците хукнали да бягат — облак прах се дигнал по пътя...

А козелът и овенът си направили колиба и заживели весело и честито.

ПОР

Имало едно време един дядо и една баба. Приучил се пор да им краде пилетата. Измъкнал всички пилета, задигнал и квачката. Тогава дядото рекъл:

— Ще отида да набия тоя пор.

И тръгнал.

Вървял, вървял — гледа: късче сух тор на пътя.

— Къде отиваш, дядо?

— Пора да набия.

— И аз ще дойда с тебе.

— Да вървим!

Тръгнали двама — гледат: пред тях лико.

— Къде отиваш, дядо?

— Пора да набия.

— И аз ще дойда с тебе.

— Да вървим!

Тръгнали трима — гледат: тояжка на пътя.

— Къде отиваш, дядо?

— Пора да набия.

— И аз ще дойда с тебе.

— Да вървим!

Тръгнали четирима — гледат: жълъд.

— Къде отиваш, дядо?

— Пора да набия.

— И аз ще дойда с тебе.

— Да вървим!

Тръгнали петима — гледат: пълзи рак.

— Къде отиваш, дядо?

— Пора да набия.

— И аз ще дойда с тебе.

— Да вървим!

Тръгнали шестима — гледат: тича петле.

— Къде отиваш, дядо?

— Пора да набия.

— И аз ще дойда с тебе.

— Да вървим!

Стигнали колибката на пора. Погледнали през прозорчето — пора го няма. Влезли в колибката и там се изпокрили. Жълдът влязъл в пещта, торът легнал на прага, ликото — под прага, тояжката се качила на полицата, рактът скочил във ведрото, петлето литнало и кацнало на гредата, а дядото се свил зад пещта. Ето че дотичал и порът. Жълдът набъбнал в пещта и завикал:

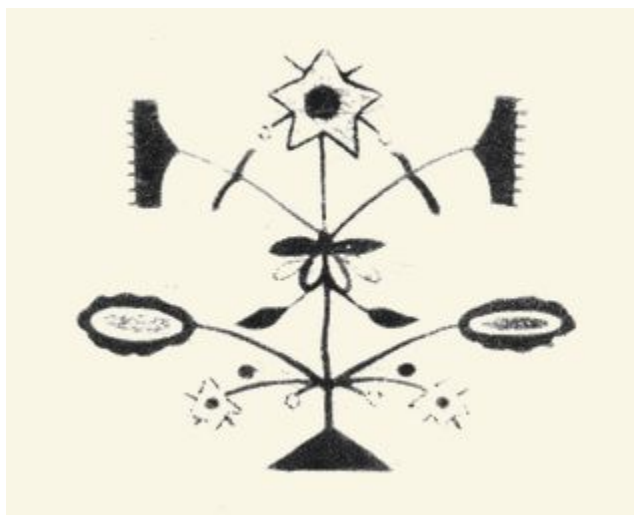
*Порчо, порчо, не се май!
Дядовата квачка дай!
Тук пристигнали сме ние
здравичко да те набием.*

— Бре, що става? — викнал порът.
А жълдът си повтаря:

*Порчо, порчо, не се май!
Дядовата квачка дай!
Тук пристигнали сме ние*

здравичко да те набием.

Порът се изплашил — скочил във ведрото. Ракът го защипал за крака; рипнал на гредата — петлето го клъвнало по главата; изтичал към прага, хлъзнал се върху тора, паднал и се заплел в ликото. А тояжката скочила от полицата и тупа-лупа — започнала да налага пора. А дядото взел квачката, събрал пилетата и си отишъл поживо-поздраво.

КУМА ЛИСА КРЪСТНИЦА

Доцяло се на Кума Лиса да си похапне мед. Все месо ядяла, а до мед не можела да се добере. „Ще отида — рекла си тя — при пчелите. Ще стана стопанка!“

Отишла при пчелина, седнала тихичко пред един кошер и бръкнала с лапа да си вземе мед. Но пчелите забръмчали, излетели от кошера и на цял рояк се нахвърлили върху Лиса. Кума Лиса си плюла на петите. Бяга, върти си муцуната и си повтаря:

— Сладък е медацът, но пчелите са горчиви!

Дотичала в къщи. Цялата ѝ муцуна се подула.

Легнала да лежи. Лежала-лежала, мислила-мислила, а медът от ума ѝ не излиза. „Ще отида — рекла си — при мечока, ще го помоля да живеея при него — той има много мед.“

Отишла.

— Мецане, бащице, слушай какво ще ти кажа.

А мечокът само ръмжи. Тогава Лиса се замолила:

— Не ръмжи, не ме плаши! По-добре пусни ме да живея при тебе, стопанка да ти бъда.

— Добре, ела — рекъл мечокът.

Заживели заедно. Мечокът ходел на лов, носел месо и за себе си, и за Лиса. А на нея все мед ѝ се искало. Не оставя на мира мечока:

— Иди на пчелина, мед донеси — умирам за нещо сладко!

Отишъл мечокът. Отишъл и цели два кошера мед домъкнал.

— Ето — рекъл, — единия ще изядем, а другия ще скътаме за зимата.

Яли, яли — изяли меда от единия кошер. А другия скътали под покрива на чардака.

Мечокът траял, но на Лиса не ѝ се траяло — все за меда си мислела — как да се добере до втория кошер. Да се качи на чардака — няма как: мечокът ще почне да разпитва — къде, защо. Както си лежала, започнала Лиса да почуква с опашка по стената.

Мечокът запитал:

— Кой чука?

— Съседите ме канят на гости — родил им се син.

— Е, иди! Пък аз ще поспя.

Излязла Лиса, качила се на чардака и се наяла с мед до насита. Върнала се. Мечокът се разбудил и запитал:

— Как кръстиха момчето?

— Начиналчо — рекла Лиса.

— Какво чудно име!

— Такова име му избраха. Какво чудно има в него?

— Е, добре!

На другия ден пак легнала Лиса и взела да почуква с опашка по стената.

Мечокът попитал:

— Кой чука?

— Съседите ме канят на гости — щерка им се родила.

— Е, иди, пък аз ще поспя.

Качила се тя на чардака и така се налапала с мед, че в кошера почти нищо не останало.

Върнала се в колибата. Мечокът я запитал:

— Как кръстиха момичето?

— Среданка.

— Какви са тия чудни имена?

— Какво чудно? И в седмицата има ден сряда!

— Всичко става — рекъл мечокът.

На третия ден Лиса пак своето знае: чук-чук с опашката по стената.

— Пак чука някой — рекъл мечокът.

— Пак съседите ме канят на гости — син им се родил.

— Защо те викат толкова често на гости?

— Много ме обичат, затова ме викат.

— Е, върви!

Отишла Лиса, изяла всичкия мед, търкулнала кошера и го облизала. Върнала се в колибата и пак легнала.

Мечокът запитал:

— Това дете как кръстихте?

— Много просто. Търкуланчо-Облизанчо.

— Това пък какво е? Досега такова име не съм чувал.

— Щом така са го кръстили, значи има.

— Всичко става — рекъл мечокът.

След някое време мечокът си рекъл: „Няма да е лошо да похапна малко медец!“

Качил се на чардака, гледа — кошерът празен.

— Лисичке-сестричке! Ти ли си изяла меда? Сега аз тебе ще изям!

Погнал я мечокът. Лисицата хукнала из гората и дим да я няма — избягала.

ТЪРКУЛАНКО

Един баща имал шест сина и една дъщеря.

Тръгнали синовете да орат в полето и рекли на сестра си:

— Не забравяй, сестро, да ни донесеш обед на нивата!

Сестра им ги попитала:

— На коя нива ще орете?

Братята отговорили:

— Ще теглим бразда от колибката до мястото, дето ще орем. Ти тръгни по тая бразда и ще ни намериш.

Стигнали братята на нивата. Теглили дълбока бразда от колибката до нивата и почнали да орат.

В близката гора живеел змей. Той засипал браздата, която прокарали братята, и изорал друга, що водела направо в неговия дворец. Като дошла на обед девойката, тръгнала по тая бразда.

Стигнала до двореца, влязла в двора. Змеят я хванал и не я пуснал вече.

Вечерта синовете се върнали в къщи и рекли на майка си:

— Цял ден орахме на нивата, а ти не ни прати никакво ядене!

— Как да не ви пратих? — отвърнала майката. — Нали Аленка ви донесе! Като не се върна, помислих, че ще си дойде с вас тая вечер. Навярно се е загубила из гората.

— Чудна работа! — завайкали се братята. — Да вървим още сега да я намерим!

Върнали се и шестимата братя на нивата, тръгнали по браздата и стигнали до двореца на змея. Гледат — сестра им там. Щом ги зърнала, тя извикала:

— Братчета мои мили, къде ще ви дяна, като се върне змеят? Той ще ви погуби!

Още не издумала и змеят долетял.

— Ф-ф-ф! — зафучал. — Мирише ми на човеци! Хей, вие там, дребосъчета, ще се биете ли, или ще се предавате?

— Ще се бием — викнали братята.

— Да вървим на желязната арена.

Отишли на желязната арена.

— Да почваме! — изфучал змеят и така силно заудрял братята, че те до един се повалили. Ни живи, ни мъртви ги вдигнал змеят и ги хвърлил в дълбока тъмница.

Чакали, чакали бащата и майката да си дойдат синовете и дъщерята, но те не се върнали, нито някаква вест изпратили.

Като се минало доста време, майката отишла един ден да пере на реката. Както перяла, гледа — грахово зърно се търкаля по пътя. Тя взела зърното и го изяла. И родила седми син. Кръстили го Търкуланко.

Раснал, пораснал тоя син. Избуял едър и силен за чудо и приказ.

Веднаж бащата и синът копаели кладенец. Стигнали до огромен камък.

Бащата се затичал да намери помагачи, та по-лесно да изкъртят камъка.

Докато бащата дирел силни селяни да помагат, синът сам изкъртил големия камък.

Дошли помагачите, погледнали, смаяли се. Такава сила не били виждали.

Изплашили се те, че момъкът е толкова силен и решили да го убият. А той сграбчил камъка, метнал го нагоре и пак го хванал с ръце. Като видели това, всички помагачи се разбягали.

Заловили се пак бащата и синът за работа. Копали, копали, изкопали грамаден къс желязо. Дигнал го Търкулан на рамо, занесъл го в къщи.

Един ден Търкулан попитал майка си:

— Имал ли съм, майко, братя и сестри?

— Имал си, сине, как да не си имал! — отвърнала майката. — Шест братя и една сестричка, но изчезнаха. Никой ги не знае живи ли са, или са пропаднали някъде!

Майка му разказала всичко, каквото знаела за сестрата и братята.

Като изслушал разказа, момъкът извикал:

— Ще тръгна да ги диря!

И бащата, и майката почнали да го раздумват:

— Не тръгвай, синко! Шестима отидоха, не се върнаха. А ти самичък тръгваш. Сигурно ще пропаднеш!

— Не, ще отида! Как ще оставя неподирени моите родни братя и сестричка!

Той нарамил желязото, що изкопал в кладенеца, отишел при ковача и му рекъл:

— Изкови ми меч, но колкото може по-голям!

Ковачът изковал толкова голям меч, че едвам го изнесли от ковачницата. Взел Търкулан меча, развъртял го, запратил го към небето и рекъл на баща си:

— Аз лягам да спя, а ти ме събуди, когато след дванайсет деня мечът долети обратно към земята!

И той легнал. На тринадесетия ден долетял, зафучал отвисоко мечът. Бащата разбудил сина. Той скочил, подложил пестник. Щом се ударил о ръката му, мечът се разчупил на две. Синът викнал тогава:

— С такъв меч не мога тръгна да диря моите братя и моята сестра — ще трябва друг да се изкове.

Пак занесъл меча на ковача.

— На — рекъл, — изкови го наново, та да отговаря на моята сила.

Ковачът изковал по-голям меч. Хвърлил Търкулан и тоя меч нагоре и пак легнал да спи дванадесет деня. На тринадесетия ден долетял назад мечът и толкова силно забучал, та чак земята се разтърсила. Разбудили Търкулан. Той подложил пестник, мечът се ударил о него и само малко се подгънал.

— Виж, с такъв меч мога да търся братята и сестра си — рекъл момъкът. — Печи, майко, хляб, пригответи сухари! Тръгвам!

Опекла майката хляб. Пригответила сухари.

Взел Търкулан меча, напълнил торба със сухари, простил се и тръгнал.

Тръгнал по същата отдавнашна бразда, която едвам личала. Вървял, вървял — навлязъл в гората. Стигнал двореца на змея. Влязъл вътре. Нямаło змея. Само Аленка била в къщи.

— Здравей, хубава девойко! — поздравил я момъкът.

— Здравей, добър юнак! Защо си дошел тука? Като долети змеят, ще те погуби.

— Може и да не ме погуби! А ти коя си?

— Бях едничка дъщеря на баща и майка, но змеят ме пороби. Моите шестима братя се опитаха да ме освободят, ала не успяха.

— Къде са те?

— Змеят ги хвърли в тъмница и не зная живи ли са, мъртви ли са.

— Аз ще те освободя, хубава девойко — рекъл Търкулан.

— Мъчно ще стане. Шестима не можаха, а ти сам!

— Нищо! — отговорил Търкулан.

Седнал той до прозореца и зачакал змея.

Змеят скоро долетял. Влязъл в двореца, завъртял нос и рекъл:

— Хм-хм-хм, мирише ми на човек!

— Как да не ти мирише, когато аз съм тука! — отговорил Търкулан.

— За какво си дошел, никакво човече? Ще се биеш ли, или ще се предадеш?

— То се знае, ще се бия — отговорил Търкулан.

— Добре, да идем на желязната арена!

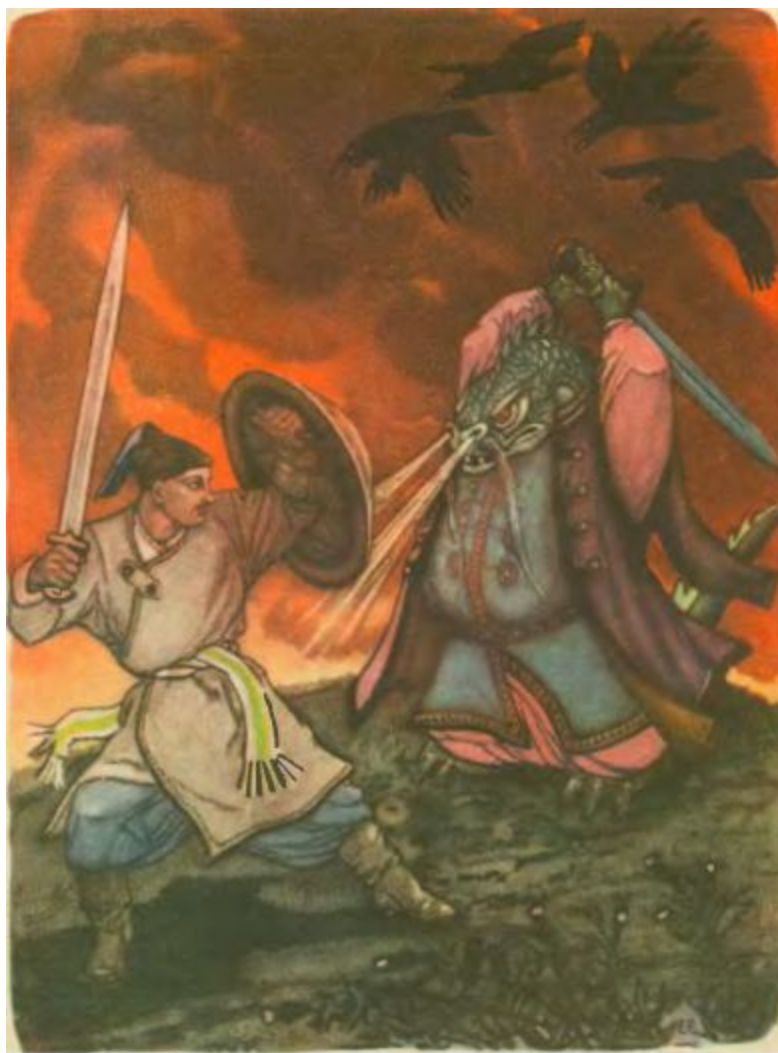
— Да идем.

Отишли. Змеят викнал:

— Почвай!

— Не — отвърнал Търкулан. — Удряй ти по-напред!

Ударил го змеят. Потънал Търкулан до глезените в желязната арена. Но измъкнал крака, замахнал с меча, ударил змея и го забил до колене в желязната арена. Но тоз миг се измъкнал змеят, ударил Търкулана и го забил до колене. Скочил бързо момъкът, ударил с меча и забил до пояс змея. Трети път ударил. И нанесъл удар смъртоносен. Захъркал змеят и издъхнал.

Момъкът се втурнал в тъмницата. Намерил своите братя, а те едвам дишали. Вдигнал ги той, ободрил ги, па ги повел заедно със сестра си Аленка, като задигнал всичкото злато и сребро от двореца на змея. Повел ги към бащината къща.

Вървели те, вървели, а Търкулан все не им се откривал, че е техен брат. По едно време седнали под един дъб да си починат.

Търкулан, уморен от боя със змея, заспал дълбоко. Шестимата братя започнали да се съветват.

— Ще ни се смеят хората — рекъл най-старият брат. — Ние шестима не можахме да надвием змея, а този момък сам го погуби и задигна всичкото му богатство.

— По-добре да се отървем от него — обадил се друг от братята.

Накрая най-малкият брат добавил:

— Сега той спи и нищо не сеца. Да го привържем здраво о дървото. Сам не може се развърза и ще го разкъсат зверове в гората.

Речено — сторено. Вързали го и тръгнали.

А Търкулан спи — нищо не чува. Спал ден, спал два, на третия се пробудил. Погледнал се — завързан. Напънал се и изтръгнал дъба с корените. Задигнал го на гръб и си отишел направо в къщи. Приближил до прозореца и чул, че братята запитват майка си:

— Като изчезнахме ние, ти не си ли имала други деца?

— Как да не съм имала! Син Търкулан имам. Той тръгна да ви дири и да ви избави.

Разбрали братята кого са вързали в гората. Разкаjali се и рекли:

— Лошо постъпихме с брата си. Трябва по-скоро да го отвържем!

Тогава Търкулан се обадил отвънка:

— Аз сам се отвързах, но не искам да остана при вас, щом така постъпихте с мене. Ще тръгна да си диря щастие по белия свят.

Той свалил дъба от гръба си, препасал меча през рамо и тръгнал по света.

Вървял, вървял — гледа отгук планина и оттам планина, а помежду им човек. Опрял ръце и крака о планините и ги разклаща.

Поздравил го Търкулан:

— Здравей!

— Здравей!

— Какво правиш, юначе?

— Път отварям.

— А къде отиваш?

— Щастие да диря.

— И аз съм като тебе. А как те казват?

— Горолом. А тебе?

— Търкулан. Хайде да вървим заедно!

— Да вървим!

Тръгнали. Вървели, вървели — стигнали вековна дъбрава. Гледат — човек сред гората скубе с ръце грамадни дъбове.

— Здравей!

— Здравейте!

— Какво правиш, юначе?

— Скубя дъбовете, та да се минава по-лесно.

— А къде отиваш?

— Да си диря щастието.

— И ние за щастие сме тръгнали. А как те казват?

— Скубидъб. А вас?

— Търкулан и Горолом. Хайде да вървим заедно!

— Да вървим!

Тръгнали тримата. Вървели, вървели — гледат човек с грамадни мустаци стои до една река и удря с единия си мустак водата. При всеки удар водата се разделя, та може да се върви свободно по дъното на реката.

Викнали му троицата:

— Здравей!

— Здравейте!

— Какво правиш, юначе?

— Спирам водата, да премина реката.

— А къде отиваш?

— Да диря щастие по света.

— И ние сме тръгнали да си дирим щастието. А как те казват?

— Мустакан. А вие?

— Търкулан, Горолом и Скубидъб. Хайде да вървим заедно!

— Да вървим!

Тръгнали. Леко път вървели. Изпречи ли се планина — Гороломчо я отмествал. Стигнат ли вековна дъбрава, Скубидъбчо път проправял, Мустакан пък на реките водата разделял.

Вървели, вървели — стигнали гъста гора. Сред гората къщурка. Влезли в къщурката — никого няма. Търкулан рекъл:

— Тук ще пренощуваме.

Пренощували в къщурката. На другия ден Търкулан казал на другарите си:

— Днес ти, Гороломе, ще останеш в къщи да приготвиш обед, а ние тримата ще отидем на лов.

Тръгнали тримата. Горолом останал в къщи. Като сготвил, легнал да си почине. Изведнъж някой почукал на вратата.

— Отвори.

Горолом извикал от леглото:

— Не си кой знай какъв господар, отвори си сам!

Вратата се отворила и пак някой извикал:

— Прехвърли ме през прага!

— Не си кой знай какъв господар, прескочи го сам!

Влязло мъничко старче, а брадата му три пъти по-дълга от него. То хванало Горолом за косата и го закачило на един гвоздей на стената.

Старчето изяло всичко, каквото било приготвено, и си излязло.

Горолом се въртял, дърпал — най-последно изскубнал кичур коси, откопчил се от гвоздея и почнал отново да приготвя обед за другарите си.

Върнали се ловците, попитали го:

— Защо закъсня с обеда?

— Бях задрямал малко.

Обядвали и легнали да спят. Станали на другия ден и Търкулан рекъл:

— Сега пък ти, Скубидъбе, ще останеш да готвиш, а ние ще отидем на лов.

Тръгнали те, а Скубидъб сготвил и варено, и печено, па легнал да си почине. Чува, някой чука на вратата:

— Отвори!

— Не си кой знай какъв господар, отвори си сам!

— Прехвърли ме през прага!

— Не си кой знай какъв господар, прехвърли се сам!

Влязло малко старче, а брадата му три пъти по-дълга от него. То хванало Скубидъб за косата и го закачило на гвоздея на стената. Старчето пак изяло всичко, що било приготвено за обед, и си излязло.

Скубидъб се дърпал, дърпал — най-последно се откачил от гвоздея и почнал да готви отново. Върнали се другарите му. Попитали го:

— Защо си закъснял с обеда?

— Задрямал бях мъничко.

А Горолом си мълчи. Досетил се как стои работата.

На третия ден останал Мустакан. И с него се случило същото.

Тогава Търкулан се ядосал и рекъл:

— Ленивци сте вие и все закъснявате с обед! Утре вие ще отидете на лов, а аз ще остана да готвя.

На другия ден другарите на Търкулан отишли на лов, а той останал в къщи.

Приготвил и варени, и печени ястия за обед, па легнал да си откъхне. През това време чул, че се чука на вратата:

— Отвори!

— Почакай, ще отворя! — обадил се от леглото Търкулан.

Той станал. Отворил вратата. Гледа — малко старче, а брадата му се влачи по земята.

— Прехвърли ме през прага! — рекло старчето.

Момъкът го прехвърлил, а то все налитало към косата му.

— Какво искаш? — попитал Търкулан.

— Сега ще видиш какво — отговорило старчето и посегнало да хване момъка за косата, но той тоз миг го пипнал здраво за брадата.

— Каквото дири, намери го! — рекъл Търкулан, па взел секирата и повлякъл старчето за брадата. Довел го до един дъб, разцепил дебел клон и притиснал в цепнатината брадата на старчето.

— Щом искаш за косата да ме хванеш, ще поседиш сега тука, докато отново те навестя — добавил момъкът и се прибрал в къщи.

Върнали се другарите му и попитали:

— Пригответи ли обедата?

— Отдавна е готов!

Като се наобядвали, Търкулан им рекъл:

— Елате с мене да ви покажа чудо невиждано!

Отишли при дъба, а там ни старчето, ни дървото: старчето изтръгнало дъба с корените и го отвлякло със себе си. Тогава Търкулан разказал на другарите си какво се случило с него, а и те си признали как старчето ги увисвало за косите.

— Щом е толкова лошо — казал Търкулан, — трябва да го намерим и да го накажем.

А дето старчето мъкнало дъба, следи били останали. По тия следи тръгнали другарите.

Стигнали до дълбока яма, толкова дълбока, че дъното ѝ се не виждало.

Търкулан казал на другарите си:

— Един от нас трябва да се спусне в ямата. Спусни се ти, Гороломе!

— Ще си помисля.

— Хайде ти пък, Скубидъбе!

— И аз ще си помисля.

Не се съгласил и Мустакан.

— Щом е тъй, аз ще се спусна — рекъл Търкулан. — Дайте да уплетем въже от повет!

Уплели въже. Намотал Търкулан края на въжето на ръката си и рекъл:

— Спускайте!

Почнали да спущат. Спускали, спускали, докле Търкулан стъпил на твърда земя. Той отмотал въжето от ръката си и тръгнал да разглежда долната земя. Вървял, вървял — стигнал голям дворец.

Влязъл в двореца, а там всичко свети от злато и скъпоценни камъни. Когато пристъпил в покоите, насреща му се затекла невиджана хубавица и извикала изплашено:

— Ах, човече, защо си дошел тука?

— Търся старчето с дългата брада, хубава девойко. Къде мога да го намеря?

Хубавицата отговорила:

— Старчето сега се мъчи да освободи брадата си от цепнатината на дъба. Не ходи при него, ще те убие! Много люде е погубило.

— Няма да ме убие — отвърнал момъкът, — аз му заклеших брадата. А ти какво правиш тука?

— Открадна ме тоя старец и страдам тука в мъка и неволя.

— Аз ще те освободя. Заведи ме при него!

Тя го повела. Момъкът съгледал отдалече стареца. Той бил освободил вече брадата си и седял ядосан върху дъба. Щом съгледал момъка, развикал се:

— Ти защо си дошел? Ще се биеш ли, или ще се предадеш?

— Ще се бия! — отговорил момъкът. Почнали да се бият. Били се, били се, най-последно момъкът замахнал с всички сили с меча и убил стареца. Тогава събрал заедно с хубавицата всичкото злато и безценни камъни в три чувала и тръгнали към ямата, дете било спуснато въжето. Като стигнали, той извикал:

— Ей, другари, горе ли сте?

— Тука сме!

Той превързал един чувал с въжето и извикал:

— Теглете! Това е за вас!

Изтеглили и спуснали пак въжето. Момъкът превързал друг чувал и извикал:

— И това е за вас!

И третия чувал превързал и пак извикал:

— И това е за вас!

После превързал хубавицата и извикал:

— А това е за мене!

Тримата другари изтеглили хубавицата. Оставало Търкулан да измъкнат. Но те си рекли:

— Защо да го изтегляме? По-добре е и хубавицата за нас да остане. Ще го издигнем на голяма височина и ще го пуснем — той ще

падне и ще се убие.

Но Търкулан се досетил какво замислят. Затова превързал голям камък на въжето и извикал:

— Издърпайте сега мене!

Тримата другари издърпали доста високо камъка и изведнъж пуснали въжето. Камъкът полетял надолу и — бух! — паднал на дъното на ямата.

— Сега разбрах какви ми са другарите — рекъл Търкулан и тръгнал по долния свят.

Както обикалял, заваляло дъжд. Ударил град. Момъкът се спрял под един дъб. Изведнъж чул, че на дъба пищят орлета. Покачил се на дъба и покрил гнездото им с клонки. Като преминал дъждът, долетяла орлицата. Тя видяла, че рожбите ѝ са укрити и ги попитала:

— Кой ви укри?

А орлетата отговорили:

— Ако не го изядеш, ще ти кажем.

— Не, няма да го изям.

— Човекът, дето стои под дървото, ни спаси от бурята.

Орлицата прелетяла до момъка и му рекла:

— Кажи, с какво да ти се отплатя, задето избави рожбите ми? Ще ти дам, каквото поискаш. За първи път рожбите ми остават живи, все дъждът ги издавяше.

— Отнеси ме там, отгдето съм дошъл — казал момъкът.

— Това не е лесна работа — отвърнала орлицата, — но дадох дума, ще я изпълня. Ще вземем със себе си шест бъчви месо и шест бъчви вода. Като почнем да летим, щом обърна глава надясно, ти ще ми хвърлиш в устата къс месо, а щом се обърна наляво, ще ми дадеш малко вода. Иначе не ще долетя до горе — ще отмалея и ще падна.

Взели шест бъчви месо и шест бъчви вода. Седнал Търкулан върху орлицата и полетели. Щом орлицата обърнала глава надясно, момъкът ѝ хвърлял месо в устата. Щом възвиела глава наляво, давал ѝ малко водичка. Когато приближили горната земя, месото се свършило. Орлицата обърнала глава надясно. Тогава момъкът отрязал къс месо от крака си и го хвърлил в устата на орлицата.

Когато отлетели горе, тя попитала:

— Какво месо ми даде последния път?

Момъкът показал крака си:

— Ето какво месо ти дадох.

Орлицата отлетяла и донесла лековита вода. Щом поляла с тая вода раната, кракът тоз миг оздравял.

Орлицата се върнала при своите орлета, а момъкът тръгнал да дири другарите си.

Той ги намерил лесно. Сварил ги, че се карат. Всеки искал да се ожени за хубавицата, а тя никого не желаела.

Когато пристигнал Търкулан, другарите му се изплашили много. Помислили, че ще ги погуби. Но той им рекъл:

— Лошо постъпихте с мене. Но и родните ми братя не постъпиха по-добре.

И той им простил.

После предложил на хубавицата да се ожени за нея. Тя се съгласила и заживели си доволни и щастливи.

ЛИСИЧКА-СЕСТРИЧКА

Открадна Лиса кокошчица и побягнала по пътя. Бягала, що бягала, настигнала я тъмна нощ. Видяла колиба. Влязла вътре, ниско се поклонила и рекла:

— Здравейте, добри хора!

— Здравей, лисичке-сестричке!

— Пуснете ме да пренощувам!

— Ох, лисичке-сестричке, тясно е у нас, няма къде да те сложим.

— Нищо! Ще се свия под полицата, ще се завия с опашката и ще пренощувам.

Стопанката рекла:

— Е добре, пренощувай!

— А къде да си сложа кокошчицата?

— Пусни я под печката.

Лиса така и направила. А през нощта станала тихичко, изяла кокошчицата, а перушината скрила в ъгъла. На другия ден се дигнала рано-рано, измила се хубаво, поздравила стопаните и рекла:

— Къде ми е кокошчицата?

— Под печката.

— Гледах, там я няма.

Седнала и заплакала:

— Само една кокошчица си имах и нея ми откраднаха. Дай ми, стопанино, за кокошката патица.

Нямало какво, трябвало да се разплатят. Взела Лиса патицата, сложила я в торбата и си тръгнала.

Тичала, какво тичала, пак я настигнала нощ по пътя. Видяла колибка, влязла вътре и рекла:

— Здравейте, добри хора!

— Здравей, лисичке-сестричке!

— Пуснете ме да пренощувам!

— Колибката ни е малка, няма къде да те сложим.

— Нищо! Ще се свия под полицата, ще се завия с опашката и ще пренощувам.

— Добре, пренощувай!

— А къде да дяна патицата си?

— Пусни я в курника при гъските!

Лиса така и направила. А през нощта тихичко станала, изяла патицата, а перушината събрала на купчина. На заранта се дигнала рано-рано, измила се хубаво, поздравила стопаните и рекла:

— Къде е патицата ми?

Погледнали в курника — няма я. Стопанинът рекъл:

— Може да са я пуснали с гъските?

А Лиса заплакала:

— Само една патица си имах и тя пропадна. Дай ми, стопанино, за патицата гъска!

Нямало какво да се прави, трябвало да се разплатят. Взела Лиса гъската, сложила я в торбата и си тръгнала.

Вървяла тя, вървяла... Гледа, отново настъпва вечер. Видяла колибка. Влязла вътре и рекла:

— Здравейте, добри хора! Пуснете ме да пренощувам!

— Не можем, лисичке-сестричке: тясно е у нас, няма къде да те сложим.

— Нищо. Ще се свия под полицата, ще се завия с опашката и ще пренощувам.

— Добре, пренощувай!

— А къде да дяна гъската си?

— Пусни я в кошарата при агнетата.

Лиса така и направила. А през нощта тихичко станала, изяла гъската, а перушината събрала на купчина. На заранта се дигнала рано-рано, измила се хубаво, поздравила стопаните и рекла:

— Къде ми е гъската?

Погледнали — няма я. Лиса рекла на стопанина:

— Къде не съм била, къде не съм нощувала, но такова нещо не ми се е случвало. Всичко ми е било цяло и непокътнато.

Стопанинът рекъл:

— Може агнетата да са я стъпкали.

Лиса казала:

— То си е твоя работа, а за гъската ми дай агне.

Дали й. Сложила Лиса агнето в торбата и си тръгнала. Вървяла, що вървяла — пак нощ я застигнала. Видяла колиба, взела да се моли за подслон:

— Пуснете ме, добри хора, да пренощувам!

— Не можем, лисичке-сестричке; тясно е у нас, няма къде да те сложим.

— Нищо. Ще се свия под полицата, ще се завия с опашката и ще пренощувам.

— Добре, пренощувай!

— А къде да дяна агнето си?

— Остави го на двора.

Лиса така и направила. А през нощта тихичко станала и изяла агънцето. На другия ден се дигнала рано-рано, хубаво се измила, поздравила стопаните — и пак на своето:

— Къде ми е агнето?

Седнала да плаче — със сълзи се облива.

— Къде не съм била, къде не съм нощувала, такова нещо не беше ми се случвало!

Стопанинът рекъл:

— Може невестата, като е напъждала воловете, да го е изпуснала.

Лиса му отвърнала:

— То си е твоя работа, а за агънцето ми дай невестата!

Заплакал свекърът, заплакала свекървата, заплакали децата. А синът сложил в торбата голямо куче.

— На — рекъл.

Взела Лиса торбата с кучето и я понесла. Носи я и си говори:

— За кокошка — патица, за патица — гъска, за гъска — агънце, а за агънце — млада невеста.

Разтърсила торбата, а оттам кучето:

— Уррр!

Лиса си рекла:

„Невестата от страх се е разревала. Я да я погледна каква е!“

Взела и развързала торбата. Щом я развързала и кучето — гав! Хукнала Лиса да бяга, кучето след нея; тя все по-навътре в гората, кучето след нея — ха-ха да я стигне. Все пак Лиса дотичала до дупката си, скрила се вътре. Седи Лиса в дупката, а кучето пред дупката — не може да влезе. Лиса почнала да пита:

— Ушички, мои ушички! Какво си мислехте, като бягахте от това проклето куче?

— Ние, лисичке-сестричке, си мислехме дано не те стигне кучето, дано не ти разкъса златното кожухче.

— Благодаря ви, ушички. Загдето така сте мислили, ще ви подаря златни обички.

И пак попитала:

— Краченца, мои краченца! А вие какво си мислехте, като бягахте от това проклето куче?

— Ние, лисичке-сестричке, си мислехме как по-добре да бягаме, да не те стигне кучето, да не ти разкъса златното кожухче.

— Благодаря ви, краченца, благодаря ви, милички. Аз ще ви купя златни обувчици със сребро подковани.

И пак попитала:

— А ти, опашко, какво си мислеше, като бягаше от това проклето куче?

— Аз в краката ти се мотах и все си мислех, дано те стигне кучето, да ти разкъса златното кожухче.

Разсърдила се Лиса, подала си опашката навън.

— Щом е така — на ти, куче, моята опашка! Яж — колкото щеш! Хванало кучето опашката, цялата я отхапало.

Отишла след това Лиса при зайците. Те видели, че е без опашка, взели да ѝ се смеят. А тя рекла:

— Може да съм без опашка, но хоро̀ по-добре от вас умея да водя.

— Как?

— Така! Трябва само да ви навържа опашките — тозчас ще се научите.

— Добре, вържи ги!

Навързала им опашките, а сама скочила на едно хълмче и оттам извикала:

— Спасявайте се! Страшен вълк иде насам!

Задърпали се зайците на разни страни и на всички им се откъснали опашките. Погледнали се един друг, гледат — всички без опашки.

Взели те да се наговарят как да отплатят на Лиса. Тя чула какво гласят, видяла, че работата е лоша и избягала от тая гора. А зайците оттогава така си живеят без опашки.

СЛАВЕЙЧЕ

Един господар хванал славейче и искал да го сложи в клетка.

А птичката му рекла:

— Пусни ме, ще ти дам добър съвет, може да ти послужи.

Обещал богаташът да пусне славея.

А славейчето такъв първи съвет му дало:

— Никога не съжалявай, господарю, за това, което не можеш да върнеш!

И втори:

— Не вярвай на неразумни слова!

Чул господарят тия съвети. Пуснал славея. Хвъркнал славеят и рекъл на господаря:

— Лошо направи, че ме пусна. Да би знаел какво съкровище има в мене! В гърлото ми има скъп огромен бисер. Който го вземе, колкото

е богат — по-богат ще стане.

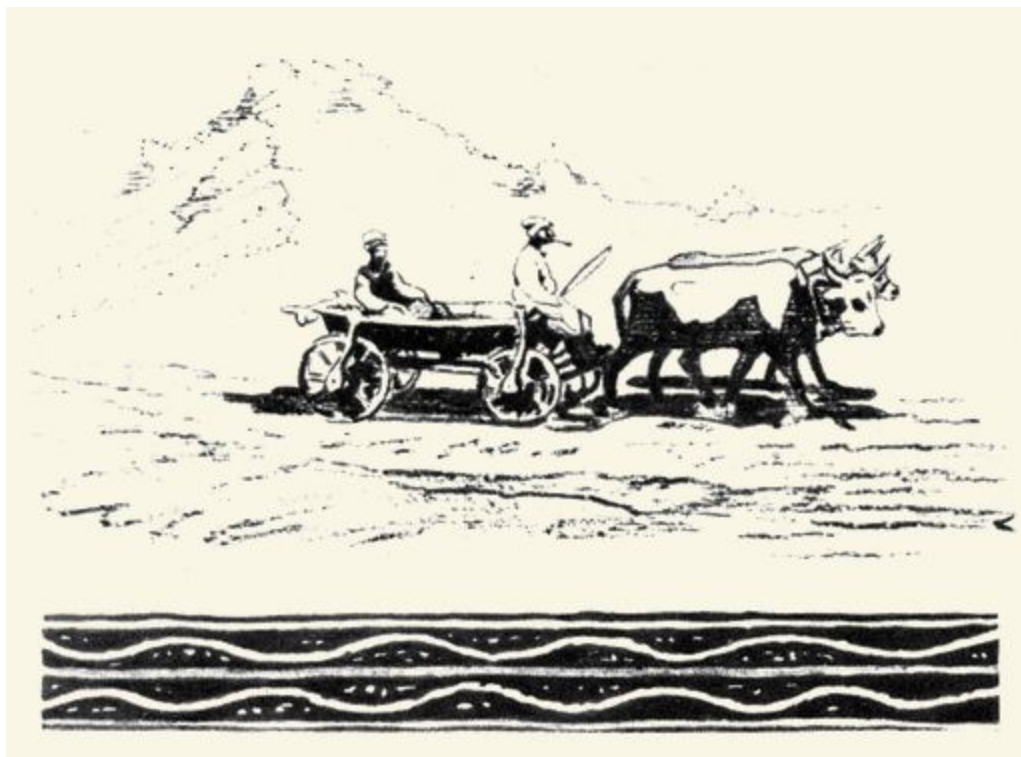
Чул това господарят, силно се натъжил, заскачал нагоре към славея — искал да го хване. А славейчето рекло:

— Сега разбрах, господарю, че си и алчен, и глупав: съжаляваш за това, което не може да се върне. И повярва на глупавите ми думи. Погледни колко съм малко. Може ли се събра в гърлото ми голям бисер?

Рекло и отлетяло.

КЕСИЙКА

Живели едно време мъж и жена. Имали си два вола, но нямали кола.

Един ден жената рекла на мъжа:

— Я чуй, мъжо — продай воловете! Ще си купим конче и кола. С тях ще си ходим, когато пожелаем и където си искаме.

Речено — сторено. Мъжът напоил воловете и ги повел да ги продава.

По пътя го настигнал селянин с кон.

— Добра стига, байно!

— Жив и здрав да си, пътнице!

— Къде караш тия волове?

— Ще ги продавам.

— На ти тоя кон, дай ми воловете!

— Добре, съгласен съм.

Мъжът дал воловете, яхнал коня и продължил пътя си.

Задал се насреща му човек с крава.

— Добра среща!

— Добра среща!

— Къде с тоя кон?

— Карах волове на пазар, но ги смених с кон.

— Дай ми коня, на ти тая крава!

— Съгласен съм.

Повел селянинът кравата. Гледа насреща му човек — кара свиня.

— Здравей!

— Здравей!

— Къде караш тая крава?

— Карах волове на пазар, па ги смених за кон, а коня — за крава.

— На ти тая свиня, дай ми кравата!

— Добре, съгласен съм.

Подкарал свинята. Насреща му селянин с овца. Здрависал се.

— Съгласен ли си да смениш свинята с овца?

— Съгласен съм. На ти свинята, дай овцата!

Кара той овцата. Гледа — човек носи гъска. Заприказвали се.

— Искаш ли да смениш овцата с гъска?

— Защо да не искам? Дай гъската!

Взел гъската. Продължил пътя си. Насреща му селянин носи петел.

Разговорили се.

— Даваш ли гъската за петела?

— Давам.

Взел петела. Тръгнал пак. Гледа — човек, намерил на пътя празна кесия.

— Здравей, човече!

— И ти здрав бъди, пътнице!

— Намерих тая кесия. На, вземи я, а ми дай петела!

— Дай я.

Взел селянинът кесията, па продължил пътя си към пазара. Преди да стигне в града, трябвало да премине с лодка голяма река, а нямам пари да заплати превоза.

Рекли му превозвачите:

— Като нямаш пари, дай поне тая празна кесия!

Той дал кесията.

В лодката имало колари. Като узнали за какво сменил селянинът кесията, почнали да се смеят.

— Какво ще те прави жена ти — думали, — като се върнеш в къщи?

— Нищо. Ще каже само: „Да се радваме, че се върна жив и здрав!“

— На други пей ти тая песен! — шегували се коларите. — Знаем ги ние жените!

— И аз си зная жената. Тъкмо така ще каже.

— Добре — обзаложили се коларите, — ако твоята жена наистина каже тия думи, ние ще ти дадем дванадесет коли заедно с конете.

И изпратили те най-хитрия колар при жената на селянина.

Стигнал той при нея и рекъл:

— Добър ден!

— Добър ден!

— Знаеш ли какво направил твоят мъж?

— Не, не зная.

— Сменил воловете с кон.

— Добре е направил. Като си имаме кон, колата не струва скъпо, лесно ще я купим.

— Но той сменил коня с крава.

— Още по-добре: ще си имаме млечице.

— Но и кравата сменил със свиня.

— И това не е лошо: свинята ще ни опраси прасенца.

— Добре, ала свинята сменил с овца.

— Това е още по-хубаво: ще си имаме агнета и вълна, ще има какво да преда.

— Но и овцата сменил с гъска.

— Много добре направил! Ще имаме и пух, и пера, и яйца.

— Но и гъската сменил с петел.

— От туй по-хубаво няма: петелът рано ще ни пее, за работа ще ни буди.

— И петелът сменил с празна кесия.

— От това по-хубаво — здраве: кой каквото припечели — той ли, аз ли, или децата, — все в кесията ще слагаме.

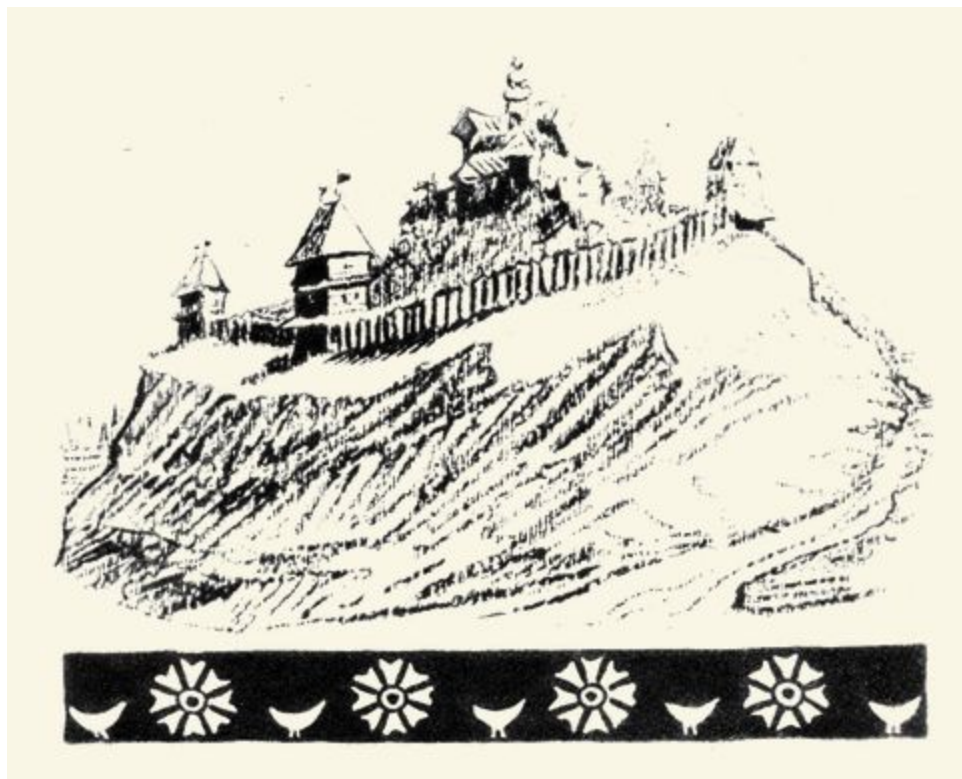
— Но той дал кесията за превоз.

— Че какво от това? — рекла жената. — Трябва да се радваме, че той е жив и здрав.

Коларите нямало що да сторят. Трябвало да изпълнят облога. И те дали на селянина дванадесет коли и дванадесет коня.

КИРИЛ КОЖАРЯ

Отдавна, много отдавна живял в град Киев княз. Край града имало змей. Всяка година киевци трябвало да му плащат данък: или млад момък, или девойка.

Дошло ред и князът да изпрати дъщеря си. Нямало що да се прави: изпращали гражданите — трябвало и князът да изпрати. И дал князът дъщеря си.

Девойката била толкова умна, толкова добра и толкова хубава, че не може ни в приказка да се разкаже, ни с перо да се опише.

Обикнал я змеят и не я погубил. Един ден тя го попитала:

— Има ли в света човек, който може да те надвие?

— Има — отговорил змеят, — той живее в Киев, край Днепър.

Кога затропа към къщи, вдига прах до небесата, а когато отиде на Днепър да натапя биволски кожи (той е кожар), носи ги не по една, а

по дванадесет наведнъж. Когато ги натръшка завързани една о друга в реката и аз се заловя за въжето — той не иска да знае! Само с една ръка и мене, и кожата като перушинка измъква! Тоя човек ми е уплашил окото!

— Как се казва тоя човек? — попитала девойката.

— Кирил Кожаря — отговорил змеят.

Замислила се девойката: как да съобщи за кожарина на баща си. Мислила, мислила, най-после се сетила за своето гълъбче, което била отхранила в бащината си къща. Сега само то било при нея. Тя написала писмо до баща си:

„Миличък татко, в Киев, край Днепър, имало един много силен човек на име Кирил. Кожар бил по занятие. Само той може да надвие змея и да ме отърве от тежката неволя. Помолете го чрез стари хора дано се съгласи да се пребори със змея. Молете го, татко, и с думи, и с подаръци — дано го предумате. Додето съм жива, няма да забравя добрината му.“

Девойката превързала писмото под крилото на гълъбчето. Отворила прозореца и пуснала вярната птичка. Гълъбчето литнало в облаците и кацнало в бащините ѝ двори. Братчетата и сестричетата на девойката видели гълъбчето и викнали зарадвани:

— Татко, татко, погледни! Долята какиното гълъбче!

Зарадвал се князът, но после помислил, помислил и се натъжил: „Дали това чудовище не е погубило вече детето ми“ — рекъл си той.

Привикал гълъбчето и видял писмото под крилцето му. Прочел писмото и разбрал какво му пише девойката. Събрал своите съветници и ги попитал:

— Има ли в града такъв юначен човек на име Кирил Кожаря?

— Има — отговорили, — живее край Днепър.

— Какво да направим, та да го накараме да ни изслуша и да ни помогне да освободим моята дъщеря?

Съветвали се, каквото се съветвали. Изпратили най-старите хора да придумат Кожаря.

Сварили го край реката — стои гърбом към тях и държи въже с дванадесет кожи, потопени в реката. Като приближили пратениците, един от тях: „апчихи“ — кихнал зад гърба на юнака.

Трепнал Кожарина, изгървал въжето и реката отнесла кожата. Като се обърнал, старците се запокланяли: „Молим те, славни юнако,

избави ни най-доброто и най-умното момиче на града. Само ти можеш да надделееш силата на змея. Князът те моли...“ А юнакът нито ги гледа, нито слуша: ядосал се, че зарад тях дванадесет кожи изгубил.

Те пак го придумвали, пак го молили, на колене паднали... Не иска да чуе! Молили, молили, па си отишли с наведени глави.

Какво да направят? Тъгува князът. Замислени ходят старите съветници.

— А не ще ли е добре да отидат млади хора при юнака?

Отишли най-младите. И те нищо не направили. Мълчи Кожаря, сумти, като че не говорят на него. Толкова много се ядосал за кожата!

Най-подире князът пратил малките деца. Като отишли те при юнака, като се замолили, като паднали на колене, като заплакали — не утраял Кожаря, разплакал се и той, па рекъл:

— Добре, добре. Зарад вас ще избавя града от змея!

Отишъл юнакът при княза. Казал му:

— Дай ми дванадесет бъчви смола и дванадесет кола конопени влакна!

Омотал се той с коноп, осмолил се, дигнал великанския боздуган и отишъл при змея.

Викнал му змеят насреща:

— За какво идеш, човече? Да се биеш или милост да просиш?

— Да се бия с тебе, чудовище проклето!

И подхванали те така да се бият, че земята затрецяла под краката им.

Втурнал се змеят, ухапал юнака, но къс смола останала в устата му. Пак се втурнал, пак ухапал — конопено валмо запушило гърлото му. Замахал юнакът с боздугана, пухнал змея. Той потънал девет стъпки в земята! Пламнал огненият змей, ще изгори от напън. Затирил

се да се поразхлади в реката. През това време юнакът пак се обвил с коноп и се напластил със смола.

Изскочил змеят от водата, полетял към юнака, а той — бух! — с боздугана по главата. Пак се хвърлил змеят, пак го бухнал с боздугана юнакът. И отново удрял, удрял! Пламнал като ковашко огнище змеят — гори, пъхти, удря с опашка — земята люлее!

Били се, били. Гледал от хълмовете народът и чакал със затаен дъх да види как ще завърши борбата! И изведнъж змеят — у-у-ух! — паднал, издъхнал, разтърсил земята.

Запляскал с ръце народът и завикал:

— Жив и здрав бъди ни, юнако прославен!

Така Кирил убил змея, освободил княгинята и я завел на баща ѝ. Князът не знаел как да му се отблагодари.

Оттогава това място, гдето живеел Кирил, почнало да се казва Кожарско.

ЗЛОТВОРЦИ

Имало едно време един човек. Тоя човек бил толкова беден, че често му се случвало не само той, но и децата му по три дни наред нищо да не ядат. Тоя човек имал богат брат. Брат му имал предоволно всякакъв имот и все пак тъгувал: нямал деца.

Веднъж богатият брат срещнал бедния и му рекъл:

— Ако ми се роди син, ще те повикам да го кръстиш!

— Няма да е лошо — отговорил беднякът.

След известно време беднякът научил, че на брата му се родил син. Отишъл при жена си. Рекъл й:

— Чу ли? На брат ми се родил син.

— Че какво от това?

— Ще отида при него. Той се канеше да ме вика за кръстник, ако му се роди дете.

— Не ходи — рекла жена му. — Ако щеше да те вика да кръщаваш, той отдавна ще е пратил за тебе.

— Не, ще отида! Поне ще бъда на кръщенето.

Отишъл той при брата си. Седнал край масата — взели да разговарят. По едно време дошъл богат съсед — трябвало да го сложат на по-хубаво място. Богатият рекъл на брата си:

— Поотмести се, братко! Нека съседът седне по-близо до масата. Поместил се той. Дошел друг богаташ. Брат му пак рекъл:

— Поотмести се!

Насъбрали се пълна стая гости и беднякът, който отначало седял край масата, се намерил чак на прага. Богатият стопанин взел да гощава гостите, а на бедния и не погледнал. Всички гости яли и пили до насита, а бедният и макова семчица не хапнал. Бръкнал той в джоба си, извадил шепа слънчогледово семе, седи, люпи семчици, дава вид, че след като е пийнал, подхапва. А богаташите видели слънчогледовото семе.

— Дай — рекли — и на нас!

— Заповядайте — отвърнал той.

Един взел, друг взел, трети ръка протегнал... Така разграбили всичкото.

Беднякът поседял, поседял и си отишъл дома, хапка не хапнал.

Върнал се в къщи. Жена му го попитала:

— Е, какво?

— Нищо — отвърнал той, — всичко беше така, както ти казваше; не само че не бях кръстник, но глътка не пийнах и хапка не хапнах. Имах шепа слънчогледово семе. И него видяха, и него ми взеха.

Било неделя. Взел беднякът цигулката си и почнал от мъка да свири. Чули го децата — почнали хоро да играят. Гледа беднякът, а заедно с децата още някой играе, и то не един, а много — малки такива, чернички — като човечета.

Учудил се беднякът, оставил цигулката и веднага човечетата наскачали под печката. Беднякът попитал:

— Кои сте вие?

А те с тънки гласчета отвърнали:

— Ние сме злоторци! Където сме ние, човек трудно преживява от немотия.

А беднякът си рекъл: „А-ха, ето защо се намирам в такава беднотия.“ После ги попитал:

— Добре ли ви е там под печката?

— Как ще ни е добре! Теснотия — едвам се диша! Или не виждаш колко сме се развъдили?

— Добре — рекъл беднякът, — излизайте, аз ще ви намеря друго по-просторно място.

Донесъл той бъчва, поставил я сред колибата и рекъл:

— Влизайте тук!

Взели те да скачат, едно за друго да се хващат — влезли в бъчвата до едно. А беднякът взел дъното, здраво затворил бъчвата, изнесъл я на полето, там я и оставил.

— Е — рекъл си, — сега може да ми поотлекне малко!

Минало оттогава половин година или повече — и какво мислите! — стопанството на бедняка тръгнало така добре, че богатите почнали да му завиждат.

Каквото да направи, каквото да купи — всичко му вървяло. Жито ли посее там или пшеница — роди се класовита и зърнеста! Хората гледали и се чудели — по-рано нямал с какво да изхрани децата си, а сега от всичко по много.

Богатият брат почнал да завижда. Отишъл той при него, рекъл му:

— Как стана така, че ти се струпа толкова щастие наведнъж?

Беднякът отговорил:

— Измъкнах злотворците от колибата и ми тръгна.

— Къде ги замъкна?

— Сложих ги в бъчва, занесох ги на полето, там ги и оставих.

Изтичал богаташът в полето, намерил бъчвата, избил дъното — злотворците се посипали като грахови зърна. Той им рекъл:

— Идете при брата ми — той забогатя!

А злотворците му отвърнали:

— Ох, не! Той замалко не ни погуби — ето къде ни завря. Не, по-добре при тебе ще дойдем.

Хукнал да бяга богаташът от тях, а те след него. Тичали, тичали и стигнали къщата му. Настанили се там и се развъдили като хлебарки. Взел богаташът да обеднява, и така обеднял, че станал по-зле от брата

си, когато бил беден. Разкажал се, но вече късно — нямало какво да прави!

УМНА ДЕВОЙКА

Имало едно време двама братя: единият беден, другият богат. Съжалил се богатият над бедния, че си няма ни лъжица, ни паница, дал му дойна крава и рекъл:

— Вземи кравата, па ще ми отработваш за нея.

Почнал бедният брат да отработва. Но на богатия му досвидяло за кравата и казал на брата си:

— Върни ми кравата!

Беднякът се примолил:

— Не си я вземай, братко! Нали ти отработих за нея.

— Отработил си като кучето на нивата! А гледай кравата каква е!

Дай ми я, дай!

— Няма да ти я върна, брате. Дал съм работа за нея!

Тоя тъй, оня инак — отишли двамата братя да ги оправи господарят в село. Но господарят не искал да си бие главата — да

мисли кой е прав, кой крив. Затова им казал:

— Ще ви задам гатанка. Който отгатне гатанката, негова ще бъде кравата.

— Каква е гатанката? — попитали братята.

— Слушайте: кое нещо е най-сито, най-бързо и най-мило на света? Мислете днес! Утре елате да кажете кой какво е намислил.

Отишли си братята. Богатият си рекъл: „Играчка е това, не гатанка. Кое може да бъде по-сито от господарските свине, по-бързо от господарската хрътка и по-мило от парите? Моя ще бъде кравата!“

Бедният брат се върнал в къщи. Мислил, мислил — не можал нищо да измисли. Разтъжил се. Забелязала го дъщеря му, че ходи замислен. Попитала го:

— Защо си така натъжен, татко? Какво каза господарят?

— Господарят ни зададе такава гатанка, че можеш главата си да разбиеш и пак да не я отгатнеш!

— Каква е гатанката?

— Ето каква е: кое на света е най-сито от всичко, най-бързо от всичко, най-мило от всичко?

— Е, татко, най-сито от всичко е майката земя — тя всички храни и пои и всички поглъща; най-бързо от всичко е мисълта — с мисълта, където искаш, можеш да прелетиш; а най-милото е сънят — колкото и да е приятно на човека, той всичко напуца, за да заспи.

— Тъй е, тъй е — рекъл бащата. — Имаш право! Така и аз ще кажа на господаря.

На другия ден отишли двамата братя при господаря. Той ги попитал:

— Е, отгатнахте ли?

— Отгатнахме — рекли.

Богатият най-напред заговорил:

— Най-сито от всичко са твоите свини, господарю, най-бързо от всичко е твоята хрътка, а най-мило от всичко — паричките.

— Е-е-е, лъжеш, лъжеш — казал господарят. — Е, а ти? — обърнал се към бедния.

— Няма нищо по-сито, господарю, от майката земя: тя всички храни, всички пои и всички поглъща.

— Право, право — съгласил се господарят. — Е, а кое е най-бързо?

— Най-бързо от всичко е мисълта — с нея, където поискаш, прелетяваш.

— Така. А най-мило от всичко кое е? — попитал господарят.

— Най-мило е сънят. Колкото и приятно да е на човека, той оставя всичко, за да заспи.

— Така е, всичко е така! — рекъл господарят. — Твоя е кравата. Само право ще ми кажеш — сам ли отгатна гатанката, или някой ти помогна?

— Самата истина ще си кажа, господарю — отвърнал беднякът. — Аз си имам щерка Маруся. Тя ме научи.

Разсърдил се господарят:

— Как може така! Аз съм толкова умен, а тя просто момиче — моята гатанка да отгатне! Чакай, ще ѝ дам да разбере! На̀ ти десет варени яйца. Занеси ги на дъщеря си. Нека насади с тях квачка. Квачката за една нощ да излюпи пилета. Пилетата да пораснат. Дъщеря ти да заколи три от тях. Сутринта да ги опече! А ти, докато стана, да ми ги донесеш. Ще чакам. Ако не сторите това — лошо ще си изпатите — и ти, и дъщеря ти!

Отишъл си беднякът в къщи и заплакал. Дъщеря му го попитала:

— Защо плачеш, татко?

— Как да не плача, дъще! Господарят изпрати десет варени яйца. Заповяда да насадиш с тях квачка, за една нощ квачката да излюпи и отгледа пилета и ти да му опечеш три за закуска.

Дъщерята взела гърне каша и рекла:

— Занеси, татко, тая каша на господаря и му кажи: да разоре нива, да посее кашата, да израсте просо, да го окоси, да го овършее и да ми изпрати една-две торби — да отхраня пилетата, които ще се излюпят от тия яйца.

Занесъл бащата кашата на господаря и му казал, както го научила дъщеря му.

Господарят гледал, гледал кашата, па я хвърлил на кучетата. После взел стръкче лен, дал го на бедняка и казал:

— Занеси тоя лен на дъщеря си. Нека тя го натопи, да го изсуши, да го очука, да го опреде и да изтъче сто лакти платно. Ако не стори това, лошо ще си изпатите и двамата!

Върнал се беднякът в къщи и пак заплакал. Дъщеря му го попитала:

— Защо плачеш, татко?

— Как да не плача? Господарят праща това стръкче лен да го натопиш, да го изсушиш, да го очукаш, да го определиш и да изтъчеш сто лакти платно.

Маруся взела нож, отсякла тънка пръчица, дала я на баща си и му поръчала:

— Занеси, татко, тая пръчица на господаря. Нека ми направи той от нея стан да изтъка платното.

Занесъл беднякът пръчицата на господаря и му казал, каквото поръчала дъщеря му. Господарят гледал, гледал, па захвърлил пръчицата и си казал:

„Мъчно ще надхитря тази девойка!“ После мислил, мислил, па рекъл на бедняка:

— Иди кажи на твоята дъщеря да ми дойде на гости, но така, че нито да върви, нито да язди, нито боса, нито обута, нито с подарък, нито без подарък. Ако не стори това, лошо ще си изпатите двамата!

Връща се бащата, плаче. Намира дъщеря си, казва ѝ:

— Какво ще правим сега, дъще? Господарят заръча така и така.

— И той ѝ разказал всичко.

— Не се бой, татко! — рекла дъщерята. — Всичко ще се нареди. Иди купи жив заек.

Купил бащата жив заек. Дъщерята нахлузила обувка на единия си крак, а другия оставила бос. После хванала врабче, взела шейна, впрегнала козел. Стиснала заека под мишца, хванала с ръка врабчето, поставила единия си крак на шейната, а с другия стъпвала по пътя — с единия крак се вози, а с другия върви.

Така пристигнала в господарския двор. Като я видял господарят, извикал на слугите:

— Пуснете кучетата!

Слугите насъскали кучетата! Но девойката пустила заека. Кучетата оставили гостенката и подгонили заека. Девойката се приближила до господаря, поклонила се и рекла:

— Нося ти, господарю, подарък — и му подаде врабчето.

Господарят посегнал да го вземе, но тя го пустила и то — фърр! — отлетяло.

През това време дошли селяни да ги оправя господарят. Той ги попитал:

— Какво има?

Единият отговорил:

— Ето какво, господарю: ношувахме двамата на полето. Като станаме тази сутрин, гледам — моята кобила ожребила конче.

Другият селянин го пресякъл:

— Лъжеш! Моята го ожреби! Оправяй ни, господарю!

Господарят мислил, мислил, па рекъл:

— Докарайте тука впрегнатите кобили. Доведете и кончето и го пуснете! Към коя кобила подрипне, тя го е ожребила.

Докарали впрегнатите кобили, пуслили кончето. Двамата селяни завикали, замахали с ръце — всеки искал към своята кобила да насочи кончето. То се объркало и избягало настрана. Почудил се господарят какво да прави. Тогава умната девойка каза:

— Кончето вържете, а кобилките разпрегнете и ги пуснете — която се затича към кончето, тя е неговата майка.

Така направили. Разпрегнали кобилките. Вързали кончето. Пуснали кобилките. Едната затичала към кончето. Другата стояла на мястото си.

Разбрал господарят, че не може да надхитри такава умна девойка и я пуснал да си отиде.

От тоя ден тя още повече се прочула.

ОХ

Преди много, много години живеели бедни хорица — мъж и жена. Те имали ленив и несръчен син. Нищичко не похващал. Все се излежавал. Ако му даде майка му да яде, ядял. Ако не му даде, можел по цели дни гладен да седи, но пръст не помръдвал да си намери сам ядене.

Бащата и майката често думали:

— Ех, синко, синко! Ти си ни мъка голяма! Какво ще те правим, като пораснеш? Другите деца помагат на бащите си, а ти само седиш и ядеш!

Един ден майката рекла:

— Слушай, мъжо, какво ще ти кажа. Нашият син порасна вече, а нищо не умее да работи. Време е да го дадем някъде на работа. Може да научи нещо от чуждите хора.

Дал го баща му ратай в село. Стоял синът само три дни и се върнал в къщи. Почнал пак да се излежава.

Набил го баща му и го завел да работи при шивач. Но и оттам избягал. Дал го да учи при ковач, при обушар. Но и там работил ден до пладне. Какво да го прави?

— Щом си такъв, сине — рекъл бащата, — ще те заведа някъде много далече, та да не можеш да избягаш.

И тръгнали. Вървели, вървели, стигнали гъста гора. Поуморили се. Бащата седнал на обгорял пън и рекъл:

— Ох, уморих се!

Изведнъж пред тях се явило сбръчкано старче със зелена брада, дълга до колене.

— Какво искаш, човече?

Бащата се смаял отде изскочило това старче и рекъл:

— Не съм те викал.

— Как да не си ме викал? Седна на пъна и рече „Ох!“

— Да, аз се поуморих и казах: „Ох!“ А ти кой си?

— Аз съм горският цар Ох. Ти къде отиваш?

— Отивам да дам сина си на работа или на учение. Може добри хора да го научат на ум и разум. У дома нищо не похваща.

— Дай го при мене. Аз ще го науча на ум и разум. Но чуй как ще се условим: след всяка година ще идваш да прибираш момчето. Ако го познаеш, ще си го вземеш. Ако не го познаеш, ще остане още една година да слугува при мене. Съгласен ли си?

— Съгласен съм — отговорил старецът.

Ударили ръце, уговорили се. Отишъл си бащата, а синът останал да се учи при Ох.

Повел Ох момчето право под земята. Завел го в зелена къщурка. А в къщурката всичко зелено: и стените зелени, и пейките зелени, и Оховата женичка зелена, и децата всички зелени, и работниците всички зелени. Ох накарал момчето да седне и поръчал на работниците да го нагостят. Дали му зелена чорбица и зелена водица. То похапнало и посръбнало.

— Сега — рекъл Ох — ще почнем работа: иди насечи дърва и ги донеси в къщи.

Отишло момчето, посякло, посякло, па легнало на тревата и заспало. Дошъл Ох, а то спи. Ох поръчал на работниците да натрупат

дърва. Сложил момчето върху дървата и ги запалил.

Изгоряло момчето. Ох развял пепелта по вятъра. Едно въгленче паднало от пепелта. Напръскал го Ох с жива вода — и момчето оживяло, като че нищо не е ставало с него.

Накарали пак новия работник да сече и да носи дърва. Той пак заспал. Ох подпалил дърва, изгорил го отново. Развял пепелта по вятъра. Едно въгленче напръскал с жива вода. Пак оживяло момчето и станало хубаво и стройно. Ох и трети път го изгорил, напръскал пак въгленче с жива вода и трети път момчето оживяло — хубаво, стройно и пъргаво за чудо и приказ.

Работило момчето у Ох цяла година. Тръгнал бащата да прибере сина си. Дошъл в гората, седнал на обгорелия пън и рекъл:

— Ох!

Ох излязъл изпод пъна.

— Здравей, дядо!

— Здрав бъди ми, Ох! Дойдох за сина.

— Добре, да вървим. Ако го познаеш, ще си го вземеш. Ако не го познаеш, още една година ще слугува при мене.

Отишли в зелената къщурка. Ох взел чувал просо. Изсипал го на двора. Налетели орляци врабци.

— Хайде, познай сега кой е твоят син? — рекъл Ох.

Старецът се чуди и се мае: всичките врабци еднакви. Не познал сина си.

— Иди си, старче — рекъл Ох, — момчето ще остане още една година при мене.

Минала и другата година. Дошъл пак бащата при Ох. Седнал на пъна и рекъл:

— Ох!

Ох излязъл.

— Хайде, ела да познаеш своя син!

Завел го при овните, а те всички еднакви, като че са един и същ.
Гледал, гледал старецът, не можал да познае сина си.

— Иди си, старче — рекъл Ох, — момчето ще остане още една година при мене.

Домъчняло на бащата, но нямало що да стори — така бил уговорил.

Минала и третата година. Тръгнал бащата да прибере сина си. Върви той в гората. Слуша — около него бръмчи муха.

Пропъжда я старецът, а тя пак бръмчи.

Кацнала на ухото му и изведнъж проговорила:

— Татко, аз съм твоят син! Научи ме Ох на ум и разум. Сега ще го надхитря. Той ще те кара пак да ме познаеш и ще пусне много гълъби. Ти посочи оня гълъб, дето е кацнал под крушата и не кълве зърна.

Зарадвал се старецът, искал да поговори още с момчето, но мухата отлетяла.

Стигнал бащата до обгорелия пън. Пак извикал:

— Ох!

Излязъл Ох и го повел в своето подземно царство. Стигнали до зелената къщичка. Ох изсипал кринче жито и почнал да свиква гълъбите. Те изведнъж налетели и всички си приличали един на друг.

— Хайде, познай твоето момче, дядо! — рекъл Ох. Всички гълъби кълвели жито, само един, който бил под крушата, не кълвял.

— Ето моето момче! — рекъл бащата.

— Сега позна, старче! Вземи си го.

Ох взел гълъба, прехвърлил го през лявото си рамо. Той се превърнал на хубав момък, какъвто не бил виждан по света. Зарадвал се бащата, прегърнал и целунал сина си. Радвал се и синът.

— Да си вървим, сине!

Тръгнали си. Вървели и си приказвали. Синът все разправял как прекарал у Ох.

Бащата рекъл:

— Цели три години служи, сине, при Ох, но нищо не припечели. Пак такива бедняци си останахме. Но това не е беда! Нали се връщаш жив и здрав.

— Не се ядосвай, тате, всичко ще се нареди.

Като вървели из гората, видели ловци на лисици. Синът се превърнал на ловно куче и казал на баща си:

— Тия ловци ще искат да ме купят. Продай ме за двадесет жълтици, но гердана не давай.

Той подгонил една лисица. Настигнал я и я хванал. Ловците отишли при стареца и попитали:

— Твое ли е това куче, дядо?

— Мое.

— Добре гони. Продай ни го!

— Да ви го продам.

— Колко искаш?

— Двадесет жълтици, но без гердана.

— За какво ни е твоят гердан? Ние по-хубав ще му направим. Вземи парите, дай ни кучето!

Взели кучето и подгонили пак лисиците, а кучето не затичало по лисица, а право в гората. Преобърнало се там на момък — и пак при баща си.

Отново тръгнали. Бащата рекъл:

— Доникъде не стигат тия двадесет жълтици. Ще купим нещо за стопанството, ще поправим къщурката и за нищо друго не остава!

— Не бери грижа, татко! Сега ще срещнем ловци на пъдпъдъци. Аз ще се превърна на сокол. Продай ме за двадесет жълтици. Само шапчицата не давай!

Вървели те в полето. Настигнали ги ловци на пъдпъдъци. Видели сокола в ръцете на стареца и попитали:

— Продаваш ли тоя сокол, дядо?

— Продавам го.

— Колко искаш за него?

— Дайте двадесет жълтици. Но шапчицата не продавам.

— Защо ни е твоята шапчица! Ние ще му направим сърмена.

Стиснали си ръцете. Спазарили се. Получил старецът двадесет жълтици и си тръгнал.

Ловците пуснали сокола по пъдпъдъците, но той хвъркнал право в гората. Ударил се о земята, превърнал се на момък и настигнал баща си.

— Е, сега ще се поразпуснем малко! — рекъл бащата.

— Почакай, татко, и то ще бъде! Като минем край пазара, ще се превърна на кон. Продай ме за шестдесет жълтици. Но юздата не давай.

Стигнали на пазара. Синът се превърнал на кон. Такъв буен кон — та да те е страх да се приближиш до него! Старецът го води за юздата, а той пръхти и рови с копита земята. Струпали се търговци около коня.

— Казвай, дядо! Колко искаш за коня?

— Шестдесет жълтици без юздата.

— Защо ни е твоята юзда! — шегуват се търговците. — Ние позлатена ще му направим!

Дават тридесет жълтици. Но дядо не отстъпва. Изведнъж приближава до него кривокрак циганин.

— Колко за коня, човече?

— Шестдесет жълтици без юздата.

— Хе! Скъпо, бащице! Вземи тридесет с юздата!

— Не, няма да го бъде.

— Вземи четиридесет!

Откак почнал циганинът да се пазари, нито крачка не се отделил от стареца.

— Хайде, вземи, бащице, шестдесет, ама с юздичката!

— Не, юздичката не продавам!

— А бре, добро човече, де се е чуло и видяло кон без юзда да се продава! Как ще го предадеш от ръка в ръка?

— Както искаш, юздата не продавам!

— Слушай, бащице! Още една жълтица ще ти наддам, па дай коня!

Старецът помислил: с една жълтица три нови юзди ще купи.

И дал коня с юздата.

Тръгнал си старикът, а циганинът яхнал коня. А то не било циганин, а самият Ох. Надхитрил момчето! Понесъл се конят като стрела по-високо от дървесата, по-ниско от облаците. И все бие с крака, гледа да свали ездача. Но той се държи здраво.

Стигнали в гората, в подземното царство. Ох влязъл в къщурката, а коня привързал в обора.

— Хванах го най-подире дявола проклети! — рекъл Ох на жена си. — Заведи го надвечер на водопой.

Надвечер жената завела коня на реката. Почнал той да пие вода, но все гледал по-навътре в реката да влезе. Жената крещяла, ругала след него, а той все по-навътре и по-навътре. Изведнъж дръпнал глава и жената изпуснала юздата. Конят се хвърлил във водата и се превърнал на клен. Завикала жената, дотърчал Ох. Обърнал се на щука и подгонил клена в реката.

Гони го и му дума:

*Кленче, кленче, кленченце,
прочуто юначенце,
спри се, имай търпение —
поговори със мене!*

А кленът му отговаря:

*Щуке, щуке, щукенце,
недей търси глупченце:
зная как ти говориш,
зная какво ще сториш!*

Гонила, гонила щуката клена — не успяла да го хване. А той почнал да се уморява.

Изведнъж видял на брега къпалня. А в къпалнята царската дъщеря. Кленът скочил на брега, обърнал се на скъпоценен пръстен и се търкулнал под краката на царкинята.

— Ах, какъв хубав пръстен! — рекла царкинята.

Взела пръстена и го надянала на пръста си. Притърчала в къщи и започнала да се хвали:

— Гледай, татко, какъв пръстен си намерих!

Гледа го царят и не може да му се нарадва.

Ох видял, че кленът се обърнал на пръстен, тозчас станал търговец и отишъл при царя. Рекъл му:

— Здравейте, царю честити! Дошъл съм по важна работа. Кажете на вашата щерка да ми даде пръстена. Аз го носех на нашия цар, но го

изтървах в къпалнята, дето тя го намери!

Царят повикал царкинята:

— Дъще, този човек е изгубил пръстена. Извади го от пръста си и му го дай.

Царкинята заплакала и затропала с крака:

— Не го давам! Заплати на търговеца, колкото иска. Пръстенът е вече мой!

Но и Ох не отстъпвал!

— Ако не занеса този пръстен, нашият цар ще заповяда да ми отсекаат главата!

Царят почнал да придумва дъщеря си:

— Дай му, дъще, пръстена! Защо да пострада невинен човек зарад нас?

— Щом е тъй — извикала царкинята, — пръстенът ще бъде нито мой, нито негов! — И тя хвърлила пръстена на земята.

Пръстенът се разсипал на бисери, които се пръснали по пода. Едно бисерче се търкулнало в краката на девойката и тя го настъпила с токчето на обувката си.

Търговецът се превърнал на сокол и взел да кълве бисерни зърна. Кълвал, кълвал — всички изкълвал и натежал — едвам се движел. Само бисерчето под токчето на царкинята не съгледал. Това бисерче се потъркулнало, потъркулнало, обърнало се на ястреб и се хвърлило върху сокола. Той и да лети не можел. Ястребът го закълвал по главата. Кълвал, кълвал, докато му довършил живота.

Ястребът се ударил о земята и се превърнал на хубав момък. Толкова хубав бил, че щом го видяла царкинята, тозчас го обикнала и рекла на баща си:

— Каквото и да кажеш, татко, само за тоя момък ще се омъжа; или за него, или за никой друг!

Никак не се искало на царя да даде дъщеря си на непознат момък, но нямало що да стори. Помислил, помислил, па току поръчал да гласят ядене и пиене, да канят сватбари. Такава весела сватба дигнали, че цяла година за нея приказвали.

И аз бях там, ядох мед, вино пих; в устата ми не попадна, но по брадата ми потече, затова е побеляла.

ЛЕТЯЩ КОРАБ

Живеели едно време дядо и баба. Те си имали три сина: двамата умни, а третият глупав. Старците обичали умните. На тях всяка неделя бабата чисти ризи давала, а на глупавия все се надсмивали и все му се карали. Той си мълчал и търпял. Ако му даде баба да яде — хапва, ако ли не — гладен си седи.

През това време разгласили из селото, че царят ще жени дъщеря си и свиква цялото царство на обед. Ще даде дъщеря си на оня момък, който построи хвърчащ кораб и пристигне с него в столицата.

Умните братя отишли в гората.

Отсекли дървета и почнали да мислят как да построят хвърчащ кораб.

Дошъл при тях белобрад старец и рекъл:

— Добър ден, момчета! Дайте ми огнец да си запаля лулата!

Сопнали му се момците:

— Не ни е сега до лула, старико! Махай се от главата ни!

И пак почнали да мислят.

— Не кораб, а свинско корито ще направите, момченца — казал старецът. — А за царкинята ще се ожените, когато си видите ушите.

Като казал това, старецът изчезнал. Мъчили се, мъчили братята — нищо не направили.

— Ще отидем в града с коне — рекъл по-големият брат. — Няма да се оженим за царкинята, но поне ще похапнем и посръбнем.

Така си рекли двамата братя, върнали се в къщи и почнали да се стягат за път. Омесила майка им пшеничен хляб, опекла им прасенце, наляла им ракийца.

Яхнали братята конете и заминали.

Глупавичкият брат чул, че братята му заминали и рекъл на майка си:

— Мамо, и аз ще отида в гората, дето ходиха братята ми.

— Къде, глупчо, ще идеш — отвърнала майка му — Ще те изядат вълци в гората!

— Не, няма да ме изядат!

— Няма да идеш!

— Ще ида!

Тя тъй, той инак, тя тъй, той инак — най-послед майката отстъпила. Сложила му само сух хляб в торбата, наляла му вода в бъкличка и го изпратила.

Отишъл глупчо в гората. Среccнал стареца. Стар, много стар, със съвсем бяла брада до пояса.

— Здравей, дядко!

— Здравей, синко!

— Къде отиваш, деденце?

— Обикалям света — да помагам на хората. А ти къде?

— Отивам в столицата.

— Че ти можеш ли направи кораб, който сам да лети?

— Не мога.

— Тогава как ще отидеш?

— Братята ми отидоха и аз ще ида. Може да си намеря щастието.

— Добре си намислил, но седни по-напред да похапнем. Извади, каквото имаш в торбата.

— Ех, дядо, само сух хляб имам в торбата.

— Нищо, дай, каквото имаш.

Бръкнал глупчо в торбата, извадил хляба и що да види — той не бил черен и корав, какъвто сложила майка му, а пшеничен — бял и мек, какъвто ядат по празниците в господарските къщи. Почудил се глупчо, а старецът се поусмихнал.

Като похапнали, старецът поблагодарил на момъка за гощавката и му рекъл:

— Слушай, сине, какво ще ти кажа. Иди в гората. Намери най-големия кръстат дъб. Удари го три пъти със секирата. Легни ничком и чакай, докато те повикат. Като станеш, ще видиш кораба построен. Качи се на него и отлети, където си искаш. Но когото срещнеш, качвай го на кораба.

Момъкът поблагодарил на стареца и отишъл в гората. Намерил най-големия кръстат дъб. Ударил го три пъти със секирата, легнал на земята и заспал. Спал, спал, изведнъж слуша — някой го вика:

— Стани, друже! Щастието ти проработи.

Скочил момъкът. Гледа: пред него кораб, целият златен, със сребърни мачти, с копринени платна, изпънати от вятъра — седни и лети.

Момъкът скочил в кораба; изпънал платната и полетял.

Летял леко и бързо. Не откъсвал очи от земята. По едно време съгледал човек сред полето. Допрял ухо до земята и слуша.

— Здравей, човече! Какво правиш?

— Слушам дали са се събрали гостите на царския обед.

— Ти при царя ли отиваш?

— При царя.

— Качи се при мене! Аз ще те отнеса.

Момъкът спуснал до земята кораба.

Човекът се качил и полетели.

Летели, летели, гледат — върви друг човек, единият му крак привързан за ухото, а с другия скача. Момъкът пак извикал:

— Здравей, човече! Защо скачаш на един крак?

— Защото ако отвържа и другия, за един миг целия свят ще обходя. Пък аз не искам.

— Къде отиваш?

— При царя на обед.

— Ела при нас!

— Виж, и това е хубаво!

Той седнал в кораба и отново полетели.

Летели, летели, гледат — стрелец стои наред пътя и се прицелва с лък, а наоколо нищо не се вижда: нито птица, нито звяр — навсякъде само поле.

— Здравей, човече! Къде се целиш? Не се вижда ни птица, ни звяр.

— Вие не виждате, но аз виждам.

— Какво виждаш?

— Зад девет гори в десета виждам орел, кацнал на дъб.

— Ела и ти при нас!

Той се покачил на кораба и пак полетели.

Летели, летели, гледат — върви старец по пътя и носи пълнен чувал с хляб.

— Къде бързаш, дядо?

— Отивам да си търся хляб.

— Че ти носиш цял чувал!

— Много ли е? За една хапка не ми стига.

— Ела и ти с нас!

Взели и стареца на кораба и пак полетели.

Гледат — друг старец обикаля край голямо езеро, като че търси нещо.

— Какво търсиш, дядо? — попитал момъкът.

— Търся вода за пиене — отговорил старецът — и никак не мога да намеря.

— Пред тебе е цяло езеро! Защо не пиеш?

— Много ли е? И за една глътка не ми стига!

— Качи се при нас.

Той се покачил и пак полетели. Срещнали друг старец. Отива в село и носи чувал слама.

— Здравей, дядо! Къде носиш тази слама?

— В село.

— Няма ли в село слама?

— Е, имаме, ама не е като тази.

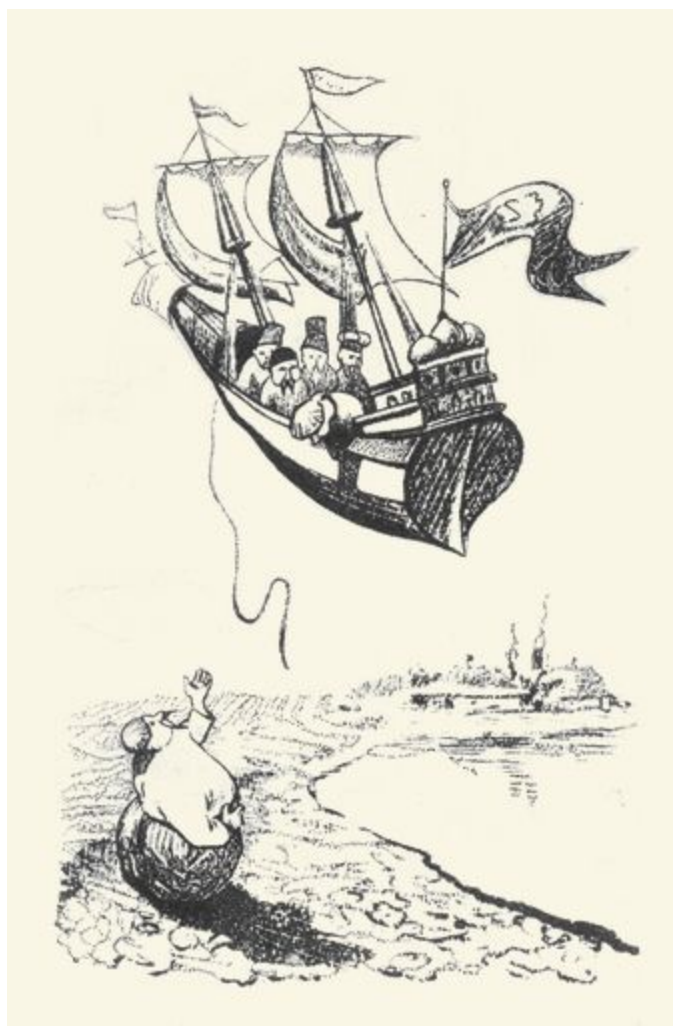
— Тази каква е?

— Тя е мразотворна. Колкото и да е горещо, колкото и силно да пече слънцето, разпръснеш ли тази слама, изведнъж сняг ще захвърка и мраз ще настане.

— Ела с нас — рекъл момъкът, — ще отидем при царя.

— Да отидем, защо да не отидем.

Качил се и той на кораба. Пак полетели.

Летели, що летели, стигнали над столицата. Право в царския дворец се спуснали. А там трапези с всякакво ядене: печени волове, колбаси, всякакви птици, млечна каша, всичко от обилно по-обилно, бъчви пиво от хубаво по-хубаво. Пий, душо, яж, душо, колкото искаш! А хора — половин царство се събрали.

Като пристигнал хвърчащият кораб, народът завикал радостно. Царят и царкинята излезли да видят какво става. Гледа царят и не

вярва на очите си. От златния кораб слязъл прост селянин, дрехата му — кръпка до кръпка, гащите му вехти, прости, а обуца никакви няма.

Царят се хванал за главата.

— Как ще дам дъщеря си на такъв дрипав селяндурин. Няма да допусна това!

И царят решил да се отърве от момъка. Повикал най-верния си слуга и му рекъл:

— Иди кажи на оня дрипав ратай, че макар да пристигна със златен кораб, няма да се ожени за дъщеря ми, ако не донесе още докато обядваме жива вода. Не донесе ли — ще замахна с моя меч и главата му ще отхвъркне надалеч!

Тръгнал слугата.

През това време слухарят чул какво казал царят на слугата и съобщил на момъка.

Свел глупчо глава. Престанал да яде и пие.

Попитал го Скороходко.

— Защо така се натъжи?

— Царят иска, докато обядват, да му донеса жива вода. Къде ще му я намеря?

— Не се страхувай! Аз ще ти донеса.

— Жив да си ми!

Дошъл слугата с царската заповед, а глупчо вече всичко знае.

— Кажи на царя — рекъл, — че ще му донеса жива вода.

Отвързал си Скороходко единия крак от ухото, крачнал и за миг отлетял. Налял жива вода и тръгнал да се връща. Но си рекъл: „Защо да бързам? За миг ще се върна. Има време да си почина под тия храсталаци.“

Легнал и заспал. Царският обед вече привършвал, а него го няма. Момъкът седи ни жив, ни умрял: „Пропаднах“ — мислел си. Слухарят допрял ухо до земята и почнал да слуша. Слушал, слушал...

— Не се ядосвай! Спи той, негодникът, под храсталаци.

— Какво ще правим сега? — попитал момъкът. — Как ще го разбудим?

Далекострелко отговорил:

— Не бой се! Ей сега ще го разбудя.

Опънал лъка, пуснал стрелата право в храста, под който спял Скороходко. Разлюлели се клонките и засегнали Скороходко. Той

скочил, крачнал и докато още гостите обядвали, донесъл живата вода.

Почудил се царят, но нищо не казал.

Повикал пак слугата и му рекъл:

— Иди кажи на оня дрипав ратай: ако изяде със своите другари за един ден дванадесет чифта печени волове и дванадесет пещи хляб — ще се ожени за дъщеря ми. Не ги ли изядат, ще замахна с моя меч и главата му ще отхвъркне надалеч!

Слухарят пак чул какво казал царят на слугата и съобщил на момъка.

— Какво ще правя сега? Аз и един хляб за един ден не мога да изям! — рекъл момъкът.

И пак увесил глава, разтъжил се.

Ненаситко го успокоил:

— Не бери грижа, приятелю! Аз всичко ще излапам. Няма дори да ми стигне!

Като дошъл слугата, момчето му рекло:

— Зная, зная царската заповед! Иди кажи да приготвят яденето.

Опекли дванадесет чифта волове, извадили дванадесет пещи хляб. Ненаситко излапал всичко и рекъл:

— Ех, малко ми е. Поне още толкова да бяха дали!

Ядосал се царят. Дал нова заповед чрез слугата: да изпият на един дъх дванадесет бъчви пиво и дванадесет бъчви вино. Ако не ги изпият, ще падне главата на момъка! Слухарко пак чул заповедта и я съобщил на момъка. Тоя път Смукалко го утешил:

— Не се ядосвай, приятелю! Аз всичко ще изпия. Дори няма да ми стигне!

Донесли им дванадесет бъчви пиво и дванадесет бъчви вино. Запретнал се Смукалко, изпил всичко и накрая рекъл:

— Ех, малко ми дойде! Поне още толкова да беше дал царят!

Разбрал царят, че не може да излезе наглава с момъка, та си рекъл:

„Трябва да го премахна от света!“

Изпратил пак слугата:

— Иди му кажи да отиде на баня преди сватбата.

А сам заповядал да нагорещят до червено чугунената баня. Не можело да приближи човек до нея, а що остава да се окъпе.

Казали на момъка. Той тръгнал към банята, но пред него вървял Замръзанко с мразотворната слама. Като стигнали до банята, Замръзанко разхвърлял сламата в банята. Изведнъж станало толкова студено, че момъкът едвам се умил и взел да се грее на печката.

Царят изпратил слугата да види какво станало с момъка. Мислел, че от него само прах е останало. А той се греел жив и здрав на печката.

— Студена е царската баня — рекъл, — толкова студена, сякаш цяла зима не е палена!

Ядосал се царят. Какво друго да направи?

Мислил, мислил, мислил... Измислил и рекъл:

— Съседният цар ще воюва с нас. Ще изпитам във война момците. Който се окаже най-храбър юнак, той ще се ожени за дъщеря ми.

Събрали се много юнаци на войната. И братята на момъка отишли с конете си. А момъкът кон дори нямал. Изпросил от царския коняр стара-престара куца кобила и едвам-едвам се мъкнел по пътя. Всички юнаци го стигнали и задминали.

Както куцукал със старата кобилка, излязъл от гората насреща му белобрадият старец, който му помогнал да получи хвърчащия кораб.

— Не се ядосвай, синко! Аз ще ти помогна — рекъл старецът. — Като навлезеш в голямата гора, от дясната страна ще видиш клонеста липа. Ти кажи: „Липо, липо, разтвори се!“ Липата ще се разтвори. И от нея ще излезе оседлан кон. О седлото му има привързана торба. Потрябва ли ти помощ, ти само извикай: „Излез от торбата!“ Ще видиш какво ще стане. А сега прощавай!

Зарадвало се момчето. Слязло от куцата кобилка. Тичешком стигнало в гората. Намерило липата:

— Липо, липо, разтвори се!

Липата се разтворила. Излязъл чудесен кон — със златна грива, с блестяща юзда. На седлото военно облекло, о седлото торба привързана.

Момъкът надянал военните дрехи и викнал:

— Ей, излез от торбата!

Струпала се многобройна войска.

Момъкът яхнал коня, излязъл пред войската и се понесъл срещу неприятеля.

Хвърлил се с юначната си войска и победил вражеските пълчища. Но бил ранен в левия крак.

През това време царят и царкинята дошли да погледат битката. Като видяла девойката, че ранили храбривия юнак, раздрала кърпичката си наполовина. Едната половина оставила за себе си, а с другата превързала раната на юнака.

Като се свършил боят, момъкът доял при липата в гората и рекъл:

— Липо, липо, разтвори се!

Липата се разтворила. Той скрил всичко: и коня, и торбата, и военните дрехи. Облякъл си дрипавата рубашка и вехтите дрехи.

А царят пратил да търсят незнайния юнак, който бил превързан от хубавата девойка. Тук юнак, там юнак — никъде не могли да го намерят. Тогава царят заповядал да подирят и измежду бедните люде. Почнали да обикалят всички бедни къщурки. Търсили дълго. Най-после царските слуги влезли в най-крайната къщурка на града. Там двамата братя обядвали през това време, а малкият им брат прислужвал. Левият му крак бил превързан с кърпичката на царската дъщеря. Хванали го царските слуги, искали тозчас да го отведат при царя.

Но той се примолил:

— Как ще се явя, братя, пред царя в тези дрипи! Пуснете ме поне на баня да ида. А вие похапнете и ме почакайте тука.

— Добре, само гледай по-скоро да се изкъпеш!

Слугите седнали при братята да похапнат. А момъкът дотърчал в гората.

Приближил до липата и рекъл:

— Липо, липо, разтвори се!

Липата се разтворила, изскочил конят. Момъкът се преоблякъл и станал личен и хубав, за чудо и приказ. Той яхнал коня и отишъл при царя.

Царят и царкинята се зарадвали, срещнали с почести юнака и почнали да готвят сватбата.

ОВЧАРЧЕ

Имало едно време едно овчарче, от малко пасло овце, а какво ставало по света, не знаело. Веднъж паднал от небето камък, но голям камък — осем пуда тежал. Взело овчарчето да се забавлява с тоя камък. Ту го върже за тоягата си, ту го хвърли във въздуха, а само легне цял ден да спи: събуди се, гледа — камъкът все още лети, а като падне, потъне в земята. Майка му взела да го гълчи:

— Какво се разтакаваш с тоя камък, глупако. Ще се преумориш.
А то не иска да знае.

Така се случило, че змей почнал да настъпва към столицата на тоя цар, в чието царство живяло овчарчето. И то такъв змей, че камъни по тридесет пуда единия търкаля, хвърля и дворец си строи. Поискал змеят царят да му даде дъщеря си за жена.

Изплашил се царят и разпратил по цялото царство бързоконци: няма ли да се намери такъв юнак, който да убие змея. Търсили, търсили — не намерили. А овчарчето чуло за това и се похвалило:

— Аз ще убия тоя змей с тоягата!

Може така на смях да го е казало, но хората съобщили на царя. Извикал го царят при себе си. Отишло овчарчето. Погледнал го царят и рекъл:

— Ти си още малък.

Овчарчето наистина било още момче.

— Нищо — рекло то.

Дал му царят два полка войници. То отишло при войниците и взело така да ги командва, като че ли двацет години служба е служило. Царят плеснал с ръце и извикал:

— Боже мой, боже мой!

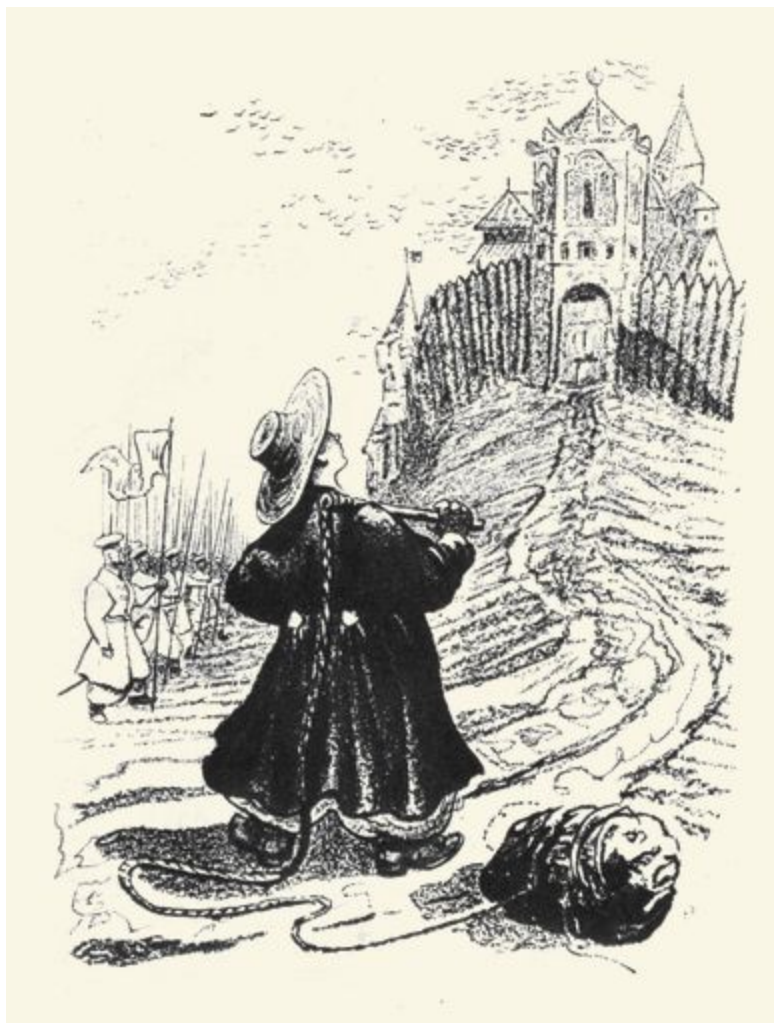
Тръгнало овчарчето да погуби змея. Спряло полковете и рекло:

— Гледайте — ако излезе от комина на змеевия дворец дим, значи аз съм го надвил. Ако излезе пламък — той мене.

Оставило войската и тръгнало самичко. А тоя змей бил толкова силен, че не оставял хората да се приближат до него, с дъх ги убивал. Като видял овчарчето, змеят духнал, но то не се помръднало.

— Е — попитал змеят, — защо си дошъл, добър юначе? Да се бием ли, или да се помиряваме?

— Никога добър юнак не отива да се помирява, а да се бие.

А змеят му се надсмял!

— Ти иди, поразходи се още три години, та след това ела.

— Аз вече се разхождах.

— А ти — попитал змеят — с какво ще ме биеш?

— Ето с тая тояга.

А у него камшик, от цял вол изплетен, а на края му камък завързан.

— Е — рекъл змеят, — удряй!

— Не, удряй ти по-напред!

Змеят имал меч, три сажена дълъг, железен и чиличен; като ударил с него овчарчето, мечът на късчета се разбил.

— Дръж се — рекло овчарчето, — сега аз ще удрям!

Като го ударило с камшика, змеят се сплескал и дим излязъл из комина. Войската се зарадвала, свирачи засвирили, певци запели.

Царят го срещнал, под ръка го хванал, завел го в двореца. Дал му дъщеря си за жена. Построил им дворец извън града да си живеят отделно.

А другите царе взели да говорят: „Как така и така — родната си дъщеря да омъжи за овчар!“ Царят взел да съжалява. Взел да праща писма, няма ли да се намери такъв юнак, който да убие овчаря. Намерили се двама. Пратил ги царят при овчаря. А той седял край масата, книжка четял и чул, че идват да се бият с него.

Дошли те, а овчарят ги запитал:

— За какво сте дошли, добри юнаци, да се бием ли, или да се мирим?

— Разбира се, да се бием — отговорили юнаците.

— Е — казал той, — удряйте!

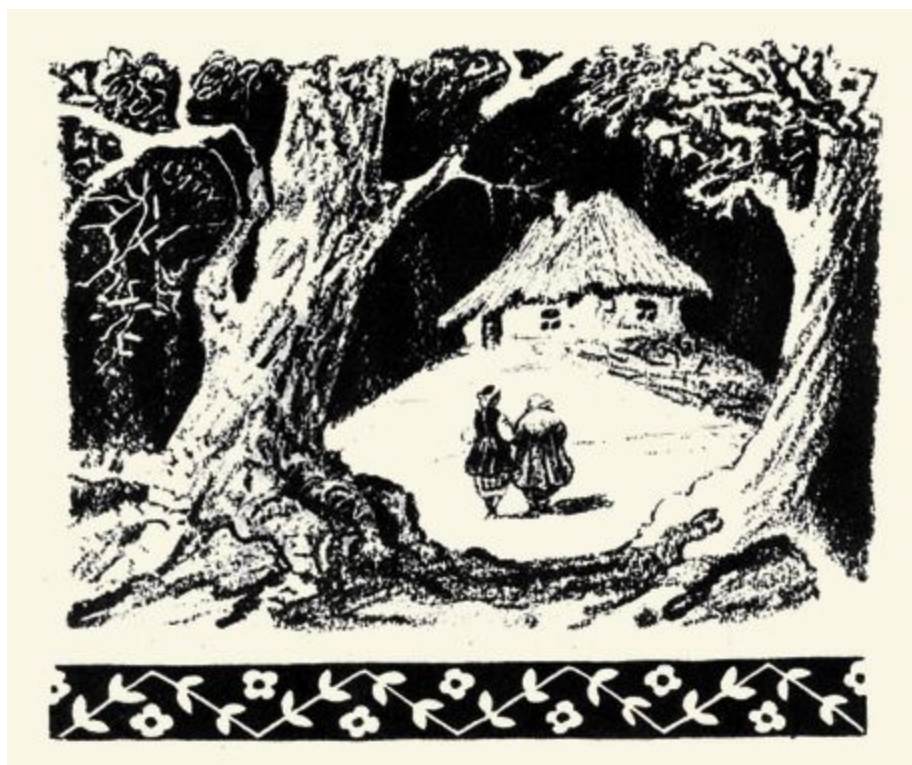
Единият го ударил през лявото рамо — мечът се счупил. Другият го ударил през дясното, но само ризата разсякъл. Надигнал се тогава овчарят, хванал ги двамата — и като ги стиснал заедно, костите им изскочили. Стиснал той костите в пестници и така се озлобил на царя, че отишъл при него и без да го величае, направо му рекъл:

— Виждаш ли тия кости? Така и с тебе ще стане.

Царят избягал. И оттогава овчарят взел да управлява това царство.

ДЯДОВАТА ЩЕРКА И БАБИНАТА ЩЕРКА

Живеели едно време дядо и баба. Те си имали щерка. Много ли, малко ли поживяла бабата на света, дошъл ѝ последният час. Когато да издъхва, тя поръчала на дядото:

— Ако ти, дядо, намислиш да се жениш, не вземай вдовицата, която живее наблизо до нас с дъщеря си. Тя ще ти бъде жена, но на нашето дете майка няма да бъде.

— Добре — рекъл дядото. — За никоя няма да се оженя.

Погребал дядото бабата, помен ѝ направил, както се следва, и заживял сам-самичък. Но наскоро, като ходил из село, отишъл при тая вдовица, за която говорила бабата. И забравил, че обещал на бабата за никоя да не се жени. Седял той у вдовицата, разговаряли, а накрай и за женитба станало дума. Вдовицата щяла да умре от радост.

— Аз това отдавна чаках — рекла тя.

Сбрала всичко, каквото имала, и заедно с дъщеря си отишли да живеят у дядото.

Заживели заедно дядовата щерка и бабината щерка. А злата баба намразила дядовата щерка: не оставяла на мира бедното момиче. И помежду си двете момичета често се карали.

Отидат на седянка — дядовата щерка преде, а бабината — цяла нощ скита. И като скита, обърка и накъса всичката прежда. Приберат се дома рано заранта. Дойдат до прелеза — бабината щерка рече:

— Дай ми гранчето, сестро, да го подържа, докато ти преминеш.

— Добре. Дръж, сестрице!

Докато влезе дядовата щерка, бабината вземе гранчето, изтича при майка си, па ѝ наговори щяло-нешяло, че завареницата цяла нощ скита, та е изкъсала и объркала преждата.

— А аз предох и после побързах да си дойда. Виж каква е мързелива и нехайна!

Идва дядовата щерка, а мащехата я бие и на дядото се оплаква:

— Твоята дъщеря е никаквица — не ще да работи. А ти не искаш да я учиш.

Както и да бесняла мащехата, както и да измъчвала завареницата, каквото и да наговорвала на дядото за нея, тя все търпяла: мълчаливо работела. А на бабата ѝ досаждало да я гледа, обидно ѝ било, че дядото я милее. И взели да се съветват с дъщеря си как съвсем да я махнат от света.

Бабата взела да натяква на дядото:

— Твоята дъщеря е мързелива, нищо не иска да прави. Само спи и скита. А ти все я милееш. По-добре ще е да я дадеш някъде ратайкиня.

— Къде да я дам?

— Където и да е, ти знаеш. Само дома да я няма.

И проклетата баба така дотегнала на дядото, че дядото бял свят не видял. Жал му било за щерката, но нямало какво да прави.

Стегнали се, тръгнали. Стигнали в гъста гора. Щерката рекла:

— Върни се, татко, в къщи! Аз ще вървя по-нататък сама. Дано си намеря работа.

— Добре — отвърнал дядото.

Простили се. Той тръгнал на една страна, а момичето на друга.

Вървяло момичето само из гъстата гора; гледа — пред него ябълка, но такава запустяла, обрасла с бурени, че просто се не вижда.

— Момиче-гълъбче — рекла ябълката — очисти ме, изплеви ме, богато ще ти се отплатя.

Запретнала ръкави дядовата щерка, очисти ябълката, оплевила я, посипала я наоколо с пясък. Ябълката ѝ поблагодарила и момичето отминало по-нататък.

Вървяло, вървяло, ожадняло. Отишло при един извор, а изворът му рекъл:

— Момиче-гълъбче, почисти ме, украси ме! Богато ще ти се отплатя.

Почистило момичето извора и посипало пясък наоколо. Изворът му поблагодарил и то продължило пътя си.

Насреща дотичало куче, но такова краставо, очите му се не виждали, и рекло:

— Момиче-гълъбче, почисти ме, вчеш ми, скоро ще ти се отплатя.

Вчесало момичето кучето, извадило репеите от опашката му.

— Благодаря ти, миличка! — рекло кучето.

— Няма защо — казало момичето и продължило по-нататък.

Гледа пещ, излющена, черна, а край нея глина. Пещта му рекла:

— Момиче-гълъбче, измажи ме, украси ме, скоро ще ти се отплатя.

Момичето забъркало глина, измазало пещта наоколо както трябва, нашарило я с цветя и листа. Пещта поблагодарила на момичето и то продължило пътя си.

Вървяло, вървяло — срещнало една жена.

— Здравей, девойче! — рекла тя.

— И ти да си жива и здрава!

— Къде отиваш?

— Отивам да се ценя ратайкиня.

— Ела при мене!

— Добре — отвърнало момичето, — ще дойда.

— У мене — рекла жената — няма да ти бъде тежко, само да правиш всичко така, както ти покажа. Ще съумееш ли?

— Защо да не съумея? Един път ми покажи, после и сама зная.

Отишли в къщичката. Жената рекла:

— Тук, момиче, виждаш, има гърнета. Заран и вечер ще вариш в тия гърнета вода, ще изсипваш водата в коритото, ще насипваш брашно и ще правиш каша. Гледай само да не бъде гореща. После ще излезеш на прага, три пъти силно ще свирнеш с уста. Ще дойдат при тебе разни животни — ще ги нахраниш хубаво. И не се бой от тях, нищо зло няма да ти се случи.

Момичето рекло:

— Добре. Всичко ще изпълня, както ми поръча.

Вечеряли. Момичето напалило пещта, стоплило вода, наляло я в коритото, изсипало брашно и забъркало каша. После излязло на прага, изсвирило три пъти силно с уста — допълзели разни животни до коритото. Наяли се и пак се разпълзели кое накъде види.

Слугувала така цяла година дядовата щерка и правила всичко, което ѝ поръчвала стопанката. Свършила се годината. Стопанката рекла на дядовата щерка:

— Слушай, момиче. Сега стана точно година, как си при мене. Ако искаш — остани още. А ако не искаш — иди си. Ти добре ми поработи — благодаря ти!

Девојката поблагодарила на стопанката за храната и рекла:

— Искам да се върна дома. Благодаря ти, стопанке!

А стопанката отговорила:

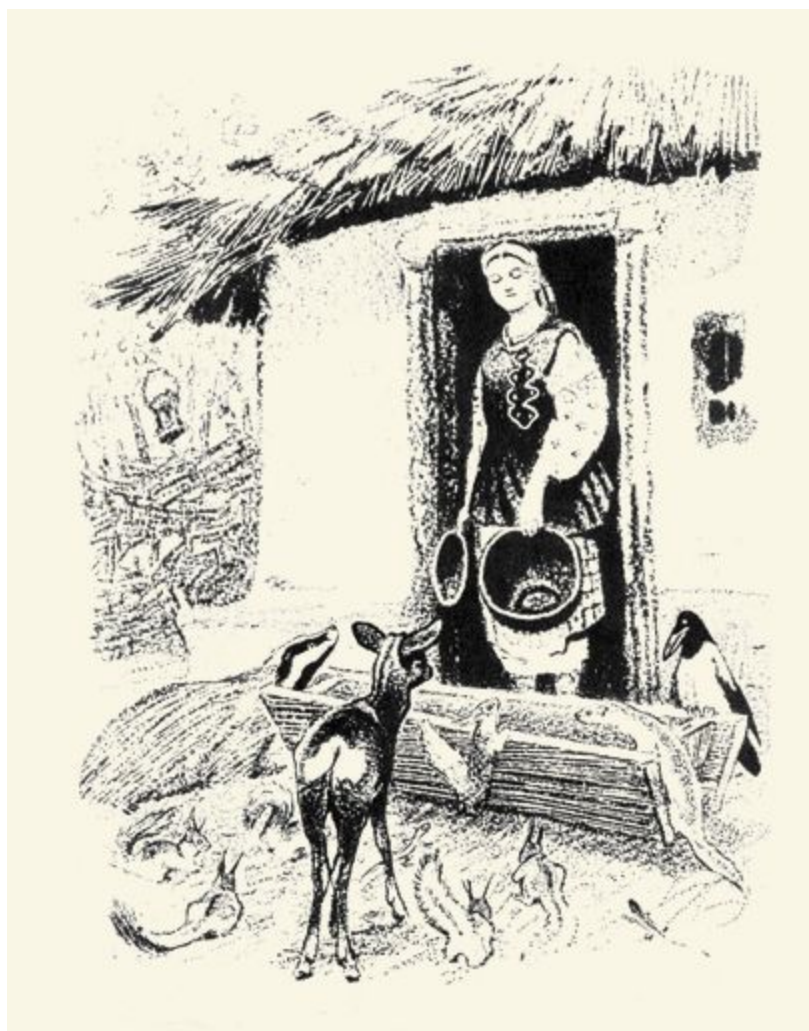
— Избери си който искаш кон и каляска.

А сама напълнила цял сандък с богатства и изпратила момичето до края на гората. Там се простили. Стопанката се върнала дома, а дядовата щерка тръгнала към къщи и се радвала, че така добре се наредила.

Минала край тая пещ, която измазала, гледа — тя пълна с банички. Пещта ѝ рекла:

— Момиче-гълъбче, на̀ ти тия банички, загдето ме измаза и украси.

Момичето поблагодарило и едва приближило към пещта, баничките — скок! скок! — сами наскочили в каляската. Пещта се закрила, а девојката продължила нататък.

Вървяла, що вървяла, гледа — тича куче и носи огърлица: такава красива, блестяща, дълга. Дотичало кучето до каляската и рекло:

— Ето, момиче-гълъбче, вземи тая огърлица, загдето ми среса козината и извади репеите от опашката ми.

Девојката я взела, поблагодарила и продължила нататък.

Вървяла и ожадняла. Не ѝ се търпяло повече.

— Да отида при оня извор, който някога почистих, може там да пия вода.

Отишла, гледа — изворът пълен с вода, през края прелива. А край него стои златна бъчонка и делва. Изворът проговорил:

— Напий се, напълни бъчонката и вземи делвата. Взела да пие девојката, то не вода, а вино. И то таква хубаво, каквото никога не била пила.

Взела пълната бъчонка и делвата не забравила. Продължила нататък.

Гледа момичето — пред него ябълка. Такава гъста — око не я обхваща. А на нея ябълки — сребърни, златни — много-много. Ябълката рекла:

— Момиче-гълъбче, на̀ ти тия ябълки за това, че ме изчисти и украси.

Девојката отговорила:

— Благодаря!

Доближила до ябълката, а ябълките — скок! скок! — сами в каляската.

Върнала се дядовата щерка в къщи и завикала:

— Татко, елате да прибирате богатството!

Излязъл дядото от колибата, гледа — щерката се върнала; зарадвал се той, впуснал се насреща ѝ, па заговорил:

— Къде беше, щерко?

— Слугувах, татко — рекла щерката. — Носете сега богатството. Богатство пълна кола и скъпа огърлица.

Взели да го носят в къщата — това хубаво, онова още по-хубаво. Видяла баба, че дядовата щерка надонесла всякакви богатства и се нахвърлила върху дядото.

— Заведи, та заведи и моята щерка там, където си завел своята!

И така му дотегнала, че той рекъл:

— Нека се стегне, ще я заведе.

Простили се и тръгнал дядото с бабината щерка. Навлезли в гората. Старецът рекъл:

— Е, върви, дъще, а аз ще се върна дома.

— Добре.

Разделили се. Девојката влязла в гората, а старецът се върнал дома.

Върви бабината щерка из гъстата гора, гледа — ябълка, но такава запустяла, обраснала с бурени, че просто се не вижда.

— Момиче-гълъбче — рекла ябълката, — очисти ме, изплеви ме, богато ще ти се отплатя.

А момичето отвърнало:

— Как не! Ще си хабя ръцете. Нямам време.

И продължило нататък.

Гледа, тече извор, но такъв кален, с трева обрасъл. Той й рекъл:

— Момиче-гълъбче, почисти ме, украси ме! Богато ще ти се отплатя.

— Какво сте се струпали на главата ми! Нямам време — трябва да вървя.

Така рекла бабината щерка и продължила нататък. Минала край пещта, а пещта заговорила:

— Момиче-гълъбче, измажи ме, украси ме, скоро ще ти се отплатя.

— Намерила глупачка, ще взема да се цапам! — каза бабината щерка, разсърдила се и продължила пътя си.

Гледа — тича куче, но такова краставо — да те е гнус да го погледнеш.

— Момиче-гълъбче, почисти ме, вчеши ме, скоро ще ти се отплатя.

Момичето погледнало, па рекло:

— Намери какво да кажеш! Такова краставо, пък иска с него да се занимавам. Няма да дочакаш!

И продължило нататък.

Срещнало същата жена, у която служела дядовата щерка.

— Здравей, девойче!

— И ти да си жива и здрава, лелко!

— Къде отиваш?

— Искам, лелко, да се хвана някъде на работа.

— Ела при мене!

— Добре, лелко. А каква е работата при вас?

— Не е трудна, дъще. Само ще съумееш ли всичко да направиш, както ти кажа?

— Защо да не съумея. Щом един път ми покажеш, на втория сама ще зная.

— Ето какво, момиче — рекла жената. — Виждаш ли — там стоят гърнета. Заран и вечер ще вариш в тия гърнета вода, ще изсипваш водата в коритото, ще насипваш брашно и ще правиш каша. Гледай само да не бъде гореща. После ще излезеш на прага, три пъти силно ще свирнеш с уста. Ще дойдат при тебе разни животни — ще ги нахраниш хубаво. И не се бой от тях, нищо зло няма да ти се случи. Ще съумееш ли?

— Ще съумея — каза бабината щерка.

Поговорили, а на вечерта бабината щерка запалила пещта, поставила гърнетата с вода и като закипяла водата, изсипала цял чувал брашно. Получило се не каша, а тесто. Изсипала това тесто в коритото, застанала на прага, изсвирила веднъж, дважд, трижд. Взели да се събират разни животинки. Нахвърлили се към коритото и което почнало да яде, така и падало на земята с краката нагоре. Така и умрели — изгорили се и се изпозадавили.

Видяла бабината щерка, че всички се наяли, лежат и не стават, отишла при стопанката и рекла:

— Какви са тия чудни животни у вас, стопанке? Всички се наядоха, легнаха и не стават.

— Как не стават? — викнала стопанката и се впуснала към коритото.

Видяла, че всички са измрели, хванала се за главата и завикала:

— Ах, майчице, ах, милички! Какво си направила? Ти си ги погубила!

Вайкала се и плакала, но нищо не помогнало. Сложила тя всички животинки в един сандък и ги заключила.

Свършила се годината на бабината щерка, дала ѝ стопанката крастав кон и разбита талижка, несмазана. На тая талижка поставила сандъка с измрелите животни и я изпратила докрай гората.

Стигнала бабината щерка до пещта и много ѝ се дояло. А пред пещта — банички — пухкави, зачервени. Посегнала бабината щерка да вземе една, а баничките — скок! скок! — наскачали в пещта. Вратичката се хлопнала и пещта рекла:

— Е, момиче, не ме измаза ти отстрани — и банички няма да видиш.

Заплакало момичето и продължило нататък.

Стигнало до извора и много му се допило вода. Гледа — водата се лее. То приближило, а изворът изведнъж пресъхнал и проговорил със слаб шепот:

— Е, момиче, не поиска да ме почистиш, не бива сега и вода да пиеш.

Заплакало момичето и продължило пътя си.

Стигнало до ябълката. А на нея толкова много ябълки, че няма где кокошка да клъвне, и все такива сребърни и златни. Момичето си

рекло:

„Дай да натръскам ябълки, да занеса на мама армаган!“

Едва приближило и всички ябълки — скок! скок! — наскачали нагоре. А ябълковото дърво рекло:

— Е, момиче-гълъбче, не искаше да ме сложиш в ред, сега и ябълки няма да ядеш.

Заплакала бабината щерка и продължила нататък.

Гледа — тича куче, а на шията му виси огърлица, такава красива, блестяща и дълга. Впуснала се девойката към кучето и искала да му отнеме огърлицата, а кучето ѝ рекло:

— Е, момиче, не искаше да ме вчешеш и да ме подредиш — затова огърлица няма да носиш.

И кучето избягало. Заплакало момичето и тръгнало към къщи.

Стигнало в къщи. Извикало дядото и бабата.

— Елате, прибирайте богатството!

Изтичали от къщурката дядото и бабата — гледат: момичето се върнало. Зарадвали се, повели го към къщичката, внесли сандъка. Отворили сандъка — гледат там жаби, гущери, змии. Закрещяла бабата:

— Дъще, какво е това?

Тогава бабината щерка почнала да разказва кое как било. Разказала всичко, а бабата ѝ рекла:

— Седи си по-добре дома. Тя богатства донесе, а ти змии и гущери. Добре пак, че жива си останала.

Така си живеят — хляб и сол ядат. И аз там бях, мед и вино пих, край устата ми течеше, а в устата ми не влезе. С кобилица сено возят, а на ремък вода носят. Дядовата щерка се омъжи, а бабината и досега е стара мома.

ТРИМА БРАТЯ

Трима братя останали сираци — без баща и без майка. Нищо си нямали. В къщи — ни кола, ни двор.

Тръгнали да търсят работа по селата. Вървят и си мислят: „Дано при добър господар се настаним на работа!“ Срещнал ги белобрад старец и ги попитал:

— Къде сте тръгнали, момчета?

Братята отговорили:

— Отиваме да дирим работа.

— Нямате ли свои ниви?

— Нямаме си нищичко, дядо. Ако случим добър господар, ще му работим честно, ще го слушаме и като баща ще го почитаме.

Помислил, помислил старецът, па рекъл:

— Знаете ли какво, станете ми синове, а аз баща ще ви бъда. Ще се грижа за вас и хора ще ви направя. Ако ме слушате, ще ви науча

честно, правдиво да живеете.

Съгласили се братята и тръгнали със стареца.

Вървели през тъмни гори, през широки полета. Стигнали до светла къщичка, такава хубавичка, беличка, с пъстри цветя наоколо. До къщичката вишнева градинка. В градинката — хубава девойка, весела, засмяна като цветята наоколо. Спрял очи на нея най-стариият брат и рекъл:

— Ех, да бих могъл за тая девойка да се ожения! Па да имаме и повече крави и волове!

А старецът му казал:

— Щом толкова искаш, ще стане. Ще поискаме девойката, ще се ожениш за нея, ще имаш волове и крави. Ще си живееш честито. Само правдата не трябва да забравяш.

Влезли в къщи, сгодили момъка. Отпразнували весела сватба. Станал стопанин големият брат и останал да живее с младата невеста в хубавата къщичка.

Старецът и другите братя тръгнали по-нататък. Вървели през тъмни гори, през ширни полета. Стигнали до друга — светла и хубава къщичка. До къщичката езеро, до езерото — мелница. Пред къщичката преде хубава девойка. Средният брат спрял очи на нея и рекъл:

— Ех, да бих могъл за тая девойка да се ожения! Па и мелничката да си е наша. Ще седя на мелницата, ще меля брашно — ще бъда сит и доволен.

А старецът му казал:

— Да бъде, каквото желаш!

Влезли в къщи. Сгодили момъка. Отпразнували сватбата. Сега средният брат останал да живее с младата невеста в хубавата къщичка при мелницата.

Когато се разделяли, старецът му рекъл:

— Прощавай, синко! Живей честито и правдата не забравяй!

Старецът и малкият брат продължили по-нататък. Вървели, вървели — стигнали до бедна къщичка. От къщичката излязла пъргава девойка, като зорница хубава. Облеклото ѝ закърпеничко, но чистичко. Спрял очи на девойката малкият брат и рекъл:

— Ех, да бих могъл за тая девойка да се ожения! Ще си работим и двамата. Ще изкарваме добра прехрана. И за нас ще има, и за бедни хора ще остане.

Тогава старецът рекъл:

— Добре, синко, нека така бъде! Но едно помни — правдата не забравяй!

Влезли в къщи. Сгодили момъка. Изкарали сватбата и старецът тръгнал самичък по широкия свят.

През това време големият брат забогатял. Издигнал голяма къща. Натрупал жълтици. Но за бедните не помислял. Станал прочут скъперник.

Заживял нашироко и средният брат. Ратаи му работели, а той само лежал, ядял, пиел и се карал.

Малкият брат и невястата му по цял ден се трудели. Каквото изкарвали, с бедни люде го поделяли.

Ходил, ходил белобрадият старец по широкия свят, па рекъл да види как живеят осиновените братя — дали зачитат правдата.

Престорил се на просяк и отишел при големия брат. Влязъл в двора, поклонил се и рекъл:

— Подарете нещо на стария човечец!

Богатият брат го изругал:

— Не си толкова стар ти. Какво се преструваш! Махай се от очите ми! Иди работи!

Заминал си старецът. Като се изкачил на хълма, обърнал се да погледне имота на богатия брат. Всичко било в пламъци — горели и къщи, и плевници, и ниви.

Тръгнал тогава старецът да иде при средния брат. Стигнал той до мелницата, поклонил се на стопанина и рекъл:

— Дай ми шепа брашънце, милостиви човече! Виждаш как съм изпаднал! За залък хляб умирам!

— Още не съм смлял! — отвърнал стопанинът. — Много се навъдиха такива като тебе. Кой може ги прехрани!

Старецът нищо не рекъл. Заминал си по пътя. Като възлязъл на хълма, обърнал се да погледне мелницата. Тя била цялата в дим и пламъци.

Най-сетне старецът отишъл при малкия брат. Той си живеел бедно. Имал малка, но чистичка къщичка. Посрещнал го стопанинът.

— Дайте ми коричка хлябец, добри хорица! — рекъл старецът.

— Влез, влез, дядо! — поканил го стопанинът. — Влез да те нагостим и за из път да ти дадем нещо.

Влязъл старецът в къщи. Посрещнала го усмихната стопанката. Като видяла, че е дрипав, донесла му дрехи да се облече. Когато надявал рубашката, тя забелязала голяма рана на гърдите му. Поканили стареца на трапезата. Нахранили го, напоили го. След това домакинът го попитал:

— Кажи, дядка, каква е тая рана на гърдите ти?

— Смъртоносна рана, синко. Още един ден ми остава да живея.

— Каква беда! — рекла жената. — Няма ли лекарство за такава рана?

Старецът въздъхнал и рекъл:

— Има само едно лекарство, но никой няма да ми го даде, макар че може да стори това.

— Защо да не го даде? — зачудил се мъжът. — Какво е това лекарство?

— Трябва стопанин да запали своята къща и всичко, каквото има в нея, и с пепелта от това пожарище да се посипе раната. От това тя ще се закрие и ще заздравее. Само че няма да се намери човек на света, който би направил тая жертва.

Замислил се малкият брат. Дълго мислил. После попитал жена си:

— Ти какво ще кажеш?

— Ще кажа — отговорила жената, — че друга къща можем да издигнем, а добрият човек, като умре, повторно не може да се роди.

— Щом е така — рекъл мъжът, — изнеси децата.

Жената изнесла децата. Излязъл и мъжът със стареца на двора. Погледнал къщата. Домиляло му. Но още по-мило му било за стареца. И запалил къщата. Обгърнали я буйни пламъци и скоро изгоряла. Но на нейно място се издигнала друга къща — бяла, стройна и красива.

Старецът се усмихнал и рекъл:

— Виждам, синко, че от трима ви само ти не си забравил правдата. Живейте честито: и ти, и невестата, и децата!

По тия думи малкият брат познал белобрадия побацим, хвърлил се да го прегърне, но той незабелязано изчезнал.

ПРАВДА И КРИВДА

Живеели едно време двама братя: единият богат, а другият беден. Срещнали се един ден братята, разговорили се. Бедният рекъл:

— Колкото и да е тежко на човека, все е по-добре с правда да живее.

Богатият брат му отвърнал:

— Где ще намериш правда сега? Няма правда на света. Навсякъде само кривда. С кривда по-добре се живее!

А бедният стои на своето:

— Не, братко, с правда е винаги по-добре!

— Добре де — рекъл богатият, — нека попитаме и други хора. Когато срещнем, ще питаме. Така до три пъти. Ако рекат, както ти казваш, всичкото ми богатство твое ще бъде. Ако рекат, както аз казвам, ще ти взема всичко, що имаш.

— Така да бъде! — съгласил се бедният брат. Рекли и тръгнали. Вървели, вървели — срещнали един човек, който се връщал от работа. Те му рекли:

— Здравей, човече!

— Здравейте, добри хора!

— Искаме нещо да те питаме.

— Питайте.

— Как се живее по-добре на света: с правда или с кривда?

— Ех, добри хора — отговорил човекът, — где ще намерите сега правда на света? Ето, вижте мене! Колко много работя, а какво изкарвам — почти нищо. Дори и от малкото, което изкарвам, господарят гледа да ми удържа. Това правда ли е? С кривда се живее по-добре, отколкото с правда.

— Е, братко — рекъл богатият. — От първото питане аз спечелих.

Разтъжил се бедният брат.

Тръгнали по-нататък. Срещнали търговец.

— Добра среща, честни търговецо!

— Добра среща!

— Искаме нещо да те попитаме!

— Кажете.

— Как се живее по-добре: с правда или с кривда.

— Ех, добри хора! Кой живее сега с правда на света? Речеш ли да продадеш нещо, сто пъти трябва да излъжеш човека. Иначе нищо няма да продадеш!

Като казал това, търговецът си заминал по пътя.

— Видя ли, братко! — рекъл богатият брат. — И вторият срещнат човек каза в моя полза!

Още повече се разтъжил бедният брат. Заминали по-нататък.

Вървели, вървели — срещнали един господар.

— Добра среща, ваша милост!

— И вам добра среща!

— Искаме нещо да те попитаме.

— Питайте!

— Как се живее по-добре: с правда или с кривда?

— Ех, добри хора — рекъл господарят, — къде ще намериш правда по света? С правда не може да се живее. Ако аз карах с правда,

как бих могъл...

И без да се доизкаже, господарят си заминал по пътя.

— Е, братко, видя ли? — рекъл богатият брат. — Аз спечелих. Хайде сега да ми дадеш всичко, каквото имаш в къщи.

Върнал се беднякът в къщи и ще си умре от мъка. Богатият брат му отнел всичко. Само къщурката му оставил.

— Живей сега временно тук — рекъл богаташът, — докато си намериш друго място за живеене.

Останал беднякът без кора хляб с цялото си семейство в празната къщурка. Не можел нищо да придобие — годината била неплодородна. Търпял, търпял беднякът... Децата плачат... Взел кринчето, отишъл при брата си да проси брашно.

— Дай ми, братченце — рекъл, — що-годе брашънце! Децата ми от глад ще умрат!

А богатият брат казал:

— Ще ти дам крина брашно, ако дадеш да ти извадя едното око.

Мислил беднякът, мислил — нямало що — трябвало да се съгласи.

— На — рекъл, — само дай що-годе брашънце!

Богаташът извадил на брата си окото и му дал крина вгорчено брашно. Взел го беднякът и го занесъл в къщи. Като го погледнала жена му, ахнала от мъка:

— Какво е станало с тебе? Где ти е окото?

— Ех — въздъхнал беднякът. — Брат ми го извади!

И всичко й разказал. Поплакали те, тъгували и едвам-едвам прекарали с вгорченото брашно. Но и то скоро се свършило.

Взел пак беднякът кринчето, отишъл при брата си, рекъл му:

— Дай ми, мили братко, още малко брашънце! Онова, що ми даде, се привърши.

А богатият брат казал:

— Ще ти дам крина брашно, ако дадеш да ти извадя и другото око.

Заплакал беднякът:

— Как ще живея бе, братченце, без очи на тоя свят! Едното ми вече извади. Остави ми поне другото! Дай ми така, по братски брашънце! От глад децата ми умират!

— Не! — отсякъл богатият брат. — Дай да ти извади и другото око, тогава вземи още една крина брашно!

Нямало що — съгласил се беднякът.

— На — рекъл, — извади го!

Богатият брат му извадил и другото око. Насипал му крина брашно. Взел го беднякът и си тръгнал.

Кое-как стигнал в къщи. Донесъл брашното. Като го видяла жена му, току не умряла от жалост:

— Как ти, нещастнико, без очи ще живееш? Кой ще прехранва клетите ни дечица!

Плаче клетата, езикът ѝ пресъхва, думите едвам изрича. А слепецът я утешава:

— Не плачи! Не съм само аз тъмен тъмничарин: има много слепи по света. Нали и те живеят без очи.

Скоро и това брашно изяли. Колко ти е крина брашно! Пък и семейството било многолюдно.

— Сега вече при брата си няма да отида, жено — рекъл слепецът. — Хвани ме за ръка. Заведи ме край пътя отвън село, под високата топола. Остави ме там през целия ден. Ела надвечер да ме прибереш в къщи. Все ще се съжали някой от минавачите да ми даде късче хлебец.

Завела го жена му отвън селото. Настанила го под тополата. Върнала се в къщи.

Цял ден седял слепецът. Намерили се добри хора. Дарили го с хлебец. Свечерило се, а жена му все още не идвала да го прибере. Помислил слепецът, че нещо лошо се е случило в къщи. Тръгнал сам да си отиде. Но сбъркал пътя. Върви, върви, а сам не знае накъде. Изведнъж слуша — гора шуми над него. Разбрал, че ще трябва да ношува в гората. Побоял се слепецът от зверове. Кое-как покачил се на едно дърво и се сврял между клоните.

В полунощ се събрали дяволи под това дърво. Главатарят им почнал да ги разпитва кой каква злина е направил.

Един рекъл:

— Тия дни аз направих брат на брата очите да извади за две крини брашно.

— Не си направил кой знае какво зло! — казал главатарят.

— Защо?

— Защото слепецът може да прогледа.

— Как?

— Като си умие очите ей от това изворче под дървото. — А ти какво зло си направил? — попитал главатарят друг дявол.

— Аз пресуших водата в цяло село! Капчица не оставих! Сега носят вода от тридесет-четиридесет километра. Много хора гинат там!

— И ти не си направил кой знае какво зло!

— Защо мислиш така?

— Защото много лесно може да се поправи това зло.

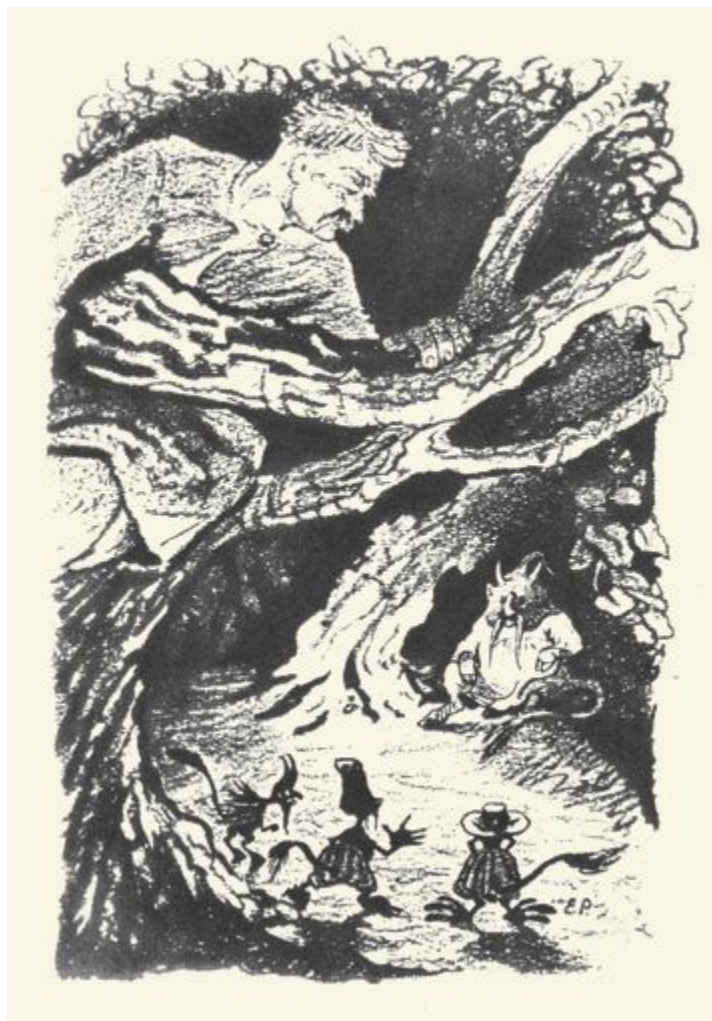
— Как?

— Край това село има бял камък. Ако някой повдигне тоя камък, изпод него ще избликне цял поток вода. — А ти какво зло си направил? — запитал главатарят трети дявол.

— Аз ослепих царската дъщеря — едничко чедо на баща и майка.

— И ти не си направил кой знае какво зло! Защото и тя може да прогледне, като си умие очите с вода от това изворче под дървото.

Така всички дяволи поред разказали какви злини са извършили.

Слепецът слушал всичко. Като се разпръснали дяволите, той слязъл от дървото, напръскал очите си от лечебното изворче и прогледнал. Зарадвал се много и си рекъл: „Сега трябва да помогна и на другите хора.“

Напълнил си бъкличката с лековита вода и тръгнал.

Като наближил селото, гдето нямало вода, настигнал белокоса бабичка. Тя носела с кобилица вода. Той я здрависал и рекъл:

— Дай да се напия, бабичко!

— Ех, синко! — отвърнала бабичката. — Аз мъкна тази вода от половин ден път. Доде стигна дотук, половината разплисках. А много жадни чакат у дома. Ще си умрат за вода!

— Нямай грижа, бабо! Като дойда във вашето село, ще напоя мало и голямо!

Бабичката му дала да се напие и толкова се зарадвала, че бързо-бързо стигнала в село. Разказала на селяните за човека. Те вярвали и не вярвали. Излезли отвън селото да срещнат пътника. Щом дошли при него, поклонили се и рекли:

— Спаси ни от люта смърт, добри човече!

— Ще ви спася, харни хорица. Заведете ме при белия камък край вашето село.

Завели го. Повдигнали камъка. Изпод него цял поток потекъл. Зарадвали се селяните. Надарили богато пътника. Дали му и хубав кон — да не ходи пешком.

Яхнал той коня и тръгнал да дири царската дъщеря. Питал, разпитвал — стигнал до царския палат. Рекъл на слугите:

— Чух, че е ослепяла царската щерка. Дойдох да я излекувам.

— Я си върви по пътя, човече! — отвърнали слугите. — Толкова прочути лекари идваха и не можаха да ѝ помогнат, та ти ли ще я излекуваш!

— Все пак кажете на баща ѝ!

— Не струва да си губим времето!

— Моля ви се, кажете му!

Пътникът толкова упорито настоявал, че най-последно слугите отишли да му кажат. Царят го повикал в двореца и му рекъл:

— Наистина ли можеш да излекуваш моята дъщеря?

— Мога — отвърнал пътникът.

— Ако я излекуваш, ще ти дам всичко, каквото поискаш.

Завели го при сляпата. Той поръсил очите ѝ с лековитата вода и тя още същия миг прогледнала. Бащата дарил богато-пребогато пътника. Дал му и кола за даровете.

А през това време жена му се съсипала да го дири. Де не ходила, де не питала. Никой нищо не можал да ѝ каже. Помислила, че е загинал някъде.

Една вечер някой почукал на прозореца и извикал:

— Отвори ми, стопанке?

Жената познала гласа на мъжа си и много се зарадвала. Скочила, отворила и го въвела в къщи, като мислила, че е сляп.

— Запали свещ! — рекъл мъжът.

Тя запалила. Като го погледнала, плеснала с ръце и извикала:

— Ах! Ти си прогледнал! Казвай как стана това чудо!

— Ще разкажа, всичко ще разкажа, но преди това ела да внесем даровете в къщи!

Като ги завнасяли, смаяла се жената. Толкова богатства не била и сънувала.

Научил се богаташът какво щастие постигнало брата му и дошъл да го види.

Щом влязъл, още от вратата завикал:

— Казвай, братко, как прогледна и как спечели това богатство?

Щастливият брат нищо не скрил. Разказал всичко от край до край.

На богатия брат се доискало още повече да забогатее. През нощта той се промъкнал в гората и се покачил на същото дърво, дето бил брат му.

Посред нощ дошли пак дяволите под дървото. Заговорил главатарят:

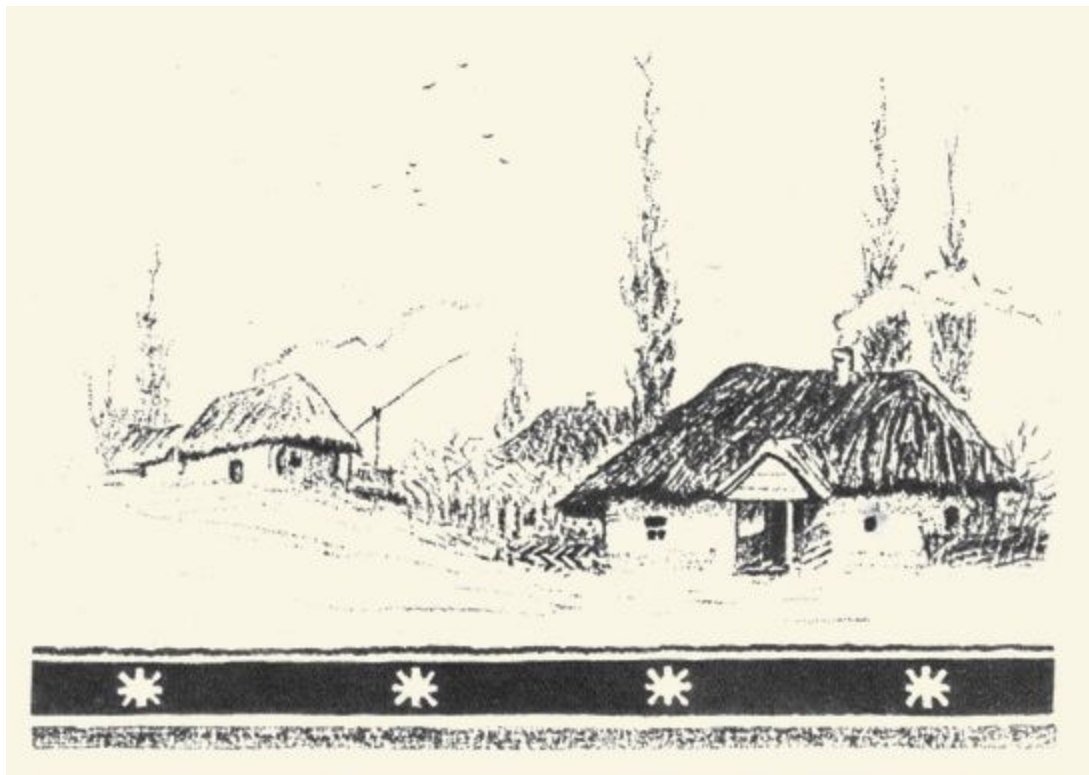
— Чудно нещо! Ослепелият брат прогледнал. Водата изпод камъка пусната. Царската дъщеря оздравяла. Навярно някой ни подслушва. Дръжте да го хванем!

Скочили дяволите, почнали да търсят. Покачили се на дървото, намерили богатия брат, смъкнали го и го погубили.

ХВЕСКА

УКРАИНСКА НАРОДНА ПРИКАЗКА

Лошо е, когато човек не умее да си държи езика зад зъбите.

Имало едно време мъж и жена — Петро и Хвеска. Добра жена била тая Хвеска, само едно й било лошо: каквото и да й каже мъжът, ще го раздрънка на другите. Молил я Петро, сърдил й се — нищо не помагало.

Веднъж отишъл той да оре и намерил в нивата делва злато. А то било още при крепостното право, когато селяните ходели да работят на господарите. Петро си рекъл: „Сега ще мога и да се откупя, само кметът да не узнае, че ще ми го вземе. А той сигурно ще узнае, защото от Хвеска не можеш се скри — тя по цялото село ще го разнесе. Какво да правя?“

Мислил, мислил бедният човек и измислил.

„Трябва — рекъл — да отуча езика й да бърбри.“

Взел той парите, занесъл ги в къщи, скрил ги, а на жена си нищо не казал. На другия ден отишъл на пазар, купил връзка кравайчета и един убит заек. Като се връщал, свил край реката, извадил от мрежата всичката риба и сложил в мрежата заека... Рибата занесъл в гората и я разхвърлял под храстите, а кравайчетата накачил на крушата, която се намирала накрай гората. После се върнал в къщи. Наобядвали се с Хвеска и той й рекъл:

— Какво ще кажеш, жено, не е ли добре да отидем в гората? Може да е поникнала там риба, та да си наберем за вечеря.

Хвеска рекла:

— Ти, Петро, да не си оглупял? Риба никне ли в гората?

— Понякога никне — отговорил Петро. — Днес гората е тиха, ще наберем достатъчно риба. Да отидем, жено!

Хвеска не повярвала, но все пак отишла с мъжа си. Стигнали в гората, гледат: под тоя храст, под оня — риба. Петро тогава рекъл:

— Е какво, Хвеске, излъгах ли те?

— Чудно — отвърнала жената. — Толкова време живея, такова чудо не бях виждала.

— А сега — рекъл Петро — да отидем на реката, може да се е хванал в мрежата някой заек.

— Мислиш ли какво говориш! Где се е чуло и видяло зайци с мрежа да се ловят.

— А видяло ли се е риба да расте в гората? Расте! Да вървим! — рекъл Петро.

Тръгнали. Стигнали накрай гората — гледат круша, а на нея много кравайчета. Хвеска завикала:

— Петро, Петро, гледай кравайчета на крушата!

— Виждам — отвърнал той. — Е, че какво?

— Как какво! Растат ли кравайчета по круша?

— Разбира се, че не растат — отвърнал мъжът. — Сигурно е минал облак кравайчета над гората и кравайчетата са останали по клоните.

— Дай по-скоро да си натръскаме!

Натръскали, отишли на реката. Извадил Петро една мрежа — празна, извадил друга — нищо; като извадил третата, там — заек.

— Ах, майчице родена! — завикала Хвеска. — Заек в мрежата. Откак свят светувам, такова нещо не бях виждала!

— Е, какво — рекъл мъжът. — Не беше виждала, а сега видя. Да се връщаме дома, че вече е късно!

Събрали всичко и тръгнаха. Отишли си в къщи, жената започнала:

— Какъв е тоя ден! Никога не е било такова нещо: риба в гората, заек в реката, кравайчета на крушата!

— Има още нещо — рекъл Петро. — По-чудно е това, че днес намерих пари.

— Ами!

— Намерих.

— Къде са те?

— Ето ги.

Извадил той парите.

— Сега, Петро, лесно ще се откупим от господарите.

— Вярно е — рекъл мъжът. — Но ако узнае кметът и всичко ни вземе?

— Още какво ще кажеш? — рекла Хвеска. — Как ще узнае? Аз никому няма да кажа.

— Внимавай, не говори, инак ще бъде лошо за нас. И не казвай на никого за това, което видяхме в гората и на реката, а иначе хората ще узнаят какъв ден е бил и веднага ще се сетят за гърнето със златото. В такива дни винаги се намира имане.

Така говорил Петро на шега, а Хвеска взимала всичко за чиста истина.

Вечерта в селото се раздал шум и врява.

— Какво става там, Петро? — запитала Хвеска.

— Кой го знае!

— Какво може да бъде! Ще отида да видя!

— Не ходи! — рекъл Петро.

А Хвеска:

— Петро, гълъбче, миличък, какво става там — кажи ми!

— Какво става там ли? — рекъл Петро. — Кметът откраднал от попа голяма наденица. Сега го водят из село и го налагат с наденицата, та да му дойде умът в главата.

Всичко това Петро разправял на смях, а Хвеска повярвала и вече не се сдържала.

— Ох, бащице! Ще изтичам до кумата Маланя да ѝ разкажа!

— Недей! Седи си по-добре в къщи — рекъл Петро. — Или не знаеш нашия кмет? Той ще научи, че ти разказваш за него такива работи, та и за тебе, и за мене ще бъде зле.

Послушала Хвеска и не отишла. Търпяла ден, никому не казала за имането, търпяла два, на третия вече не се стърпяла: как да не разкажеш за такова щастие. Изтичала до кумата Маланя.

— Здравей! — рекла.

Седнала. Седи, а думите ще ѝ се откъснат от езика, но се страхува да заговори. Седяла, седяла, най-после не изтърпяла.

— Ех, кума, не зная как да ти кажа.

— Кажи, кажи — запитала кумата.

— Не зная как да ти кажа! Работата е такава, че Петро ми поръча на никого да не казвам.

— Ох, майчице моя, нима аз ще продумам на някого?

— Ех, кума — рекла Хвеска, — каквото да става, ще ти разкажа. Само нито дума на никого!

Разказала ѝ всичко за парите.

Едва излязла Хвеска, и кума Маланя се облякла — и при кума Прасковя.

— Ех, кума, ти чу ли?

И ѝ разказала всичко за имането на Петро. Прасковя на Марина, а тя на Арина...

След ден-два извикали Петро в кметството. Нахвърлили се върху него:

— Кажи, негоднико, ти намирал ли си пари?

— Не — отвърнал Петро, — не съм намирал.

— Как не си намирал? Твоята жена на вятъра ли ще говори?

— Какво говори жена ми? Моята жена може да наговори такива работи, каквито на света няма. Тя не е с ума си.

— Ах, така ли! — завикал кметът. — Да доведат тука Хвеска.

Довели Хвеска. Кметът я запитал:

— Твоят мъж намери ли пари?

Тя си признала.

— Е, какво? — запитал кметът Петро. — Виждаш ли?

— Е, че какво? — отвърнал Петро. — Тя какво ли не измисля. А вие я попитайте, господарю, кога е било това?

— Кога е било това? — попитал кметът Хвеска.

— Кога ли? Това беше, когато ходихме в гората за риба — под храстите риба брахме, когато мина облак кравайчета и ние си натръскахме кравайчета от крушата, когато се беше хванал в мрежата заек и вас, милостиви господарю, водеха из село...

— А за какво ме водеха из село? — попитал кметът.

— Моля за прошка, милостиви господарю... Но като ме питате, ще ви кажа... За да ви набият хубаво за наденицата, която благоволихте да откраднете от попа...

Кметът се нахвърлил отгоре ѝ.

— Ах, ти, такава-онакава! Как смееш да ми говориш такива неща. Вземете я и я набийте хубаво, да знае как бърбори врели-некипели!

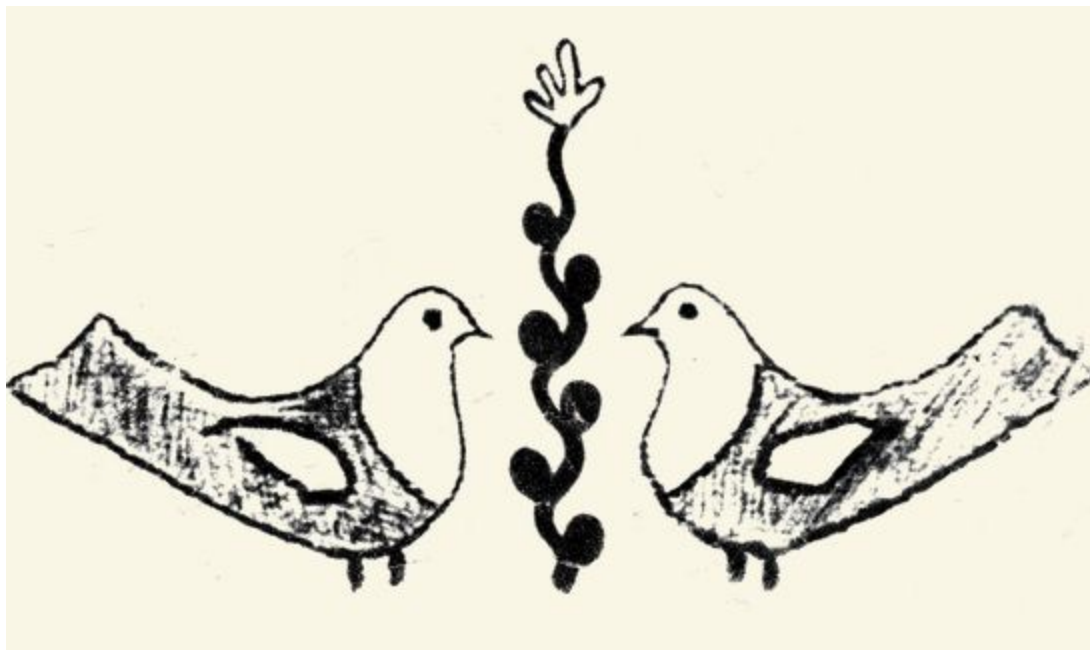
Тогава Петро се застъпил, взел да моли, взел да говори, че жена му не е с ума си. Помисли, помислил господарят и наистина я взел за глупачка, та я пуснал.

Тръгнали си двамата — Хвеска и Петро. Той се смее, а тя свесила нос: проумяла, че зле се е наредила. Стигнали в къщи, а тя цяла в сълзи.

— Хвеске, мила женице! — рекъл Петро. — Недей бърбори напразно. А сега не се сърди, дай да се помирим!

Помирили се. Скоро се откупили от господаря си и заживели охолно и честито.

МАКСИМ РИЛСКИ ЗА ПРИКАЗКАТА

Зимна вечер. Стъклата на прозорците са нашарени с ледени рисунки. Навън сняг покрива дърветата. В печката пламти огън. Майката приготвя вечеря. Някъде в ъгъла неуморно се обажда щурче. Децата са се струпали около баба си. Най-малката внучка обвива с ръчички старческата ѝ набръчкана шия:

- Още една приказка, бабенце!
- Добре, но няма да спите, дечица!
- Не, ще спим, ще спим, ще спим!

С благ, тих и спокоен глас обичната бабка започва нова приказка.

Всичко в приказката не е както в живота. Там има добри и лоши вълшебници. Хората се превръщат в зверове, в птици, дори във вода, в златокласа пшеница...

Зелена жаба става изведнъж невиждана хубавица. Риби говорят с човешки глас. Прелитащи гъски-лебеди носят на крилете си чудно момченце, което тъгува по родна къщичка... Зъл змей погубва невинни

деца. Но прочути юнаци се борят с него и винаги го побеждават... Килими летят, софри сами поднасят ядене...

Всичко в приказката не е като в живота.

Вярно ли е това?

Владимир Илич Ленин казва, че от устното народно творчество могло да се напише прекрасно изследване за народните мечти и надежди.

Разбира се, това се отнася и за приказките, и за песните.

Максим Горки пише, че в приказките народът изразява своите очаквания, своите мечти и своята вяра в победата на доброто над злото, на правдата над кривдата. Вие ще забележите това в редица приказки, поместени в този сборник. Какви благородни черти е придал народът на малкия брат, бедняка, в приказката „Тримата братя“ и колко зли са показани неговите по-големи братя, богатите!

В приказката „Правда и кривда“ се посочва как е по-добре да се живее — с правда или с кривда — и побеждава правдата.

В приказките народът съчувствува винаги на угнетените и онеправданите.

Иван глупакът, любимият герой в руските народни приказки, побеждава злите хора, които искат да минават за умни и се оказва по-умен от тях.

Приказките са проникнати със светла вяра, че бедните труженици ще победят богатите безделници.

Това вече се осъществи в наши дни в Съветския съюз.

Но и там, гдето ни се струва, че виждаме полет на най-необуздало въображение, не всичко е така чуждо на действителността, както изглежда на пръв поглед.

Хората от всички времена са жадували страстно да летят като птици. В нашия сборник ще прочетете приказката за летящия кораб. С каква любов е описан този кораб „... целият златен, със сребърни мачти, с копринени платна, изпънати от вятъра — седни и лети“.

А нима не е осъществена тая мечта в наши дни?

Нима легендарният полет на Чкалов със съветски самолет през океана не би се показал невероятен сън на нашите дядковци и бабички?

Без въображение е немислима поезията, немислимо е изкуството, немислима е дори науката.

Склонността да мечтае — това е една от най-хубавите способности на човека. Без да вярва в мечтите, човек не би могъл да се бори с тъмните страни на живота и да побеждава злото.

Народното приказно творчество живее и в наши дни. У всички народи в Съветския съюз има приказки за Ленин, за Сталин, за Великата отечествена война, за народните герои. Зърното на прекрасния живот израства в чудесни измислици. Но всички тия измислици говорят великата правда: за победата на доброто над злото, на светлината над тъмнината, на честните трудещи се хора над грабителите, хищниците и подтисниците. Говорят ни за братството на народите в Съветския съюз и в цял свят, за новия прекрасен живот.

В тази книга са дадени украински приказки. Читателите навярно ще забележат, че тия приказки приличат много на приказките на другите народи. Но ако внимателно се прочетат приказките, поместени в тази книга, може да се забележи, че в тях има много черти, присъщи именно на украинския човек, че в природните картини, в описанията на битата са отразени небето и земята на Украйна.

Ако тази книга запали в сърцата на младите читатели любов към украинската земя, към украинския народ, ако послужи на великата дружба между украинския народ и другите братски народи — това ще бъде най-добрата награда за съставителя и преводача на книгата.

М. Рилски

Издание:

Заглавие: Украински народни приказки

Преводач: Ран Босилек

Език, от който е преведено: руски

Издател: Народна култура

Година на издаване: 1956

Тип: приказки

Художник на илюстрациите: Е. Рачъов

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/5421>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.